ZEITUNGSDRUC...
РІЗДВЯНЕ ...О — СТОР. 32
Рік II. ч. 4. (1..) — Второк 7. січня 1941. — Ціна: 30 сот.

...РАЇНСЬКІ ВІСТІ

...дня, крім неділь і свят

АДМІН... Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 236-30
РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. — Тел. 104-81

„Krakauer Nachrichten" — Tageszeitung.
Verwaltung; Reichsstrasse 34.
Schriftleitung; Orzeszkowagasse 7.

ПЕРЕДПЛАТА в краю і закордоном:
місячно . . . . . . 6 зол.
Курс 1 нім. марки — 2 зол.
5 чеських корон — 1 зол.

БОГДАН ЛЕПКИЙ

* * *

ЗАБУДЬТЕ ТОРГ ЖИТТЯ НА МИТЬ.
ВТИШІТЬСЯ, ГОСПОДЬ З ВАМИ,
ЧИ ЧУЄТЕ?... ВОНА ЛЕТИТЬ
НАДЗЕМНИМИ ШЛЯХАМИ!
ВОНА, КОЛЯДКА...

БОЖЕ МІЙ,
СПІШІТЬСЯ, СЕСТРО, БРАТЕ,
НАЗУСТРІЧ ГОСТІ ДОРОГІЙ
ЙДІТЬ І ВЕДІТЬ ДО ХАТИ!
І ПОСАДІТЬ ЇЇ, ДЕ СВЯТІ
СІДАЮТЬ, НА ПОКУТІ,
ВОНА Ж НЕСЕ ВАМ ЗОЛОТІ
ЛЕҐЕНДИ НЕЗАБУТІ.

І, ЯК ВЕЧЕРУ РАЗ У РІК
ТАК ТИХО СПОЖИВАЛИ,
НЕМОВ ЦЕ БУВ НЕ БОРЩ, А ЛІК
І ЧАРИ, А НЕ СТРАВИ.

ЛЕҐЕНДИ, ЯК ТО ВИ БУЛО
ДІТЬМИ У РІДНІЙ ХАТІ
ДО СВЯТ-ВЕЧЕРІ ЗА СТОЛОМ
СІДАЛИ БРАТ ПРИ БРАТІ,
ЯК БАТЬКО ПРОСФОРУ ЛОМИВ
І З МАМОЮ, З СЕСТРОЮ
ДІЛИВСЯ Й СТІЛ БЛАГОСЛОВИВ
ХАЗЯЙСЬКОЮ РУКОЮ.

А ЖИТНИЙ СНІП СТОЯВ В КУТІ
І КИВАВ КОЛОСКАМИ,
КРІЗЬ ВІКНА ЗОРІ ЗОЛОТІ
ШЕПТАЛИ: „ГОСПОДЬ З ВАМИ!"

ЗДАВАЛОСЯ... ТА ЩО СЛОВА!
ВОНИ ЛИШ ПРИМАР ТОГО,
ЩО ЧУЄ СЕРЦЕ Й ГОЛОВА
В ЧАС ВЕЧОРА СВЯТОГО.
ГЛЯДІМ В ЛЕҐЕНДУ ЗОЛОТУ,
ЩО ЙДЕ ДО НАС З ПРОСТОРІВ
Й ДОБУДЬМО З НЕЇ СИЛУ ТУ,
ЩО ГОРЕ ПЕРЕТВОРИТЬ.

ВІРА І НАДІЯ

Краків, 4. січня 1941.

Скільки то разів різномовні часописи християнського світа писали у своїх щорічних Різдвяних числах про безсмертну, животворну символіку того прегарного свята! Серед лютої зими, яка скувала світ вічними — здавалось би — оковами смерти — народжується Той, що раз на все переможе смерть. Серед темної ночі ясна зоря вказує шлях трьом царям. Тоді, коли всяка билина зівяла — зелена ялинка, прикрашена блискучими цяцьками, маніфестує життєвість рослинного світа. І в природі зазначується в оту таємну ніч перелім: ніч, яка досі щораз перемагала день, доходить до свого шпилю та від тої хвилини починає помалу, але безупинно, вступатися перед днем. Ще далеко не видно весни, ще ніч довга, і темінь глибока, і нишком до землі припало під грубою верствою снігу зівяле листя. Але світ темряви і зла засуджений вже на загибіль, і світ світла й добра невідхильно переможе!...

І тому те свято таке веселе, таке радісне. Тому зимове Різдво Христове, яке щойно заповідає Воскресення, суперничить із весняним Великоднем принадою, багатством народних обичаїв та різноманітністю і глибінню символіки. І тому й на Свят-Вечорі сходиться за святочним столом рідня, щоб засвідчити свою спільноту та висловити собі взаємно нелукавими устами всі ті найсердечніші бажання, що їх тільки може рідний побажати рідному. Радіє дітвора, шукаючи під ялинками дарунків, що їх склали там янголики, радіють старші, причиняючись чим мога до веселішого, святочно-радісного настрою.

Коли ж і поорані чола журбами і доля гне спини додолу, коли ж і важко примусити себе до радости, коли життя так мало дає до неї причини, проте бодай на мить блїднуть журби — за серпанком тієї безсмертної символіки Свята Різдва Христового, що остаточно зосереджується у двох словах: ВІРА Й НАДІЯ. Ці Божі чесноти є тими безпечними пристанями, до яких причалюють всі розбитки, щоб вспокоїтись, відпочити, набрати сил до дальшої мандрівки, що веде до мети. І чим глибша Віра й Надія, тим глибше джерело сили, видержливости, потенціяльної енергії.

І знову засядуть за свят-вечірнім столом українські родини. Тільки в цьому році багато українських родин не матиме того стола, багато родин буде обєднаних тільки думками, що вязатимуть рідних, приятелів, знайомих. У цьому історичному році наші Різдвяні бажання усім українцям: щоб усі вони творили ту одну велику Родину, яка сціплена нерозривними, цупкішими від сталі, нитками В і р и й Н а д і ї.

ЗМІСТ

Д-р ВОЛОДИМИР КУБІЙОВИЧ

Пригорнімось до Рідної Землі!

З усіх українських земель в Европі, землі, що опинились у новому політичному творі Ґенерал-Ґубернаторства, були мабуть таки найбільше діткнені й найболючіше зранені 600-літньою по суті завсіди польською неволею. Тут, на західному пограниччі нашої етнографічної території йшов найсильніший натиск польської культурно-політичної експансії, тут теж позначились найяскравіше наші втрати. Українська національна границя під оцим тиском з заходу, — пересунулась на схід. Українська етнографічна територія засівалась польським напливовим елементом. Міста були геть спольонізовані, з ними теж спольонізувалась велика частина української інтеліґенції. — Тут урешті повстала шахівниця віроісповідних впливів, зокрема запряжених до польонізаторського возу впливів римо-католицизму, які довели до такого дивоглядного явища, яким є т. зв. „калакути": люди, що змінили свою віру й частинно свою мову щоденного вжитку, та проте таки зберегли у глибинах душі живий сентимент до того рідного, покиненого. Не диво, що той безупинний натиск, поруч із далекою віддалю від осередків українського національного життя та взагалі від осередків культури, казав численним одиницям шукати на інших землях кращої можливости вияву, кращої атмосфери праці та кращих можливостей власної екзистенції. Через те знову українські землі по цьому боці збожіли на рідну інтеліґенцію, що з черги допомогло пляновим польським зусиллям — тримати ці землі у путах культурної темряви та матеріяльної бідности. І зацвив на цих землях консерватизм у свому найгіршому прояві назадництва, якийсь анахронічний старорежимний русофілізм, якийсь локальний патріотизм у формі партикулярного „тутешнятства". Польська адміністрація ревно підтримувала всі ці відемні, чи навіть зовсім дивоглядні явища. Щоб краще плекати їх — перериваала одну за другою ниткою, що вязали ці землі з львівським національно-політичним, культурним і господарським осередком: на півночі повстав „сокальський кордон", недопускали туди української преси, викреслили кооперативи з РСУК-у, лемківське судівництво приділили до краківської апеляції, щоб не допустити української мови в судах, здеморалізували релігійне життя, вводючи до нього суто-політичний денаціоналізуючий момент, винайшли врешті окремий „лемківський нарід", впроваджуючи всупереч елементарним засадам педаґоґіки льокальну — та ще й штучно викривлену — говірку до шкільних підручників. Народилась теорія „православних поляків", ксьондз-полковник Мйодонський із Перемишля дістав вільну руку й державні фонди ловити до польщини селян вудкою „шляхти заґродової", — котилась по Холмщині, Підляшші й Лемківщині хвиля диких експериментів, получених із терором, щоб мерщій і невідклично вимазати з цих земель їхній український характер.

Під румовищем усіх інших задумів і мрій „великої" Польщі опинились і ці пляни й заходи. Немов за ніч відкрились перед українцями по цьому боці двох історичних річок ті всі можливості, що їх вони раніш не мали. І відразу станула рубом проблема: якими людьми та якими засобами перебити той нарід, що на ньому витиснули своє глибоке пятно всі згадані експерименти, — якими руками виполоти бурян, засіяний та виросший впродовж віків?! Нема лиха без добра й на щастя для оцих земель хвиля подій викинула на наш беріг силу українських рук. Більшість українських інтеліґентів, що зявились тут залишилася на українській території. Від непамятних часів ці західні окраїни дістали тепер такі кадри рідної інтеліґенції! Спольонізоване містечко на очах почало діставати нове (себто своє колишнє!) обличчя, село дістало учителів, кооператорів, освітників. Рідна земля дістала інтеліґентів, інтеліґенти — рідну землю. Бо ті, що втратили були все, ввесь свій дорібок та свою рідну землю — тепер її тут наново відзискали. Вони перестали бути листям, що ним жбурляє вітер по чужому полі, а стали направду автохтонами, звязаними з місцем своєї нової праці не тільки новими обовязками, але й почуванням, яке освячує цю працю, як нову місійну акцію.

Чого ж бажає собі ця наша Рідна Земля у Ґенерал-Ґубернаторстві від своїх старших і наймолодших синів? Щоб вони обмили її з чужого намулу, щоб привернули їй її давнє національне обличчя, щоб вилікували її скривлену душу, щоб надхнули її амбіцією — ставати справді культурною та заможною землею. Ця рідна земля не хоче знати колишніх партійних критеріїв ані поділів на будь-які нові ґрупи, не хоче знати між своїми дітьми ніяких суперечок, борні, розладдя. Вона хоче, щоб її міста стали знова українськими, щоб українська мова гомоніла там, де вже її забули, щоб 150.000 українців римо-католиків із Підляшша, що відчужились від української мови, стали повноправними українцями, щоб других 150 тисяч анальфабетів навчились української грамоти. Щоб урешті якнайбільше українців осіло на ній, рідній землі у ҐҐ, замісць деморалізуватись по чужонаціональних осередках та забувати про всякий звязок із рідною землею.

Але українська земля у Ґенерал-Ґубернаторстві не хоче красуватись тільки числом своїх мешканців-українців. Цій землі потрібні в найпершу чергу — фахівці. Їй треба вчителів, священиків, лікарів, кооператорів, ремісників, промисловців, таких, щоб основували й вели власні варстати праці, які давали б працю й другим, їй треба фахових адміністраційних урядовців-українців, і таких, що могли б переймати у рідні руки місцеву самоуправу. Все воно тепер — можливе. Але — при всьому відродженецькому русі Холмщини, Підляшшя, Надсяння та Лемківщини, — все воно йде страшенне пи-

---

Б. ЛЕПКИЙ

Святий Вечір на селі

Кажуть, що Різдвяні Свята на селі куди кращі, ніж у місті.

Я також так думаю.

Але чому? Того сказати не вмію.

Може тому, що ми здебільшого народ сільський. Наші верхи давно відпали від нас, а міщанство також не витримало ворожого напору й подалось на передмістя, або опинилося в чужім таборі. А знову ж ті доволі вже численні українські родини, що протягом останньої сотні літ стали глибоко вкорінюватися в міський ґрунт, це, за малими виїмками, сини й доньки наших селянських і священичих родів, значить також нащадки села.

Міського середновіччя наш народ не пережив так бурхливо і всесторонньо, як німці, або італійці, наше світовідчування все ще тісно звязане зі селом. Наша пісня, казка, народне мистецтво, ціла арома національного побуту найкраще гармонізує із селянською стріхою, зі старими деревляними церквами і з тими стилевими іконостасами, що то до них молилися наші часто-густо давно забуті предки.

Може тому нам і здається, що ніде наша молитва не буде така щира, як у тих церквах і що ніде не буде вона так вислухана Богом, як у них. Ні гук машин, ні туркіт коліс, ні гамір товпи не порушить її молитовного настрою й не спинить її гороЛету...

Може тому... Або я знаю?

Досить, що хоч стільки Різдвяних Свят святкував я по містах, таких малих як Бережани й таких великих, як Відень, або Берлін, то все ж таки нині я не до них звертаюся гадками, а до Поручина й Жукова, до тих малих сіл, де я колись, за моїх діточих і молодечих літ, сідав разом із моїми найближчими до Святої Вечері. Виїмок творять Різдвяні Свята 1915 року. Перебув я їх, разом з моєю дружиною й тоді ще невеличкими дітьми у Раштаті, містечку поміж Карльсруе і Баден-Баден.

Був там табор українських полонених і мене призначили туди до просвітньої праці. Приїхали ми з кінцем листопада, коли вже до Різдва недалеко.

Заїхали до готелю, але незабаром добрі люди знайшли нам мешкання. Якийсь ґімназійний професор пішов на фронт, жінка поїхала до своєї мами, меблі зложили в двох кімнатах, а решту мешкання відступила нам. Тая решта це було щось шість кімнат і такий величезний голь, що мій син навчився там їздити на ровері.

Розуміється, що так багато покоїв ми не потребували й радо були б їх віддали за дві-три як-так прибрані кімнатки. Але знов добрі люди порадили нам, де можна визичити найконечніші меблі, я пішов, позичив і врешті якось ми там розтаборилися. А тут вже за кілька днів і Святий Вечір. Та як його святкувати, коли нема ні тарілки, ні склянки, ні чим стола накрити? Може хтось прийти, як його вгостити? Я цілими днями був зайнятий в таборі, але жінка сиділа в хаті й гризлася за себе й за мене. Врешті поїхали ми до Баден-Баден, щоб купити дещо до хати. Оглянули чудове місто, подивилися, де мешкав Турґенев і Достоевський, купили трохи скла й порцеляни та найшли в якімсь маґазині білу скатертку зі зеленим чатинням. Заспокоєні вернулися до Раштату.

З вечерою не було клопоту. Рибу, риж на голубці, ярину у веках, цілі ведра знаменитих мармеляд, навіть з ананасів, можна було купити без карток і недорого. До того ще й за марку діставалося пляшку знаменитого райнського вина. Прислуги, ясна річ, ми не мали, але жінка зготовила малощо не таку вечеру, як варилося в краю, й накрили стіл нашими новими здобутками. Але що ж! Не було ні діда, ні дідуха, ні сіна під столом. Саме мали ми сідати до вечері, коли хтось задзвонив: гість зі »Союза Визволення України«. Зїв з нами наскорі борщ і рибу й пішов на Святий Вечір до табору, а ми лишилися самі. Скінчили вечеряти і сіли ні в сих, ні в тих. Що лиш тепер відчули ми віддаль від Золотої Липи до Райну і тугу за своїми, що залишилися по другім боці воєнної лінії і все, що було »там«, а чого »тут« немає. І замість святочної радости я побачив смуток на лицях моїх найближчих. На очах їх жемчужилися сльози.

— Що ж, — почав я, — хіба собі заколядуємо діти. Добре?.

Діти засвітили свічечки на ялинці й відспівали ми як уміли »Бог Предвічний« та »Нова радість стала«. Відколядували і знов попали в цей безутішний настрій. Казав би, коляда відлетіла до рідного краю і нас лишила самими.

няво та стрічає майже непереможні перешкоди. Бо, не вважаючи на розмірно великий, раніш небувалий, наплив інтелігентських сил, — тих *фахових* і тих *охочих* сил бракує. У *краю* замало є українських лікарів, залізничників, кандидатів на адміністраційні становища, ба, навіть машиністок і стенотипісток. Не тільки тому, що їх нема, бо деякі категорії отих фахових інтелігентів є, але й тому, що не всі вони — на жаль, *на жаль!* — відчувають потребу й охоту осісти на рідній землі. Але й правдою є, що за польських часів не було змоги творити кадрів українських фахівців: на фахові посади не приймали, до фахових шкіл не допускали. Тепер нема того остракізму. І тепер рідна земля накидає нам новий імператив: у швидкому темпі переводити перевишкіл українських фахових сил для фахової праці на *своїй* землі!

Чи ми ці вимоги виконаємо? Завдаємо собі це питання самі, завдають нам це питання й німці. Ми вперше стрінулись тут віч-у-віч у конкретній праці з німцями: вони приглядаються нам та хотять виробити собі думку про нас на підставі нашої праці, нашого хисту працювати й доброї волі працювати. І таким робом ми опинились неначе у примусовій ситуації: мусимо не тільки надолужити втрату українського стану посідання, але й своєю поведінкою, своєю борнею за ревіндикацію наших цінностей репрезентувати назверх українське добре імя, українську добру славу.

В обличчі цих конкретних завдань не можемо дозволити собі на люксус мрійництва ні безплідного критиканства. І тільки національно-громадська єдність та творчий конструктивізм дозволять нам здійснити ці завдання. І в тому нашому положенні, що ми всі українці опинилися — треба бачити Боже Провидіння, що казало нам пригорнутись до цього клаптика рідної землі та заправляти на цьому клаптику рідної землі свої сили, свій хист, свою здатність. Може декому ці наші теперішні завдання видаються маленькі: але як можна виконати завдання де-де більші, коли хтось не вміє виконати їх у маленькому розмірі?!

—o—

Д-Р СТЕПАН БАРАН

Без конюктури і задніх коліс

З усіх українських земель, що вузькою довгою смужкою тягнуться на західньому пограниччі нашого етносу, найбільші страждання перейшла впродовж століть таки Холмщина з Підляшшам. Будучи теж предметом вічного суперництва двох експансивних культурно-політичних течій — з заходу й сходу, — пересвідчивши на собі довгу чергу прерізних політично-адміністраційних змін та творючи терен перемаршу різнородних армій — ця наша земля має й *моральних* утрат найбільше. Через те саме тут завівся та не перевівся й досі тип людини, що завжди рахується з конюнктурою й безнастанно оглядається на задні колеса. Поскупив Господь західній Надбужанщині боевих типів і в минулому й у сучасності. Шістьсот літ безперервної неволі не могло дати й не дало людей готових на все. Не дало передусім природного проводу новочасної нації — власної національно-бойової інтелігенції, наділеної організаційним змислом і готової до найбільшої особистої посвяти.

За винятком короткого періоду з першої половини 13-го віку в часах короля Данила, коли Холм став осідком — чи радше одним з осідків галицько-волинської держави, — західне Надбужжя не грає ніякої ролі в нашому політично-державному й національно-культурному житті. Не грає ні в часах церковної унії з Римом, ні після її скасування до світової війни. Відділена австрійсько-російським державним кордоном ця наша північно-західня країна після „возсоединенія" з 1875 р. не мала ніяких культурних звязків з Галичиною — хоч як близько до Львова, — що тоді якраз робила стомилеві кроки в свому національному відродженні. Не звязалася сильно з Києвом. Рішальний вплив мали тут офіційний російський Петроград і недалека польська Варшава, яких сили перехрещувалися тут наче у дзеркальному вогнищі.

Беззастережний асиміляційний польський режим, що панував на Холмщині й Підляшші до 1863 р. (третього польського повстання), не вважаючи на приналежність території до російської держави, позбавив цілковито ці українські землі власної національної інтелігенції. За прикладом своєї єрархії ополячилося в більшості й уніятське духовенство, що говорило й думало по польськи та ввело в уніятську церкву попри проповідь і польсько-католицьку обрядовщину. До 1861 р. селяни були панщизняками польських дідичів, матеріяльно цілком від них залежні. Рештки здесяткованого та збіднілого міщанства щораз менший ставило опір польському наступові. Польський двір, польське римо-католицьке душехвате духовенство й ополячена уніятська Церква витискали своє польське тавро на цілому житті.

Після 1861 р. змінився курс російського уряду в некористь поляків. Зачали говорити й писати про потребу зупинити польський наступ на Холмщину (люблинську ґубернію) і Підляшша (сідлецьку ґубернію) та про способи, як це зробити. Практичну роботу розпочали від очищування уніятської церкви з польсько-латинських налетів. Вивезли останнього уніятського епископа-номіната Калінського — з переконання поляка — в глибину Росії (1866) і управу єпархії доручили холмській консисторії, у проводі якої стояв теж наскрізь ополячений архипресвитер Войціцький. Як спеца тієї „чистки" покликали з Галичини москвофіла о. Маркила Попеля, за яким у найближчих роках прийшло на Холмщину і Підляшша около 150 греко-католицьких священиків москвофілів із Галичини. За польським підюджуванням у численних місцевостях на Підляшші вибух чинний спротив проти усування польщини й латинщини з церков, що його російський уряд здушував силою. Не помогло нічого в ділянці упорядкування церковних відносин і покликання на холмського уніятського епископа святоюрського каноніка о. Михайла Куземського в 1868 р., що уступив добровільно з початком 1871 р., не перевівши санації відносин. Управа єпархії опинилася в руках згаданого вище о. Попеля, який остаточно в 1875 р. перевів „возсоединеніє" своєї уніятської єпархії з православям та сам став першим право-

---

Аж хтось зітхнув: »Не знати, як там у нас нині святкують?«

— Де?

— А в краю, по наших селах.

— А ми ще Різдвяних Свят на селі не святкували, — з жалем відізвалися діти. — Мабуть гарний там Святий Вечір. Кращий, ніж у місті.

— Гарний, діти, навіть дуже гарний, хоч нічого від самісінького ранку не їш і хіба тільки трохи води напєшся. Чекаєш першої зірки. — Ось і вона! Хто має час, накриває, або помагає накривати стіл. Парубок приносить »діда«, себто житний сніп і ставить у кутку, пастух кидає під стіл вязанку сіна і розстелює дідух по підлозі. »А тепер уважати на вогонь!« — остерігає усіх; він старий, йому й остерігати вільно. Не одно пережив і не одно бачив на своїм віку. Пожежі від дідуха також.

— А не забудьте там про чісник! — кличе мама з кухні. Кладуть під обрус на чотирьох кінцях стола, бо він має велику лікувальну силу, його ароми бояться усякі недуги. Поміж тарілки кидають гилячки темно зеленої соснини. Та ще з ялинкою клопіт. Хоч вона буцім то не наша, лиш з далекої півночі прийшла, але так вдомашнилася в нас, що тяжко знайти священичу хату, де її не вбирали б. Ось і ялинка готова. Така пишна й розкішна, хоч малюй. А що буде, як по вечері всі свічечки на ній засвітять! Розкіш одна... Нараз відзиваються пси і в сінях чути шурання ніг. Входить дівчинка, обкручена великою маминою хусткою, бо на дворі мороз і каже: »Просили вас татуньо і мамуня і я вас прошу на коляду«. Приговоривши ті слова подає миску з дарунками, між якими бувають горіхи, мід, медівники, на що яку хату стати. »А чия ти, доню?« — питають її, вона каже й записують на листочку паперу. »Подякуй мамуні і проси татуня, щоби на другий день свят прийшли до нас на вечеру«.

— Та ще вона не зачинила за собою дверий, як увійшов хлопець. Так само кланяється і просить на коляду. За ним другий, третій, десятий. Хлопці й дівчата сиплються, як з мішка. А всі такі повновиді, веселі, здебільшого багацькі діти.

— Перейшли. Тепер батько бере тарілку з просфорою, помащеною медом, всі підходять до нього, діляться нею і бажають собі усього добра. І про челядь не забувають. Батько й мати виходять до кухні, де накритий стіл до челядної вечері і так само обмінюються бажаннями. З усіми, хто там є. Не дай Боже, обминути кого! Що лиш тоді вертаються до їдальні, до пісного борщу з ушками, до риби студженої і смаженої, до голубців з грибками, до пиріжків з капустою і з сушеними сливками, до сушені, що її подекуди зовуть »узвиром« і до куті на зимно. Страв повинно бути дванацять і, як почислити все, що на стіл подадуть, то тільки їх і буває, бо Бог ласкав, не відмовляє родючої сили нашій землі. »А квокати не будете?« — питається мама дітий. Дітям того двічі й казати не треба. Вже вони під столом, у сіні. А там горіхи, лískові й волоські і цукорки в таких гарних папірцях, що аж їх обдирати жаль. Знаходять, тішаться, обмінюються ними, поки у вікні не появляться хлопці зі звіздою й поки крізь шибки не залунає коляда. Проспівали й тато дає їм рукою знак, щоб ішли до кухні, де їх обдарують. Пішли, а на їх місце надтягнули другі, й треті, четверті, бо це їх свято, свято коляди. Як село довге й широке, скрізь вона лунає, а вітер її згуки несе і звязує з такими самими колядами по інших селах, по цілім краю, по всіх отих широких просторах, де живе наш народ. Коляда, золотий, небесний обруч, один із тих нечисленних, що тримає вкупі усьо, що своє, рідне, власне, святе...

Тут я на хвилину спинився, бо здавалося мені, що з Поручина аж до Раштату з вітром прилетіла коляда, щоб і нас з краєм рідним звязати й еднати. А діти мої: »і що? І що?«

— А що ж би? Треба йти спати — каже батько, — бо досвіта пічнеться різдвяна відправа. Гаснуть свічечки на ялинці і догорюють свічки в ліхтарях на столі, мама останки страви виносять до другої кімнати для духів, а челядь з кухні недоїджену страву згортає до путні й кладе в саді для вовків. Зорі меркнуть, вітер шумить і білим снігом обтулює дерева, хати та задуває стежки й дороги. Село спить...

*

Заснули й мої, так як сиділи, заслухані в казку про Різдвяний Святий Вечір у рідному селі. Заснули й забули про ту віддаль між Золотою Липою і Рейном і про тугу за тим, що в рідним краю залишили і про питання, чи вернуться ще до нього... І коли вернуться, Боже, Ти наш, коли?

славним епископом у Холмі, як вікарій варшавської єпископії. Цілу акцію приготовив вручно В. Черкасскій, урядовець для окремих доручень при варшавському ґенерал-ґубернаторі. Сьогодні ясно, що фактично сам російський уряд дав почин і перевів згадане „возсоединеніе" — очевидно не для піддержки української справи, а для сутополітичних власних цілей, для яких православія (благочестя) подібно як і давніше на українських землях було тільки параваном для маскування чисто політичних тенденцій.

Скоїлася тепер ще одна з траґедій нашої історії. Майже половина українського — досі уніятського — населення західної Надбужанщини, зокрема на Підляшші, не хотіла прийняти православія. Від уряду прийшла фізична репресія. Впали численні жертви, зродилися т. зв. „упорствуючі", тайні й явні, що всеціло підпали під денаціоналізуючий вплив *польського* духовенства й у висліді, після проголошення т. зв. толеранційного указу з 1905 р., усі опинились у римо-католицтві, послідовно у польському національному таборі. Так втратили ми широкі чисто-етнічно українські простори на північному заході.

Про цю національно-церковну траґедію згадую й тому, бо на тих землях переживали ми подібну вже за наших днів у Польщі XX. ст. Тільки тепер не було тут того сильного відпору і не було людських жертв, не вважаючи на вандальський характер бурення церков. Не стало того внутрішнього завзяття й сили та охоти на особисту посвяту, що були колись в „упорствуючих".

Холмсько-підляське село стало не те, що колись було. В порівнанні до польсько-шляхотських і поміщицьких часів селянам стало матеріяльно легче. Особлившими матеріяльними благами надідено православне духовенство, що стало головним засобом русифікації, як колись за уніятських часів духовенство було засобом полонізації. Від православного духовенства — як зрештою й усюди в Росії — не жадали ніякої праці для народу, а коли й була яка праця, то в чорносотенному дусі. Владиками в Холмі й викладниками в холмській духовній семинарії вже від 1875 р., а ще більше від усамостійнення холмської епархії в 1905 р., були виключно ряні обрусителі. Не диво, що холмська духовна семінарія не відограла ніякої творчої ролі в нашому національному відродженні (як її грали нпр. духовні семінарії в Полтаві й Камяниці Под.), виховуючи національно-безполовий тип духовенства, що звикало не до боротьби, не до жертвенної національної праці, а до „яств і подаяній", винюхуючи конюнктуру й дивлячися завжди на задні колеса.

Ті історично-політичні обставини не витворили тут і власної численної української світської інтеліґенції. Не дала її і холмська ґімназія — за виїмком одиниць, — не дала її тим більше — знову за виїмком одиниць — і холмська духовна семінарія, з якої багато вихованців йшло у світські високі школи, що по тодішній моді бавилися у радикалізм, або як поклонники російського двоголового орла йшли в ряди чорносотенного „Союза русскаго народа". Ще найкраще з національного боку представлялася учительська хлопяча семінарія в Холмі, де вчилися переважно селянські хлопці й звідки вийшов гурток наших місцевих діячів.

Світова війна принесла нову траґедію для Надбужанщини, а саме наказану російським військовим командуванням масову, майже поголовну евакуацію українського населення на схід у 1915 р., що згодом сильно облегчило денаціоналізаційну політику польського уряду. Вправді здесятковане населення здебільша вернулося назад, але на руїни своїх осель, і вже до кінця Польщі не встигло матеріяльно скріпитися. Нечуваний польський натиск і безпощадне винищування всього українського, що часто скривалося під формою православія, скріпили тільки ненависть до Польщі. Побут на Україні набужанських виселенців у рр. 1915—1921 лишив свій слід і на надбужанських примусових виселенцях, розуміється — позитивний, як з другої сторони жовтнева революція відбилася відемно на його психіці.

По повороті виселенців слідно й на Холмщині та частині Підляшшя чималий гін у культурно-освітній і кооперативній ділянках, хоч був повний брак практичних та досвідчених орґанізаторів. При перших виборах до сойму й сенату в 1922 р. усе українське населення цієї країни голосувало на українських кандидатів і по раз перший і останній у Польщі їх таки вибрало.

Польський уряд насильно усунув усі українські орґанізаційні здобутки та зачав нищити й саму православну церкву, що поневолі стала останнім прибіжищем українського „я". Ці справи загально відомі.

Траґічний був фінал. Безнастанні переслідування православних вірних, передовсім у південній Холмщині, довів їх до розпуки. Щоб звільнитися від дальших переслідувань, весною 1939 р. поголовно цілі села, непривичні до постійної зорґанізованої боротьби, почали переходити на римо-католицтво. Творилася якась божевільна стихія самовинищення, що почавши від західньої Томашівщини покотилася на схід у Грубешівщину, перевалюючи як лявіна й село Турковичі, відому на цілій Холмщині й Підляшші відпустову місцевість. Турковичі покинули православну віру й прийняли віру своїх гнобителів. Вістка про це грозила повною катастрофою для цілого православя Надбужанщини, бое божевільна стихія була б покотилася й дальше на північ долі Бугом і змела зовсім і православя і українство з цілої західньої Надбужанщини. І стався парадокс. Сам польський уряд, що послідовно й пляново винищував православія, як останнє прибіжище українського православного селянства, злякався наслідків своєї руїнницької роботи і то наслідків на міжнародньому відтинку.

Був це час, коли міністр закордонних справ полк. Бек передав Польщу до розпорядження Анґлії й коли тим самим Польща вирішила справу війни чи мира з Німеччиною. Тоді виринула для поляків конечність не дразнити Совітів переслідуванням православія, за яким Совіти здавна пильно слідкували. На домагання мін. Бека тодішній премієр і міністр внутр. справ Складковський переніс декого зі старостів, поліційних комісарів і командантів поліційних станиць, що найбільше „заслужилися" при буренні церков, і приказав спинити дальше „навертання". Послушна урядові церковна влада зі свого боку вислала туди священиків білорусинів Воробея і Руновича та кількох священиків українців варшавського хову для контракції. Стихію справді припинили й усі села вернулися назад на православя.

Таке вже більше не повториться й подібної траґедії Холмщина з Підляшшям вже більше не будуть переживати. Приборкання Польщі й устійнення державно-політичних відносин на місцях, українська ґімназія в Холмі та низка українських середніх і фахових шкіл дасть багатострадальній країні автохтонну по раз перший національно-вишколену українську інтеліґенцію. Один із найбільших сучасних здобутків цієї землі — власна церковна орґанізація з архієпископом Іларіоном у проводі й українська народня школа з власним учительством — розвіють дотеперішній переляк нашого місцевого населення і нюх за конюнктурою декого з його, зрештою дуже а дуже нечисленної, інтеліґенції і тоді воно справді „без конюнктури й задніх коліс" піде з вірою на стрічу кращому майбутньому.

Д-Р НИКИФОР ГІРНЯК

Наші завдання на шкільному відтинку

Прадавній природний гін українців до освіти й культури ніколи не завмирав, не вважаючи на найгірші, навіть історичні умовини життя. І важко мабуть було б знайти кращий доказ на те, як отой факт, що з упадком Польщі та приходом німецької влади наші села Холмщини, Підляшшя, Посяння й Лемківщини самочинно стали орґанізувати рідне шкільництво. Коли я осінню 1939 р. на сесії війтів в однім повітовім містечку в приявності німецьких урядовців повідомив зібраних, що українці дістануть українські школи, тоді саля загула від стихійної овації на честь німців. Німецькі урядовці — як мені самі оповідали — були глибоко зворушені цим виявом гону до освіти наших селян. Не без приємного зворушення читали вони також письма наших громадян до старостів з проханнями відкрити в їх оселі рідну школу, на яких то письмах прохачі клали хрестики, або й відтиски пальців замісць підписів. Німці не могли надивуватися, що наші селяни, які з ласки польської влади самі є неграмотні, таку велику вагу привязують до справи освіти своїх дітей.

Коли ж я прийшов дозвіл орґанізувати українські школи, тоді наші селяни охоче взяли на себе обовязок зі своїх скромних засобів дати матеріяльну забезпеку вчителеві так довго, доки державний скарб не буде виплачувати йому платні. Це зобовязання селяни точно виконували неraз впродовж ряду місяців. Мало того. Були випадки по селах Холмщини, що давні польські вчителі пропонували нашим селянам безплатну науку їх дітей. Але ці подякували полякам за їхню добру волю, воліли складати жертви на удержання учителя та ще й із вилами в руках пильнували школи перед настирливим польським учителем. І наше вчительство показалося гідним такої уважливости селян. З великим запалом і посвятою значна більшість їх взялася до праці так у школі, як і серед населення. Під теплою рукою учителя по наших селах оживають читальні, повстають хори й аматорські гуртки, орґанізуються вечірні курси українознавства, засновуються кооперативи. Українське село закипіло новим, небувалим досі на цих землях життям.

За час моєї близько 1½ річної праці в шкільництві на терені ҐҐ я не стрінувся ні з одним випадком, в якому німецька влада не пішла б на руку нашим громадянам у справі народніх шкіл. У всіх селах ҐҐ-а, де були законні підстави (найменше 40 дітей школоповинного віку української народности), оснували державну українську народню школу з українським учителем. А є й такі громади, де й менша скількість українських дітей — у виїмкових умовинах — має рідну школу. У висліді маємо сьогодні в ҐҐ 906 державних народніх шкіл із загальним числом 91.272 дітей і 1.338 учителів. Коли зважити, що поверх 6.000.000 українців у давній Польщі мало всього 134 — тільки з назви українських народних шкіл, а 750.000 українців у ҐҐ має їх 906, то мусимо ствердити, що німецька влада на шкільнім відтинку у 100% виконала свою обітницю в ділянці українського шкільництва, дану осінню 1939 р. Одночасно подбала влада й про виховання нових кадрів українського вчительства, основуючи державну українську семінарію для хлопців і дівчат у Криниці.

Запотребування на вчителів для народнього шкільництва буде з року на рік зростати. Будуть опорожнюватися учительські місця шляхом природнього відпливу, як: заміжжя молодих учительок, зміна звання, емеритура й т. д. Ці місця потребуватимуть нових сил. Одночасно треба мати на увазі, що сітка нашого народнього шкільництва досі розбудована тільки в ширину. Тепер приходить черга на її розбудову в глибину. Приблизно 120 шкіл треба буде піднести до вищого ступня — відповідно до числа дітей, — збільшуючи також число вчительських етатів. До їх обсади потрібно буде яких 200 до 250 учителів. Вкінці це можна спускати з очей ще й конечної потреби запевнити науку в матірній

мові тим нашим дітям, що живуть у селах з польською більшістю. Добре тямимо, як ще донедавна ці більшості повставали. Яким темпом котилася по наших селах хвиля польонізації, хай буде доказом кілька цифер. За володіння поляків спольонізували насильно (себто перетягнули на римо-католицизм) в люблинській області: в повіті Біла Підляська 48.700 українців, тобто 63% автохтонного населення, в повіті Радин 34.000 (83%) населення, в повіті Замістя 21.600 (32%) населення, в повіті Грубешів 17.600 (15%), в повіті Холм 17,200 (21%), в повіті Красностав 5.500 (50%) українського автохтонного населення. До цього додаймо ще чимало польських військових кольоній, якими засівалися наші землі — й матимемо наглядний образ жахливого спустошення в нашому національному стані посідання в Люблинщині. Не краще виглядає справа на Лемківщині. За один 1938 рік у сяніцькому повіті (не нинішній сяніцькій окрузі!) златинізували силою 169 українців. Оригінальні документи у наших руках.

Та хоч уже півтора року добігає від часу упадку Польщі, хвиля культурної польонізації на наших землях ще не зупинена. Тисячі нашої шкільної дітвори в селах з українською меншістю наражені на денаціоналізацію. На наше зорганізоване громадянство спадає обовязок цю хвилю за всяку ціну спинити. Мусимо доложити всіх зусиль, щоби назад привернути до рідного материка тих братів і сестер, яких колишній польський уряд насильно від нього відірвав. Тут маємо скласти іспит нашої національної зрілости.

Український Центральний Комітет приступить незабаром до орґанізування приватних народніх шкіл у таких селах, в яких наша дітвора примушена ходити до польських шкіл, бо не має законної підстави для державної української школи. За посередництвом своїх підрядних клітин Український Центральний Комітет відкличеться до нашого громадянства за матеріяльною піддержкою у цій важній акції. І ми не сумніваємося, що воно не відмовить своєї помічної руки.

Під таким аспектом набирає особливого значіння питання про підготову молодих кадрів нашого вчительства для народніх шкіл. Наша молодь обох полів повинна масово напливати до нашої учительської семінарії у Криниці. В першу чергу молодь Підляшшя і Холмщини, бо там найбільше відчувається і ще довго відчуватиметься брак фахово підготованих учителів, уроженців цих земель.

* * *

Перед нашою молоддю, яка покидає мури вселюдної школи, відкрите сьогодні широке поле **фахової освіти**, чого не було за Польщі.

Селянська молодь, яка на народній школі закінчує свою загальну освіту, одержує на державний кошт фахову сільсько-господарську освіту у 2-річних обовязкових школах. Вона познайомлюється в них з найновішими здобутками науки про ріллю, плекання садовини, городовини й домашньої птахи та вчиться добувати якнайбільше користи зі сільського господарства.

Молодь обох полів, яка йде на приватну науку ремесла або на купецьку практику, дістає теж на державний кошт солідне теоретичне знання у своїм фаху в обовязковій (раніш доповняючій) фаховій школі. Жіноча молодь — зокрема міська — має можливість приготовлятися до життя безпосередньо по закінченні народньої школи спершу в 1-річній господинській школі. Потім може вибирати собі звання пістунки, садівнички або й піклувальниці та відповідно до вибору проходити фахову освіту в 1- або 2-річній школі.

Таксамо хлопяча молодь, яка не осідає на ріллі, може вступати до ремісничої або промислової школи (слюсарської, столярської, механічної, ткацької й ін.), або найперше вступити до гімназії, а по скінченні шостої кляси (давній малій матурі) й короткій практиці вступити до технічної школи з різними ділами: машиновим, будівельним і т. д. По скінченні тієї школи юнак з титулом техніка може виконувати самостійно своє звання на керівнім становищі. Фахові школи іншого та середнього і вищого типу були для нашої молоді за кол. Польщі майже недоступні. Польська влада свідомо замикала перед нею шлях до фахової освіти, добре розуміючи, яке велике значіння має вона для господарського життя нації і для завоювання міста. З тієї причини фахові школи не знаходили належного зрозуміння в наших громадянських колах; вони й досі ще замало популярні серед нас. Тому культурно-освітні референтури при УДК і Делегатурах повинні при всяких нагодах інформувати наше громадянство, передусім селянство й міщанство про вагу фахової освіти для нас. Вона ж є підставою добробуту нації, без якого ні культурне, ні політичне життя неможливе. В Німеччині стоїть вона дуже високо. Уряд Ген. Губернатора готовий теж піддержати всяку ініціятиву наших громадянських кол у розбудові рідного фахового шкільництва. Завдяки такому підходові німецької влади, маємо вже сьогодні низку фахових шкіл чинних, а чимало в стадії приготування. Вісім господинських шкіл для дівчат працює, стільки само у стадії орґанізації. Шість 2-річних торговельних шкіл для хлопців і дівчат і одна купецька фахова (обовязкова) школа для купецьких практикантів з вигідними приміщеннями. Маємо вже кілька ремісничих шкіл для хлопців і дівчат та одну технічну школу в стадії розбудови. В січні 1941. має почати працю кільканадцять 2-річних сільсько-господарських обовязкових шкіл — для хлопців і дівчат окремо — дві 1-річні сільсько-господарські добровільні школи нижчого й одна 2-річна школа середнього типу. Для всіх цих шкіл забезпечує німецька влада приміщення, а частинно й вивінування. Крім цього буде в січні відновлена ткацька школа в Коросні, в якій наші учні матимуть свого вчителя.

Вже з цього поверховного огляду нашого фахового шкільництва в ҐГ видно, які широкі перспективи стоять перед нашою молоддю. Та це тільки мала частина цих можливостей, які істнують сьогодні, та які мусимо поступово використовувати. Згадати б тільки загальні ґрупи: будівельну, механічну, деревну, одягову, скірну, споживчу й декораційну, а в кожній з них низку фахів. Охопити їх усіх нашими фаховими школами буде можливо тільки впродовж літ. Великі трудноші в орґанізуванні фахових шкіл насуває нам не тільки брак зацікавлення до них серед молоді (напр. в Ярославі не вдалося зорганізувати нашої будівельної школи, дарма що будівництво має дуже добрі вигляди). Недостача фахових учительських сил ще більше спиняє орґанізаційну працю. З тієї причини Український Центральний Комітет почне влаштовувати скорочені педаґоґічні курси для кандидатів на вчителів фахових шкіл, на що німецька шкільна влада дала вже свою згоду. Але це буде тільки тимчасовий засіб виповнити існуючу прогалину, доки природним шляхом систематичної підготови не осягнемо потрібної кількости фахових учителів. Наша молодь середніх і високих шкіл повинна цією проблемою безпосередньо зацікавитись. Видаючи зі своїх рядів молоді кадри фахового вчительства вона не тільки забезпечить собі матеріяльне істнування, але — що важніше — покладе тривкі підвалини під розбудову нашого господарського добробуту, причиниться до виховання нашого середнього стану й забезпеки національного характеру наших міст. На цьому ми збірним трудом здвигнемо в майбутньому велику, обновлену Українську Сімю.

ІНЖ. А. МІЛЯНИЧ

Завдання Господарського Відділу при УЦК

Клаптики української землі, що лежать по цей бік Буга й Сяну, належали до наших найбільш запущених господарсько земель. Паношився тут, як ніде, польський дідич, змонополізував торговлю і в більшости промисл — жид, а польські установи про це тільки й дбали, щоб наш селянин був бідний, непросвічений, застрашений. Дбайливо, з пильністю гідною більшої справи, берегли вони, щоби — борони Боже — не забрив туди український інтеліґент з Галичини, як за найбільший проступок уважали й карали за якийнебудь звязок Холмщини, Підляшша чи Лемківщини зі Львовом.

Про висліди таких метод не треба й писати.

Змінити ці висліди, якнайскорше довести рідні землі в ҐГ до цвитучого культурного та господарського стану, ось завдання, що його ставить собі УЦК, ставимо його собі всі, що живемо в Ген. Губернаторстві.

Нелегкі це завдання. Вправді маємо змогу, це треба з вдоволенням признати, свобідно працювати й розвиватися в культурній і господарській ділянці, але зате збаламученість наших селян, воєнний час та вимоги нових метод організації ставлять поважні труднощі перед УЦК і його клітинами в терені — Українськими Допомоговими Комітетами.

Праця в господарській ділянці вибивається від часу, коли настали нові умовини, на перше місце. Спеціяльно влада присвячує їй дуже багато уваги, бажаючи якнайскорше довести в першій мірі рільництво до такого стану, щоби ҐГ було в прохарчуванні бодай самовистарчальне, якщо не експортуюче.

Цю обставину, те зацікавлення німецької влади в піднесенні господарства — Господарський Відділ УЦК має спеціяльно на оці й використовує.

Свої можливості й завдання поділив на *три великі ґрупи: сільське господарство, кооперацію і справи міста.* Окремо стоїть ґрупа фінансування, якої завданням є дбати, щоб добути гріш та відповідно господарити ним у трьох повищих ґрупах.

Цей поділ, може не надто теоретично обґрунтований, проте якнайкраще відповідає істнуючому станові та пануючим розвоєвим тенденціям.

Сільське господарство, з якого живе понад 90 відс. українців у ҐГ, мусить очевидно займати найбільше уваги всіх нас. Це тимбільше, що влада заповідає далекойдучі рільничі реформи, що їх частинно вже в найближчому році переводили б. Ціллю тих реформ є за всяку ціну *піднести видайність ріллі.* Низьку, що найменше на половину меншу видайність ріллі, як у Німеччині, влада пояснює собі 1) невмінням селян правильно управляти ріллю та 2) розшматуванням ріллі на надто дрібні кусні, на яких правильна, раціональна господарка неможлива.

Першу причину влада думає усунути, кидаючи на село численних аґрономів і аґротехніків, які припильнували б правильної господарки, дбаючи про добірне насіння, вміле вживання погноїв, правильний сівозмін, дбайливу управу і т. д.

Щодо другої причини, себто роздріблення селянських ґрунтів, приготовляється задумана на велику міру *примусова комасація ґрунтів,* після якої залишаться тільки само-

виставчальні господарства (треба сподіватися: від 10 га вгору). На такому господарстві залишать мабуть найбільш поступового селянина, а решту господарів вивласнять з відшкодуванням і примістять на іншій праці. Невиключене, що частинно розпарцелюють між селян великі посілости. Як напевне будуть конкретно виглядати реформи в ділянці земельних варстатів, це покищо невідомо. Відомо лише, що для справ комасації відновлено й переорґанізовано давний земельний уряд, тепер „ляндамт", який вже в розпалі підготовчої праці.

Завдання УЦК в цій ділянці ясні: При помочі рухливого „Сільського Господаря", як дозволеного добровільного обєднання українських селян, піднести якнайскорше і якнайвище рільничу культуру села. Подбати про обсаду урядових аґрономічних сил по повітах українцями, добути можливості та успішно боронити інтереси українців при згаданих комасаційних заходах та одночасно приготовляти наш загал до тих реформ, вкінці якнайкраще поставити рільничі доповняючі фахові школи, щоб виховати добрих, молодих господарів.

При розвязці питання рільничого перенаселення треба буде обовязково зупинитися на кустарнім (халупничім) промислі, тимбільше, що наші українські мистецькі вироби мають тепер великий збут і гарну ціну. Допомогти зорґанізувати цей кустарний промисл — буде вдячним завданням усіх наших господарських кругів.

Поруч з рільничою справою, як справою землі, — цікавиться УЦК також справою *лісівництва*, як дуже важним джерелом заробітку для наших селян.

Добитися української управи в лісах, що є на наших землях, та використати для українців можливості в винаймі чи купні промислових деревних підприємств, оце завдання, що їх ставимо наразі перед собою.

Кооперація — це у новій дійсности чинник, в якого руках має бути змонополізований увесь збут сільсько-господарських продуктів села. Зате товарі, потрібні для села, мали би, згідно зі зразками в Німеччині, доставляти приватні підприємства. Ми боронимо наш колишній поділ кооперативних ділів і завдань, який мав би доцільне практичне застосування головно після відходу жидів з торговлі, — себто, що кооперація відбирає від села продукти, але також і доставляє йому всі артикули, потрібні не тільки для управи ріллі, але також для домашнього вжитку.

Оборона такого поділу та збереження триступневого виду нашої кооперації для загального закупу й збуту, на чолі з централею УГОС-ом, — натрапляє на великі труднощі й вимагає впертих та витревалих заходів у влади, та це більше терпеливости, здисциплінованости та зрозуміння обставин у наших кооператорів. Не зневірюватися, але пильно стежити за подіями, пізнавати нову дійсність та гнучко використовувати можливості, доказуючи на кожнім кроці нашу працьовитість і працездатність, зарадність і здисциплінованість, ось напрямні, яких будуть триматись наші кооператори, маючи на увазі найбільший хосен дорогої нам усім справи.

Терміном *„місто"* означили ми всі ці господарські ділянки, які свій осідок мають здебільша в місті та які творять властиво це місто. Є це *торговля, ремесло й промисл.* У кожній із тих трьох ділянок, ми тут у ҐҐ не надто багаті. Деякі станиці в наших руках, але в багатьох випадках вони не зорґанізовані якслід, бракує їм вишколеного персоналу, розмаху, а то й зарадности. Тому мусимо присвятити дуже багато праці, щоби ці ділянки дійсно творили здорове, міцне ядро наших міст. Треба зачинати часто від зовсім, на перший погляд, побічних речей, як пр. добування додаткових рацій прохарчування для українців по містах, які з черги додають відваги нашим міщанам та виривають їх психічно з привичної вже їм за двадцять років затурканости.

Незалежно від підтримки самих міщан на місці треба довести до успішного кінця заходи, щоб дістати дозвіл на зорґанізування українських купців в один союз на ціле ҐҐ, який мав би теж право видавати посвідки та іспитувати термінаторів. Подібні заходи слід покінчити в справі наших ремісників. Тільки таким робом можна буде оборонити їх інтереси та вирвати нарешті зпід неприхильних нам польських впливів.

Для *промислу* істнують зараз на українських землях, і то головно в рільничім промислі, великі можливості. Їх слід обовязково в найближчому часі використати, бо інакше використає їх хто інший. Треба при тому з вдоволенням ствердити, що українці дуже рухливо беруться до формування промислових підприємств, одиничних чи спілкових. І щораз чуємо чи читаємо про купно нами такого то підприємства, чи пущення в рух такої то фабрики.

В останніх тижнях ідуть при рухливій співучасти *Українбанку* в Кракові заходи над сфінансуванням більших промислових станиць, які зчерги дадуть почин до оснування ряду інших менших промислових клітин. Живо цією справою цікавляться наші переселенці, які свої перевезені гроші радо думають льокувати в промислі, тимбільше, що Українбанк має надію видістати ці гроші нараз з Тройгандґезельшафт і власникам передати промислові акції на повну суму.

В ділянці *кредитовій* централею фінансування як нашої цілої кооперації, так приватних підприємств є оснований при кінці квітня Українбанк в Ярославі зі своїми філіями в Кракові й Люблині. Він стоїть тепер перед завданням поширити сильно членство, передовсім орґанізуючи свою підбудову — сільські райфайзенки, а дальше поширюючи сітку своїх філій чи кореспондентів по всіх більших містечках нашої території. Таким робом уможливить собі успішну мобілізацію капіталів широкого загалу, а дальше перебере в свої руки безготівкові розплати з провінцією.

У всій тій роботі раз-у-раз натрапляємо в Господарськім Відділі на *недостачу відповідних кваліфікованих людей.* Не можна твердити, щоб їх зовсім не було. Є, але звичайно ті кращі сидять спокійно й скромно та чекають, щоби їх витягнути та поставити на відповідне місце. Таке пасивне вичікування наших кращих людей очевидно дуже спинює справу. — Час війни! Ставаймо всі до роботи самі, бо події не ждуть!

—с—

НАТАЛІЯ КОРОЛЕВА

У Різдвяну Ніч*)

— Та тільки до скелі... до Магариної скелі!... Мамо, пусти!

Іхеведь не чула жалібно благаючого голосу синка. Сперлась головою на руки й важким, мертвим поглядом дивилась перед себе в чорну камяну стіну. Не бачила дотліваючого вогню, ні тремтячих тіней, що химерно підстрибували перед її очима по камяних брилах її тимчасового житла — дикої гірської печери.

— Мамо!... Я лише погляну на каравани! — просився малий. — Варава казав: там такі дивовижні їздці... Ма-а-мо! Всі в золотій повній зброї. Й верблюди самі білі... В гостину до нашого володаря з усіх країв їдуть... Мамо, пусти: я тільки подивлю-у-сь...

— Цить мені! Ані пари з уста! — сказала мати. — Не озивайся, спи!

Помітила вогонь, присипала його попелом, ще й накрила зверху надщербленим горнятком. Тіні повтікали зі стін, печера присіла — немов стала менша й нижча, неначе стулилась роззявлена передтим паща. В пітьмі озивалось тихе, ображене хлипання, що його приглушувало легеньке воркотання гірського потоку десь у глибоких щілинах печери.

Іхеведь наслухувала трохи, а потім натягла на голову покривало й відслонила важку вовняну тканину, що затуляла вхід до яскині. Глянула обережно довкола, зробила несміливий крок, ще другий і спустила за собою завісу.

Срібно-блакитний серпанок ночі обгорнув її гострою прохолодою. Місяць був у повні, і що ясніше було на небі, то глибшою пітьмою заливали соковиті тіні гостряки скель, щілини, вузькі стежечки в сріблястій зелені оливних гаїв, що за ними дрімали білі кубики тихого Вифлеєму. Ні подиху вітру, ні руху живої істоти. Лише здалеку долітало мелянхолійне мережево кількох гармонійних флейт, часами срібною стяжечкою туди вплутувались голоски дзвіночків, прикрас подорожніх ослів, інколи мов широкою рамою темного тла оточували далеку музику деревляні калатала верблюдів.

Правду говорив хлопець: вже декілька днів сунули каравани за караванами, прямуючи до Вифлеєму. Чого? Різно гомоніли люди: — ніби горнуться подорожні на перепис, що його наказав Рим, інші запевняли, що тетрарх Ірод віддає доньку й скликає весільних гостей з цілого світу: самих князів та володарів!... Були й такі, що всі ті балачки вважали за вигадки й нісенітницю. З радісним надхненням вони впевняли, що ввесь світ рушив у ці місця, бо ж тут має народитись, а може й народився Месія...

Іхеведь піднесла очі на небо, на ту таємну зорю, що віщувала велику подію народам усього світу. Мало було видко їх, тремтячих зірок цієї ночі: вони зникали в сяйві чи то місяця, чи тієї віщої й чудової зорі, що стояла на небі: то як живий самоцвіт, то мов величанська ліхтарня, чи вогненна лілея, що розцвіла на прозоро-синіх небесних левадах. І те місячне сяйво було таке ясне, що сперечалось зі світлом сонця, але було й інше тривожно-хвилююче, повне обітниці й близької несподіванки. Душа сповнялась почуттям великої таємниці, хотілося молитись Тому, хто панує над цими чарівними джерелами надземного світла. Але несамохіть підведені до неба руки молодої жінки самі собою впали рухом розпуки. Молитись... їй?!... Хіба ж не розступиться перед нею земля й грім не вдарить у неї от із цього осяяного неба?! За кого, за що має вона молитись?! Щоб її восьмилітній синок крав щасливо їжу? Чи щоб її Симон швидче вернувся з грабежі, а може — хто ж це знає?! — й душогубства?...

Як благала чоловіка потерпіти ще хоч трохи!... Може ж якось минеться біда, знайдеться заробіток і працею чесною, як і раніш, повернеться їм який-такий добробут, втрачене господарство, майно й певність завтрішнього дня?! Хіба ж лише їм самим пошесть знищила всі вівці й усю худібку? Хіба ж лише їм самим довелось мандрувати світ-заочі?! А тут, у чужому великому місті, де звенялась зібралася сила силенна людей, — хіба ж можна відразу забезпечитись?! Ну, хай на якийсь час жеброта. Хіба ж лише вона, Іхеведь, хіба вона одна з чужинок жебрає тут? На цей сором і пониження, але ж яке далеке воно від крадіжки, на яку позавчора пустився її синок-одинак, що його хотіла виховати в *„законі"?! І от її син, все її щастя* — в таких літах — уже злодій: позавчора він украв з-під чужого намета за-

*) Виїмок із збірки опов. „Во дни они".

ХАРИТЯ КОНОНЕНКО

Українська жінка у Ген. Ґубернаторстві

Та частина українського жіноцтва, яка залишилась у Ген. Ґубернаторстві, раніше майже зовсім не була зорґанізована. Лише Белзчина та Перемищина мали кружки „Союзу Українок" та Секції Господинь „Сільського Господаря". Ярославщина й Сяніччина тільки в кількох селах мали жіночі орґанізації й то дуже кволі й немічні. Холмщина й Підляшшя були зовсім для нас недоступні й там ніяка праця не йшла. Жіноцтво на всіх тих теренах назагал національно мало свідоме й треба великої та впертої суспільної праці серед нього. Особливо тяжко буде йти вона на Лемківщині та Підляшші, а також на тих теренах, які тісно межують з чисто польськими землями, або лише клином врізані в польську гущавину. Тут треба розпочинати працю від навчання рідної мови, а часом навіть і від навчання молитви в рідній мові, хоч обряд свій вони ще й зберегли. Матеріяльна нужда на Лемківщині, темнота й москвофільське збаламучення — будуть також важкими перешкодами, що їх прийдеться поборювати. Але саме на ці ділянки на Лемківщині треба покласти найбільше зусилля. Перебороти недовіря лемкині, її забобони й давній погляд на освіту — це найголовніше наше завдання, а для Лемківщини одинока запорука, що вона дійде до кращого життя, позбудеться курних хат заселених не тільки людьми, але й тваринами, — позбудеться всієї бідности свого побуту. Не можемо говорити про меншу смертність дітвори на Лемківщині, про гігієну чи піднесення культурного рівня, поки жінка буде там такою темною й до всього байдужною, якою вона є сьогодні.

На Холмщині маємо найбільшого ворога в тому недовірі і релігійній нетерпимості, які є наслідками польської політики в церковно-національній ділянці. Сьогодні Холмщина найвразливіша в справах Церкви и тут пильно береже православя, що треба тут великої обережности й такту, щоб холмська жінка не вбачала в новій орґанізації чогось такого, що може схоче нарушити її духовні святощі. Коли зважимо те, що польські жіночі орґанізації силою втискались на холмське село слідом за ксьондзами, стане зрозуміле недовіря холмщанок. Але робота серед холмського жіноцтва не менш потрібна, як і серед лемкинь. Тут кращі матеріяльні умовини сприяли тому, що населення здоровіше й живе трохи краще, одначе холмська жінка є так само мало національно-суспільно свідомою, малограмотною, як і лемкиня, а її культура щоденного побуту також вимагає великої поправи й неабиякої праці в усіх ділянках життя.

Підляські „калакутки", що хоч і говорять українською мовою, але вважаються поляками через приналежність до римо-католицтва, таксамо як ті, що говорять по польськи, вважаючи себе українками, — це теж елемент, що його не так легко буде зробити справді повновартним із національно-громадського погляду. Але тут лише вперта й послідовна праця над жінкою-матірю матиме вплив на загальне „розкалакучення". Поки мати не стане свідомою свого національного „я", марною буде наша праця й над молоддю, навіть і тоді, коли й школа буде українською. Входити в світ зацікавлень тих жінок, помагати в їх щоденних турботах і потребах, зживатися з ними й втягувати їх у наше життя — це буде завданням тих, що підуть до роботи на тих теренах.

Як бачимо, українське жіноцтво на теренах Ген. Ґубернаторства вимагає й вимагатиме величезної праці й то без різниці: чи то буде на селі, чи в місті. Наші ремісники й робітниці потребують теж опіки, опори й допомоги, а їх роля й завдання в усій нашій спільноті неменш важні, як і роля нашої свідомої жінки-селянки.

Всі ці завдання й труднощі на цих теренах добре собі освідомлюють ті жінки-інтелігентки, які в нинішніх обставинах беруться до праці серед рідного жіноцтва. Віра в наше жіноцтво, в його добру вдачу й чутливість підтримуватиме в тяжких хвилинах і не даватиме зневірюватись і тоді, коли може буде здаватись, що деяких труднощів не можна перебороти. Свідомість того, що без жінки, яка знає, хто вона й чого вона хоче, наш нарід не дібеться кращого завтра, змушує нас взятися за цю працю з усім завзяттям і запалом, які для успіху в таких обставинах необхідні.

І Головна Жіноча Секція при Українськім Центральнім Комітеті й Окружні Секції при Українських Допомогових Комітетах вживатимуть усіх зусиль, щоб рік 1941-ий був для українського жіноцтва в Ген. Ґубернаторстві, роком національного відродження роком, що зрушить їх теперішнє вбоге матеріяльно й духово щоденне життя та виведе на ширші культурніші простори.

В. ЯНІВ

Молитва

(Написано в Березі 1935 р.)

Молитись в свято в таборі не можу:
Гляджу: кріси, баґнети і сторожа,
Густий кільчастий дріт і огорожа,
Чужинний капелян та Служба Божа,
Святі слова, а мова нам ворожа,
Молитись хочу і проте не можу.

Усіх зігнали без різниці разом:
Одні горять в захопленні екстази,
Облудні фарисеї шепчуть фрази
Вкінці безбожні в почутті відрази:
Дзвенить дзвінок, порушені наказом
Мов на шнурку: чола схилились разом.

Безуспішно ще раз зложив долоні
Й стою без слів: думки ж мов дикі коні
Калють, рвуться, скачуть на припоні —
До рідних меж і піль в спішній погоні,
Що скрилися в непроглядній заслоні
І погляд мій застиг на небосклоні.

Бездушний мов на звалищах Сіону
У таборі я скамянів без стону:
Мій біль затих, молитися не можу —
Бо болем я братів себе тривожу.
В нарузі десь німих людей мільйони
І з крови їх цвитуть рубіни - рожі.

різане й прилагоджене до печива ягнятко. Перше за ввесь час набила хлопця й вимагала, щоб вернув туди, де взяв. Та нагодився Симон. Нагримав на неї, що карає дитину, а ягня звелів спекти. Чоловік зі сином їли позавчора й учора; вона й не діткнулась краденої їжі. Але, що — ягня! Наче з тим печеним увійшов у Симона злий біс.

— Хлопець мудріший за тебе та й за мене! — сказав учора Симон. — Дарма, що він малий, але зрозумів оте, що звуть духом часу. Сьогодні нікому не потрібні чесноти, ніякі закони й теревені, що багатії вигадали на охорону себе й свого майна. Бачимо первосвящеників, і книжників, і фарисеїв! Досить бути погноєм для інших!...

І сьогодні Симон відіпхнув її й подався „на великий шлях", по якому стільки їде чужинців на перепис, але ще не рахованих і не писаних. Як і стратиться якийсь у горах, то ніхто підраховувати не буде!... Боже, Боже! Адонай, не допусти, щоб на похребтині моїй орали безбожники!... Адонай, що блискавиці й град, сніг і крига та гураґани повнять волю Твою, поверни мені чесного чоловіка мого з нескривавленими руками...

Затрималась на пів-слові молитви й опустила піднесені до чарівної зорі руки. До печери наближались крилаті кроки: хтось біг щосили. Жіноче серце затріпотіло несамовито, бо ж пізнало зразу, що це втікає Симон. Кинулась йому назустріч. Він, задиханий, з широко відкритими очима шепотів дрібно, мов сипав горохом:

— Я пропав, коли не зумієш заховати. Надія на тебе... Страх, сльози — це моя смерть. Час ще є, але — спокій!...

Обоє зникли в печері. Ві кількох словах розповів Симон, як був „щасливо" упорався з грецьким купцем, що йому було надто далеко їхати битим шляхом, а приманили вузькі стежки між скелями. Але, коли ховав добро...

— Ах, гієни ж нема на них!... Вояків шестеро, римських... ! не помітив я вчас... Та не дігнали... Ідуть долиною... Так носитимеш мені їсти згори. Хлопець знає...

І вузькою щілиною, що була саме за лігвом дитини, проскочив у внутр глибоких печер. І не проскочив, а ледви боком просунувся, така була тісна й низенька віддушина, що її наквап Іхеведь запхнула і затоптала мохом та бурянами зо свого лігва. Ще мала час заложити йількома плискуватими камяними брилами, а над дитиною повісила свою накидку. Потім розгорнула попіл, прикинула хмизу й підсунула до вогню горщик.

— Чуєш?! — прошепотіла дитині, — ти нічого не бачив. Розумієш? Ані пари з уст, бо... витягну тебе зі скіри! Облуплю, як помаранчу...

Не було важко зрозуміти, що трапилась якась велика небезпека, коли й поважний батько опинився в такому ж самому положенні, як нераз буває й він: учинив щось, чого ніяк не можна було робити. За те має бути покараний... І хоч слова матері були страшні, то проте дуже кортіло знати: що саме сталось і чим усе скінчиться? Але спитати боявся, бачив, що мати біла, як крейда, й дивиться у вогонь спокійним поглядом. Тоді ліпше її не зачіпати!... Вона ж бо ніколи не говорить неправди!... Але ж Іхеведь помішала в горщику й у печері запахло свіжим кулішем...

— Мамо! Їсти!

Тільки махнула кописткою, як з-під завіси вихилились дві голови в шоломах. За ними в місячному сяйві, мов свічки, блиснули гостряки списів. Хлопець аж сів на своїому лігві, не розуміючи діяльоґу, що почався між одним з вояків і мамою.

— Де чоловік? — запитав по сирійськи римлянин.

— Пішов до міста — байдуже відповіла Іхеведь, мішаючи куліш. — До Вифлеєму.

Було неймовірно дивно: адже ж батько вернувся, а мама очевидно бреше...

— А хто ж увійшов сюди перед хвилею?

Жінка знизала плечима:

— А я знаю? Може я виходила... — й недбало підкинула хмизу в багаття.

Гість дав знак і в печеру вмить увійшло ще кілька вояків, які швидко почали обшукувати житло. Раптом старший відчув, що хтось ззаду обережно смикнув його за піхву меча. Обернувся різко й зустрівся поглядом з блискучими вогниками чорних оченят. Хлопчисько ще не встиг відтягнути руки, якими доторкався вперше в житті „справжнього", а не дерев'яного меча.

Мякий вираз сковзнув по обличчю вояка.

— А ти ж хто такий, громадянине? — запитався жартом.

— Я? Юда... Юда бен Симон, — з гідністю відповів хлопчисько, а подумавши, ще додав: з Керіоту. У нас там виздихали всі вівці...

Д-Р ІГОР ФЕДІВ

Проблєма української книжки
в Ґен. Ґубернаторстві

Проблєма української книжки в Ґен. Ґубернаторстві що її практично взялося розвязати Українське Видавництво у Кракові — на перший погляд може неодному видаватись дуже простою, але при ближчому розгляді та радше при конкретній реалізації вона є куди складніша. Рямці статті дозволяють торкнутися, очевидно, тільки побіжно найважніших сторінок цієї проблєми.

В першу чергу слід собі пригадати та в нашому випадку сильно підчеркнути такі відомі всім факти:

1. у Ґенеральному Ґубернаторстві опинилися тільки окрайки нашої етноґрафічної території;

2. на згадану територію доступ українського друкованого слова був у наслідку польської політики — цілево або зовсім спинений, або, в кращому ж випадку — дуже утруднений. У висліді того ті терени це для українського друкованого слова — скажімо образово »незораний пустар«, це — »спрагнена цілина, жадібна кожної краплини цілющої води«;

3. населення тієї території у переважаючій масі своєю національною свідомістю і культурним рівнем досить, подекуди навіть дуже відстале;

4. структура цілого нашого громадянства — не тільки в Генеральному Ґубернаторстві, але й у межах цілої Німеччини — (це практично для видавничої праці дуже важне) є дуже ряба та найширшого діяпазону: від цілковитої національної аморфности й неграмотного примітивізму аж до вершин скристалізованої національної свідомости й у своїх вимогах високовибагливої культурности.

Згадані основні факти мають на відтинку видавничої діяльности ось які наслідки:

Мала територія й нечисленне населення уможливлюють тільки **невелику кількість накладу.** Це знову є причиною, що ціна книжки не може бути дуже низька, що при нинішній незаможності нашого населення є чималою перешкодою для легкого збуту книжки. На щастя, цю недогоду злагіднює у значній мірі численна заробкова еміґрація в Райху та ще більше може »вияловілість« терену, на якому досі, як ми це вже згадали, українське друковане слово було заборoненою рідкістю і тому тепер має особливу атракційну силу.

Крім того хочемо звернути увагу на одну обставину, яка не всім добре відома. А саме, Українське Видавництво, яке зосереджує у своїх руках у дуже значному відсотку український видавничий рух не тільки в Ґенеральнім Ґубернаторстві, але й у цілій німецькій державі, не є приватним підприємством, обчисленим на зиск, лише згідно із статутом може вживати надвишки виключно на культурні цілі, а не на збільшення дивіденд. Отже скупчення в своїх руках видавничого руху й культурна місія, замість погоні заробітку — дозволяють нашому Видавництву калькулювати продажну ціну книжки далеко дешевше, як це змогли б робити малі видавництва, чи видавництва, наставлені на приватний зиск. І тому, не зважаючи на значну звишку продукційних коштів книжки й узагалі життевої стопи — вдається Видавництву не тільки вдержати майже передвоєнні продажні ціни книжки, але й нерідко добитися такого »куріозу«, що передрукована передвоєнна книжка є дешевша від своєї передвоєнної »посестри«.

Ці — на перший погляд маловажні для декого справи — мають для нашої видавничої діяльности дуже велику вагу, головно, коли взяти її культурницьку місію, що її вона має виконати на наших культурно відсталих і вбогих теренах.

Різноманітна структура нашого громадянства, дуже різний інтелектуальний рівень та вимоги нашого читача, з другого боку обставина, що ввесь наш видавничий дорібок останніх десятиліть майже в цілости залишився поза межами Ґенерального Ґубернаторства, все воно вимагало б для цілковитого заспокоєння потреб усіх шарів нашого громадянства — перевидати цілий той дорібок. Себто, беручи теоретично, всю ту працю, що її десятки наших передвоєнних видавництв вели десятками літ, — треба було б виконати одному видавництву і то впродовж 1—2 років. Це і з огляду на фізичні і матеріяльні спроможности — речі цілком неможливі, просто утопійні.

Правду мають наші громадяни, коли раз-у-раз домагаються прерізних видань із прерізних ділянок. Але не мають правди, коли нам закидають, що Видавництво не визнається в потребах терену і не хоче того, чи іншого друкувати. Бо справа стоїть дуже просто. Беручи під увагу тільки важніші ділянки знання, треба б для задоволення всіх кругів — видрукувати щонайменше кілька тисяч книжок (назв, не примірників). І коли б навіть найшлися потрібні для того великі фінансові засоби, то виринає друга справа: брак друкарень, які тепер перетяжені працею та українських складачів, що їх можна порахувати на пальцях?.

До того долучується ще одна трудність: брак авторів (не тих, що пишуть, а тих, що добре напишуть) і дуже дошкульний брак книжок, з яких можна б, чи навіть необхідно, робити передруки. Здебільша якраз ці браки для покупця може й нецікаві, але для Видавництва засадничої ваги — є причиною, що треба інколи друкувати речі гірші й може нераз дійсно менше потрібні, ніж ті, яких дістати не можна, чи передрукувати не вільно.

Беручи під увагу ці побіжно зясовані обставини насуваються такі напрямні видавничої діяльности в Ґенеральному Ґубернаторстві на найближчий час:

1. У першу чергу, й по змозі в найкоротшому часі, видати шкільні підручники. Їм мусить бути зі зрозумілих причин присвячена головна увага й черговість, дарма, що воно відбивається зі шкодою для інших видань.

2. На другому пляні є заспокоєння потреб більших щодо чисельности ґруп нашого громадянства, себто селянства й робітництва, дітвори й юнацтва.

3. Після того щойно можуть іти видання для менш чисельної верстви нашого громадянства — інтеліґенції. Одначе і ця ґрупа громадянства є у нас, як книжковий

— Чи бач!... А де ж твій тато, громадянине?

Юда не так побачив, як відчув, що його проколов блискучий материн погляд, й мовчки спустив голову, але ж легесенько гладив скіряну піхву меча.

Тоді вояк сів біля нього на бадилля й заговорив лагідно:

— Ти так гарно себе проявив, що я гадав, ніби ти все знаєш... От, бачу, цього ти не відаєш. А я от знаю: твій батько пішов до пастухів і принесе тобі козячого сира.

Хлопець презирливо бринькнув губами:

— Пхе! На що мені сир? Ми позавчора й учора їли печене ягня!

Іхеведь зробила крок до хлопця. Та старший показав на неї воякам очима, а ті враз вивели її з печери.

— А отже! Кажу ж тобі — шукав якоїсь думки вояк — кажу ж тобі, що він принесе сира. А за той менший килим, що батько носив до Вифлеєму...

Хлопець хитро прижмурився:

— Ой, і ти, пане, не знаєш багато!... Або знаєш саму неправду.

— Як, неправду? — сперечався вояк. — Це правда...

— А отже й ні — засміявся Юда. — Ні, бо...

— Бо що? — погладив хлопчина по голівці. — Бо що?...

Юда мотнув кучерями й відскочив на бік:

— Бо те, що коли б ти знав правду, то знав би, що менших килимів у нас давно вже нема. А великий батько продав у Єрусалимі. От що — правда!

— Про великий килим я й без тебе знаю добре, — чіпився далі вояк, — а також знаю й те, що твій батько спочатку пішов до Вифлеєму, а відтіль уже піде до пастухів, у гори...

— Те-те-те! — сміявся Юда. — Нічого ти не знаєш! Та в тебе мабуть і коня нема! — стрибнула козою хлопчикова думка.

— Як нема?! Ще й який велетенський! Ось підемо в долину, так я ще й тебе на ньому повезу, хоч трохи!

— Невже? — підбіг до вояка Юда. — Повези!

— Так не можна ж, бо ти й сам не підеш — сумно розклав гість руками. — Як же ти залишиш житло вночі без нікого? От, коли б батько був дома, ну, тоді — ясна річ... Почекай но, хай уже іншим разом, як вернеться...

Юда став напроти, заложив руки за спину й рішуче оповістив:

— Я можу йти й зараз!

— Тобто, як? — протяг гість. — Аджеж батько твій далеко.

Юда мовчки покрутив головою, роззявив уже рота, та раптово прикусив дрібними хижими зубами долішню губу. Але поглядом вказав на запхану камінням щілину за своїм лігвом...

За хвилину вояки вязали руки Симонові.

Юда гірко плакав, уткнувшись у руку замурзаним обличчям і, відвернувшись від стіни, злісно відкинув босою ногою срібну блискучу монетку, що її дав вояк „на потішення". В потішення не вірив: добре памятав материну обіцянку, що вона витрусить його зі скіри.

Та Іхеведь не збиралась бити грішного сина. Вона кинулась на вояків, що вязали Симона, штовхала й била, кусала їм руки, видираючи чоловіка, аж поки її не відкинули на каміння. Тоді кричала, не тямлячи себе, лише одно:

— Не дайся! Не дайся, Симоне!

Але розгублений, за одну мить постарілий, закривавлений і обдертий Симон не був здібний опиратись. Каламутними очима, що були немов затягнені павутинню, він востаннє глянув на побиту жінку й байдуже поволікся за вартою.

Тоді Іхеведь, виборсавшись з шипшини, впала навколішки й, простягши руки до неба, закляла смертельним прокляттям світ, себе, вояків, а найбільше свого единого сина.

— Чом не здох ти, потворо, раніш, як народився?! Ти, заразо, що приніс нам у житло злодійство, на смерть рідного батька віддав за гроші!... А бодай же ти завісився, добра не зазнавши! Най зрадницьким найменням твоїм кленуть люди, аж доки стоятиме світ.

Десь у долині зачулося пирхання коней і бряжчання зброї. Слабо застогнав Симон, що його мабуть вязали до коня...

Іхеведь напружила всі сили й, розбігшись, кинулася сторчголів у прірву, де на дні пінився та клекотів у сяйві чарівної зорі рвучкий потік...

—o—

консумент, сильно зрізничкована. Коли ж пригадати, що ті різноманітні вимоги наших інтелігентів мають нечисленних представників і що вони бідні, то рентовність таких видань мусить бути або дуже мала, або просто книжка засуджена на дефіцит.

Та не зважаючи на те, треба поповнювати й ці прогалини. Воно й діється. Одначе це може відбиватись тільки постепенно й помалу, бо інакше захитались би фінансові основи Видавництва. Це мусять освідомити собі ті громадяни, що негодують на брак достаточної щодо кількости й задовільної щодо змісту лектури для нашої інтелігенції, чи її малочисельних станових і інших угрупувань. Вони мусять памятати, що суть справи в самому пляні, бо ж його »Українське Видавництво« має, в тому, щоб цей плян можна було з технічних і фінансових оглядів — реалізувати.

4. Щойно після того, як будуть заповнені найбільш дошкульні прогалини (шкільні підручники, хоч по кілька книжок усіх важніших ділянок знання і т. п.) — можна приступити до друку поважніших творів, головно з ділянки українознавства. Цей черговий етап Українське Видавництво сподівається вже в недалекому часі розпочати.

Українське Видавництво часто одержує чи то устно, чи письменно в листах і статтях — різні поради, завваги, вказівки. Це свідчить про зацікавлення і прихильність широких кругів нашого громадянства й актуальність справи української книжки в Г.Губернаторстві. Видавництво вдячне за ті завваги тим більше, що вони пливуть із щирого серця без зайвої злоби і безплідної »критикоманії«. Тим більше, що саме Видавництво свідоме ще чималих хиб і недотягів у нашій видавничій ділянці.

Коли ж саме Українське Видавництво освідомляє собі всі недомагання та одночасно має добру волю їх постепенно в міру обставин й спромоги усувати, та коли з другої сторони може рахувати на вирозуміння й прихильну та активну, тісну співпрацю всіх наших інтелектуальних сил, то є повна надія, що наше одиноке в межах Генер. Губернаторства Видавництво зможе виконати своє високе культурне завдання, що його поставила перед ним і нашим громадянством історія наших днів.

ОЛ. БАБІЙ

Наша Школа

(Вірш віддеклямований на концерті Української Державної Гімназії в Холмі)

Коли зима холодна умірає,
І як весна зближається до нас,
В віконце перший промінь заглядає,
Хоч нам нераз здавалось: Він погас.

Тоді із гір, зі скель стрімких ярами
Пливе струмок найперший, весняний,
Хоча земля покрита ще снігами,
Хоч покривають криги світ цілий.

Тоді на полі, що снігами вкрите,
Підсніжники і білий, білий ряст
Цвитуть і ждуть, що скоро й інші квіти
Розквітнуть пишно у весняний час.

І ждуть, що птиці радісно, весело
Славитимуть і сонце і весну,
І всюди скрізь і по містах і селах
Нове життя пробудиться зі сну.

І в нас була зима холодна, люта,
Було важких неволі двадцять літ,
Батьківщина була у кригах скута,
Як панував над нами ляцький рід.

Була зима: І всюди наша мова
Вмовкала вже, як птиця у зимі;
Й здавалось, що вовіки вже в оковах
Каратисьмем без сонця в темній тьмі.

Та ось і нам заблиснув перший промінь!
І вже й до нас зближається весна:
Струмок весняний перші криги ломить
І квітнуть перші квіти на ланах.

Струмок пливе, зростає він спровола
На злість, на гнів холодній, злій зимі;
Струмок ось цей — то українська школа
У городі Данила, у Холмі.

Погляньте ви на радісні ті лиця
Дочок народу і його синів!
А скажете: Ні, ні, це нам не сниться,
Це вже весна до наших йде країв!

Бо це ось так недавно навіть слова
Ми рідного не чули в мурах цих,
На глум і сміх була піднята мова
Батьків моїх і прадідів моїх.

Це вже весна відродження, обнова,
А школа ця — весняний то струмок,
А наші діти, китиця чудова
Весняних, перших і яркиx квіток.

Погляньте ви, як то у кожну днину
Схиляються дитячі головки
Над книгою наук про Україну,
Послухайте дітей пісень палких.

Послухайте, як у шкільних цих мурах
Кується день майбутній вітчини,
Й повірите, що по зимі і бурях
Ця школа рідна — перший дар весни.

І з ваших серць втече сумна зневіра
Й ви скажете: — Сконала вже зима!
В тих мурах пісня вже голосить щира:
Весна іде! Зими нема, нема!

Ми давно вже пісень не чули рідних,
Хіба з тюрми співали вязні нам.
Тепер ця школа вчить пісень побідних
І школа ця знання, науки храм.

Нехай же нам ясніє, не згасає
Наш перший, ясний промінь в темній тьмі,
Нехай живе нам і хай процвітає
Ця українська школа у Холмі!

АНАТОЛЬ КУРДИДИК

Смочієвий Свят-Вечір

(Різдвяний фейлетон).

Це була звичайнісінька собі історія, яких буває чимало: розділила їх доля. Незвичайне було в ній тільки те, що Петро Смочій не міг освоїтися з тим, що поза ним, всього кількадесять кільометрів (мій Боже, за один день, якби найнявся, був би), його Жаба, його Муха, його живе Срібло. Дружина. І він пересувався здовж тієї межі: в одному місті сидів у знайомих (такі самі, як він, тільки доктор фільософії був уже писарем у громаді) місяць, потім у приятеля зі шкільної лавки в іншому два місяці, потім по кілька днів у ріжних селах. Сидів, допитував, пробував, маю враження — кружляв, як молодий вовк коло великої менажерійної огорожі, за якою десь, невідомо де, вона. Був час, що ніби попав на слід: хтось ішов туди і переказав, щоб конечно прибула, бо жде і божеволіє без неї. Та той, що пішов — пропав, тижні минали, щораз гіршало, бо тільки миші, заяцеві — свобідна дорога. Людині — смерть.

Тоді надоїло. І безцільне дожидання і ніякове життя. Схмарив брови і поїхав. Місяці знову воліклися, гнули спину в роботі, калічили руки, втома робила непритомним, але вечорами й ночами, коли всі спали в бараці, чув як серце скимить. Це не біль, а щось таке, що й очеркнути годі, тільки ж дошкульне, прикре — іноді голову варт дати, щоб цього не було. І завсіди це мало те саме ймення: Жаба, Муха, Живе Срібло. Нікому не казав, але всі бачили: старіється. Подається. Врешті — це звичайне явище.

Раз, правда, розяснився. Ні з цього, ні з того прийшов лист. Писав той, що пропав. Вернувся. Писав виразно: Приїде.

Ждав ще. Тупів від днів і від безнадії, що видовжувалася в безмежність. А коли й цього було забагато — поїхав ще далі. В міліонове місто, в якому згубився, як мурашка. Вже й не думав. Автоматично йшов уранці до праці і, як корби та паси, ворушився.

Пригадав собі щойно, коли почали йти сніги. Різдвяні вистави з безличчю усячини для Жаби, Мухи, Живого Срібла найбільш дратували. Скуповував солодощі й ховав у старе бюрко в малій кімнатці, де господинею в кухні була старенька, як гриб, бабуся, самітна, як він. Потім Різдво підійшло ще ближче. Старенька нагадувала своєю самотністю („Яке це жахливе — не мати нікого, пане Смочій!" — і важко вимовляла чуже їй прізвище) його самотність. Не міг цього стерпіти. Одного вечора — ні, це було у сам Свят-Вечір (їх, бо його за 14 днів) — купив ялинку, цяцьок, янголиків, позліток. Тихцем приніс це у свою кімнату, вбрав ялинку (всі свої солодощі витягнув) і закликав бабусю:

— То для вас, пані!

Старенька витріщила очі, потім руки їй почали дріжати, потім сльози пішли у слова. Говорила щось таке, що і він був зворушений і чув, як сльози підступали. Цілував бабусині руки.

— Ні, вона в вас залишиться, в мене нема місця — це було бабусине останнє слово.
— Так у моїй цілій хаті буде Різдво.

Залишилася. Різдво минуло. Знову ходив вранці і вдень приходив. Але що ближче до Свят-Вечора (його Свят-Вечора!), то пізніше приходив до хати. Не хотів дивитись на ялинку, бо від цього починало, як там: скомліти. Бабуся руки ломила, а він брехав, що тепер навал праці, що дістає надобовязкові години і що багато заробить. Вдійсності — лазив по місті, хухав в руки, роздивляв вистави і як уже мерз, ішов до котрогось з поштових урядів і ніби то купував марку. Грівся тоді.

Але того вечора, коли на календарі було 6-е січня, навіть на пошту не ходив. Чув у собі щось таке розбите, ніяке, дивне... що крутився вулицями в безконечне, не бачив людей, ні вистав, от — ніяк Вам цього описати не можу, а воно таки було. Навіть забув, що хоче їсти. Сумерк нагнувся над місто, потім місто стемніло, стало чорне і тільки червоні світельця авт та трамваїв показували, де вулиця. Дуже воно погане — велике місто у війні, коли вікна темні. Нарешті люди на тротуарах прорідли, потім зовсім їх не стало, вулиці стали подібні до велитенських камяних ровів.

Тоді Петро Смочій поволікся до хати. Ішов нога за ногою — може, щоб продовжити дорогу, а може надто тяжів спогад, що насів плечі незвичайною вагою. Це вже таке буденне: Свят-Вечір і спогад і не робім з цього правила виїмків.

Можу Вам точно сказати: було добре

Д-р І. ЗІЛИНСЬКИЙ

Дбайте про чистоту і правильність нашої літературної мови

Останніми часами можна запримітити нас, особливо серед нашого молодшого окоління, якусь манію любуватись в деяих чужих, застарілих словах, заводити їх асильно в нашу літературну мову, хоч в країнській мові є до вибору свої, рідні, овсім влучні вислови, щоби визначити дає поняття; є манія вживати деякі нові, ітучні форми та чудацькі наголоси, незгіді з духом і з законами нашої мови й виови.

Це не є звичайний в кожній мові нахил живати т. зв. варваризми, архаїзми і неоогізми, пристосовані більше або менше датно до даної мови, а нездоровий обяв, ;о свідчить про незнання основних законів країнської мови, або і про затрату вродженого, самозбережного мовного інстинкту.

Таких гріхів проти чистоти й правильости нашої літературної мови намножилоя доволі багато й деякі з них уже так вкоінилися, що нелегко буде їх позбутися.

У цій статті хочу покищо обговорити оротко три такі прогріхи, що найбільше ражають наше вухо, а саме неправильне живання ось яких слів чи форм:

1) *вождь*, род. одн. *вождя́*, дав *вождє́ві* т. д. та дальші відмінки мякої відміни,

2) брак чергування *і(ї)з е(є)* у відміні ;ів типу Кравців, род. одн. Кравціва і т.д.,

3) Дивоглядне наголошування віддієлівних іменників типу: *купу́вання* (зам. *упува́ння*), *малю́вання* (зам. *малюва́ння*) т. п.

I.

Слово „*вождь*" уживане постійно в роійській літературній мові в значінні ніецького Feldherr, Führer, Oberhaupt, є заозичене із староцерковнословянської мои й хоч його стародавня форма з консоантичною ґрупою „*жд*" (з праслов. dj voditi) є незгідна з фонетичними законами истої російської мови, проте вона зберігаться там досі в своїм первіснім незміненім иді завдяки сильному впливові староцеровнословянської мови при формуванні осійської літературної мови. Правильна російська форма повинна бути „вожь", бо прасл. „dj" замінилося в російській мові на „ж", а тільки в мові ст. церк. словянській на „жд".

В такий сам спосіб засвоїла собі російська мова цілу низку запозичених ст. црк. словянськ. слів із приголосівковою ґрупою *жд* (зам. *ж*) напр.: *вождение; награждать (наградить), награжду* побіч чисто рос. *награжу, наслаждаться, наслаждение; побеждать (победить), побежду; разсуждать (разсудить), разсуждение, убеждать (убедить); убеждение; угождать (угодить), угождение, угожду* побіч *угожу* і ін.

В українській мові прасл. dj дало „*ж*" побіч *дж*, напр.: *меже* (з прас. medja) побіч зах. укр. діялектичного *меджа* (ст. црксл. *межда*), *сажа* — діялект. *саджа, пряжа* — діялект *пряджа, межи* — *меджи, чужий* — і т. д. Пор. ще дієслівні (особливо (зах. українські) форми з *дж*: *ходжу* (від ходити) — сх. укр. *хожу, воджу* (водити), *саджу, суджу, виджу;* дієприкметники: *воджений, засаджений, суджений* і т. д.

З вищесказаного видно, що правильна українська форма вище обговорюваного нами слова повинна бути *вожь, воджь*, а по ствердненні шипучих приголосівок *вож* або *водж*.

І справді, крім таких прикладів із найстарших наших писаних памяток, як напр. *роженоє, жажа*, (Збірник Святослава з 1073 р.), *исповѣжь* (Зб. Св. 1076 р.) находимо в акті з 1678 р. один приклад на „*вож*". Та це слово не могло вдержатися хоч би через двозначність, що повставала в зах. українській вимові по затраті двінкости визвучного *ж*.

В Галичині старалися „відмосковщити" слово *вождь*, даючи йому тверде закінчення та тверду відміну: *вожд* — *вожда* — *вождові, вожде, вождом* і т. д., одначе й ця під впливом форми польського слова wódz, — wodza — wodzowi .. переведена модифікація не могла його засвоїти українській літературній мові й тому обі форми, чужі духові української мови, будуть щораз рідше в нас уживатися.

На питання, яке наше слово може найкраще „*вождя*" і „*вожда*" заступити, дало вже само життя відповідь: *провідник!* Кому це замало, може пробувати завести слово верховод(а) [„Нема Січі, пропав і той, хто всім верховодив"].

II.

До найважніших окремішностей української мови, що ними різниться вона від усіх інших словянських мов, є зміна споконвічних (праслов'янських) о та е в нових закритих складах на *і*. Це т. зв. закон „ікання". У відкритих складах *о, е* залишається; нпр.: *бі*к — боку, *бі*й — бою, р*і*к — року, к*і*нь — коня, спок*і*й — спокою, н*і*ч — ночі, зл*і*сть — злости; ос*і*нь — осени, кам*і*нь — каменя, пап*і*р — паперу, зан*і*с — занесла, доп*і*к — допекла і т. д.

Таке чергування *і (ї)* з *о* та *е (є)* виступає також у закритих і відкритих складах присвійних, прикметникових наростків, -*ів* (*їв*) та аналогічно у прізвищах і в географічних назвах: Петр*і*в син — Петрова дочка, Васил*і*в — Василева, Ковал*і*в — Ковалева; Палі*ї*в — Палієва, Кан*і*в — Канева Корол*і*в — Королева, Фед*і*в — Федева і т. і.

В останніх часах дається завважити серед нашого молодшого покоління схильність відміняти особливо прізвища й географічні назви незгідно з вище поданими правилами, напр.: Кравц*і*в — Кравц*і*ва — Кравціву — Кравц*і*вом, Фед*і*в — Фед*і*ва, Палі*ї*в — Палі*ї*ва, Ковал*і*в — Ковал*і*ва, Кан*і*в — Кан*і*ва й навіть Петр*і*в — Петр*і*ва, Антон*і*в — Антон*і*ва й т. д.

Є це нездорова й неприродна тенденція і проти неї повинні виступати й з нею боротися не тільки наші вчителі, але й усі, кому лежить на серці культура української літературної мови.

III.

Щораз частіше чути в нас цілком неправильне наголошування віддієслівних іменників з наростком -*ова, -ьова, -ува, -юва*; пр. пану́вання, ліку́вання, пляну́вання, конту́вання, зві́ту́вання, редаґу́вання, поквіту́вання, оподатку́вання, скасу́вання, централізу́вання, опрацю́вання, малю́вання і т. д., замість: панува́ння, лікува́ння, планува́ння, контува́ння і т. д., тобто з наголосом на складі -*ва́*-. Річ у тому, що наростки -*ова*, -*ьова* вимовляємо й пишемо тільки тоді, як наголос паде саме на *о́* (на перший склад наростка); коли ж ні, то вимовляємо й пишемо -*ува́, -юва́*. Іменників дієслівного походження на -*о́вання* (з наголосом дієприкметника) українська літературна мова вживає тільки для означення наслідку, чинности або матеріялу. Тим то форми' *будува́ння* — *будо́вання*, *мурува́ння* — *муро́вання*... не однозначні.

Будува́ння означає процес, роботу, *будо́вання* — вислід дії „*будування*", щось будо́ване, будівля (звязок з дієприкметником „будо́ваний").

Мурува́ння — процес, робота, *муро́вання* — щось муроване, мури (наслідок роботи, малюва́ння (дія) — мальо́вання (малюнок) і т. п.

о півночі, коли Петро Смочій відчинив раму. Ключ звичайно скрегітьнув потім очалапали кроки по сходах, потім подуав, що бабусі не треба будити і до своєї імнатки підійшов майже на пальцях. Леенько, як злодій, віднайшов дірку від люча і ще лекше обернув ним. Потім...

Потім Смочій стояв на порозі і важко ихав, слухаючи, чи не збудив бабусі. Водочас чув, що вдихає якесь інше повітря, к досі і що його кімнатка, зі щільно затуеними вікнами (дуже погане воно — війа), якась інша. Так було дві хвилини. Бауся спала. Смочій підійшов до бюрка, проунув руку до лямпи і ось — його пальці опали на щось мягке, він зімняв і чув: такого в хаті не було. Перекрутив контактну ямпу й аж віями закліпав. В руці в нього була мала жіноча рукавичка. Поруч — друа, а під самим світилом — жіноча торбинка. Смочій ще дуже закліпав очима. Потім підняв торбинку і його очі впали на картку.

Смочій не вірив. Смочій читав:

„Не буди мене. Я страшенно втомлена".

Смочій повернув голову до ліжка. Тепер очі звикли до світла і він бачить: на подушці є мале обличчя й довкола нього повно русявих кучерів.

— Жаба... — тільки всього стало в нього сили прошептати.

... А коли відкамянів, присунув потихеньки фотель, старий, немодерний фотель від бюрка до ліжка і сів у нього.

Крізь сльози дивився на спокійне обличчя найдорожчої істоти. І крізь ці сльози чічки на ялинці виглядали такі, ніби хто їх обсипав діямантами.

Д-р ІВАН РАКОВСЬКИЙ

На слідах вічної правди

Була раз в товаристві розмова на тему прожертого матеріялізмом світу та лих, що їх наків матеріялістичний світогляд, праджерело культурного занепаду людства. І раптом чую закид:

— Цьому винні ви, дослідники й знавці природи!

— Що-о!? Яким робом?!

— А так, Ви ж збудували матеріялістичний світогляд і сотню літ проповідує матеріялістичну фільософію; навчаєте, що цілий світ — це тільки матерія, що дух це тільки прояв сили, спричиненої рухом атомів тієї матерії... Оттак ви, натуралісти, довгі десятки літ сіяли вітер, щоб потім збірати жниво у постаті дикого матеріялізму!

— Ні! Іще раз ні! Це прикре непорозуміння! Постараємось його зясувати, зазначуючи згори, що це основне питання світогляду сьогочасної науки.

Людина споконвіку змагає до пізнання правди. З природи немічна, без ніяких особливих даних тіла, що служили б їй для оборони перед лютими звірями, які на кожному кроці чигали на її життя, людина могла користуватись тільки одинокою зброєю — своїм мізком. Тим то й не диво, що людина мусіла змагати до пізнання всіх довкільних предметів і проявів, щоб по змозі використати їх для свого добра та й охоронитись перед шкідниками й ворогами. Оттак, впродовж багатьох тисячеліть людина придбала багато необхідного для її буденного життя знання, яке безупину побільшувалось та устно передавалось з покоління на покоління. Щойно у четвертому століттї перед Христом великий грецький мудрець, Аристотель, учитель Олександра Великого, власне для вжитку свого талановитого учня, списав усе тодішнє людське знання, даючи світові першу книгу знання (енциклопедію). Твори Аристотеля стали на довгі віки ненарушною святістю-догматом — і це переконання стало для людськости справжнім нещастям, бо на довгі століття спинило дальший розвиток науки.

Щойно з настанням нових віків вчені починають зважуватись самостійно „шукати правди" та висловлювати погляди незгідні з наукою Аристотеля — і від того часу наука швидко розвивається без упину все далі й далі.

Коперник, Ґалілеї й Кеплер доказують, що Земля є тільки одною із непостійних зірок (планет), враз із якими вона кружить довкола Сонця, та що це наше Сонце є одною із безчисленних постійних зірок, а Ляпляс ставить основи новітнього погляду на будову всесвіту. Нютон відкриває закон загального тяготіння й тим дає почин до розвитку теперішньої механіки. Лявуазіє виясняє будову всіх речовин (матерії) із небагатьох основних, незложених первнів (елементів), Дальтон добуває з пилу забуття атомістичну будову речовин й оба вони дають початок до розвитку теперішньої хемії. Бойль і Маріот, Фарадей, Мексвел і Томзон ставлять основи нинішньої фізики, а Лінеи своїми спробами укладу ростин і тварин на основі їх будови, стає основоположником сьогочасної ботаніки й зоольогії. Безліч учених кидається з жаром до всесторонніх основних розслідів усіх творів і проявів природи, придумуючи задля цього чимраз дотепніші й чимраз ліпші прилади, способи й засоби. Вислідом цього є сьогочасний могутній розвиток не тільки всіх наук про природу, але також техніки й промислу — від хемічного до важкого сталевого — загалом розквіт всеціодської цивілізації.

— Справді, цивілізація, себто матеріяльна культура, розвинулась майже до неймовірних гряниць, — але правдива, духова культура?

— Так, це треба признати, що духову культуру ми занедбали. Світогляд учених останніх двох століть спирався на глибокому переконанні, що основою всієї природи й усіх її проявів є речовина (матерія) й її атомістична будова. Сила була проявом рухів атомів речовин, чи як казали в науці — енергія є функцією матерії. Проявами життя в природі займалась біольогія, а проявами людського духа психольогія, але обі ці науки мали з речовиною все багато клопотів, просто не могли собі дати з нею ради. Це, розуміється, не було відповідним ґрунтом для матеріялізму в науці.

Життя людської суспільности постійно змінюється, розвивається, далеко швидше, як ці форми, якими воно обхоплене. Життя пливе без упину вперед, мов бистрий ручай, а форми суспільного життя змінюються тільки повільно, постепенно, звичайно аж тоді, коли вони вже безумовно не можуть дальше вдержатися.

З цього приводу доходить нераз до глибоких потрясень, а то й катастроф. Чи треба прикладів? Адже ж саме живемо в добі, коли валиться старий капіталістичний лад, а з нього, серед важких болів, народжується новий, ще нікому невідомий суспільний лад. Властиво, то вже чверть століття триває цей порід і скільки він вже коштував людських сліз, людської крови й людського життя...

Оттак було й із кінцем XVIII-го століття. Старий абсолютизм з залишками феодалізму пережився й розвалювався, а на його місце важко народжувався новий демократичний лад. А що тодішнє духовенство обороняло віковий, традицією освячений, давній лад, тимто й борці за новий лад ста-

---

ВСЕВОЛОД ФІЛЕВИЧ

РАДУЙСЯ ЗЕМЛЕ!...

»Застеляйте столи, та все килимами...«
»Та кладіть колачі, з ярої пшениці...«
»Та кладіть дві свічі, дві восковї свічі...«

А попри свічі — дванацять по черзі страв. І кутю.

А при куті коляда. Що відриває від стола й думки переносить в країну мрій. У світ безтурботних літ діточих.

На столі й долівці запашне сінце. В одному куті дідух, а у другому розкішна ялинка.

На столі смачні страви, а довкруги стола весела, розрадувана сімя.

На небі зірка мерехтить, а в серці радість сонцем сяє.

На дворі морозна ніч зоряна, а в хаті мир і спокій... Небо.

На землі мир, во человіцях благоволення.

*

І тямлю я неодин такий Свят-Вечір у житті:

Коли мале хлопя притискало носик до замерзлої шибки, розхухувало квіти, що їх розмалював на склі дід Мороз, заглядало на небо й шукало зірки. Свят-вечірньої зірки. У теплій хаті вбирали тітки ялинку, а радощам діточим не було кінця.

Коли малий студент їхав з Бережан з гімназії на Свят-Вечір. Санна. Сніг, як пух. Пара на конях і замерзлі вуса фірмана Федя. На студенті тепла шуба. А в серці думка: коби скорше до хати! Там ждуть розсміяні очі мами, щоб сина привітати. Там готова вечеря. Лише його ждуть.

Коли дорослий студент »різдвував« на чужині. Під теплим сонцем Італії... У різьблений горами Швайцарії... Знав, що того вечора, як усі засядуть до Свят-Вечері, буде й застава для нього. Дома знали, що він думкою з ними.

І тямлю ще один Свят-Вечір.

Була війна. Стояв фронт. Нашу землю розрізали фронтом на дві частини. По одному боці я — по другому моя рідня.

І як зблизився Свят-Вечір, щось заридало у серці, защеміло у груді.

А думка одна: як вони святкуватимуть? Чи живі й здорові?

Я не видержав. Перейшов фронт. Лісом і снігом по коліна. Через замерзлу річку, суголовками рідних нив, і я в селі. Ніхто не запримітив.

Прийшов у рідну хату. Серце молотом об грудну сталь. Я в кухні. Зимно. Малесенький каганець блимає на поличці. Нікого. Стукаю легесенько в кімнату. Ніякої відповіді. Натискаю клямку і входжу. Навшпиньках, щоб не заколотити святочної тиші.

На столі догоряють дві свічі.

При столі родина. Дідусь сивобородий сперся головою на стіл. Лиш судороги зігнених плечий кажуть, що плаче. Біля стола мати. Чому така стара? Звідки взялись борозди на чолі? Лице скривлене болем. Очі неначе скляні, повні сліз задивлені бездушно з замерзле вікно. Неначе когось виглядають. Проти мене сестра. Як камяна статуя. А в мізку страшна думка ножем: а де решта рідні? Де друга сестра, де браття? Невже?

В обтертому, зарослому, припорошеному снігом волокиті пізнала сестра брата. Кинулась до мене. Припала до грудей і з радістю:

Мамо! Іван!

Підніс старечу голову дідусь, ожила матуся. В очах іскри. Радість. Сину! Дитино! Та ж ми тебе, як гостя з другого світу витаєм! І плакали і сміялись на переміну.

Змінилась моя мати. Не та, що колись: І очі запались, і спина пригнулась і волосся як сніг. Бідна моя мама!

Тієї ночі ніхто з хати не спав. Говорили про все. Про брата, що на засланні, про сестру, що без вістки пропала.

А вранці пращала мати сина: Іди сину, та не барись! Вертайся здоровий і дужий! Нами не журись!

Вечором був я на другому боці. Потішений, не сумний. Я бачив маму, я бачив рідню.

І хоч довкруги ще незагоєні сліди недавньої боротьби: ґранатні вирви як рани в білому бандажі снігу; хоч був морозний вітер і земля неначе стогнала зболена і поранена, то в серці коляда:

»Радуйся земле, Син Божий народився«.

*

Від тієї хвилини минув великий шмат часу.

Не знаю, як святкуватимеш, моя мамо, це Різдво. Знаю лише, що якщо живеш, моя бідна старушко, то в той же вечір знову очами повними сліз дивитимешся в замерзлу шибку. Думкою шукатимеш і збиратимеш до купи своїх діточок. І думкою розмовлятимеш з ними. А спогадами будеш там, де я і вони, мої брати і сестри: ми всі зберемося коло ялинки. На старій приходстві у підгірському селі. Ти гарна, молоденька, щаслива. Коло тебе наш покійний батько, а побіч, нас пятеро веселих, розсміяних діточок, що тримаючись за твою суконку співають »Бог Предвічний народився«.

*

А я святкуватиму сам. Ніде не піду. Залишуся самий зі своїми думами у своїй »пустельні«. Буду самий і буде нас багацько: родина, товариші з літ молодих і товариші зброї. А як утомлюсь — засну. І може в сні побачу нове Різдво. Велику нашу сімю коло застеленого скатертю стола...

Дві свічі воскові й могутня воскресна коляда!

ли завзято поборювати також і Церкву, як одну із здогадних твердинь абсолютизму й реакції. „Роздавлюйте цю погань!" — кричали жирондисти й із завзяттям, гідним ліпшої справи, тягнули священиків під гільотину. Розуміється, для успішного поборювання християнства, треба було також і теоретичних, бодай псевдо-наукових доказів — отож провідники великої французької революції стали гарячими ісповідниками *матеріялістичного світогляду*, спираючи його на свіжо віднайдений *теорії атомістичної будови матерії*.

Це ж все було таке просте й самозрозуміле!

Є вічна, незнищальна речовина (матерія), утворена з малесеньких кругленьких, дальше вже неподільних, грудочок — атомів, і всі прояви існування всіх творів природи, це тільки рух атомів і прояв витвореної ним сили. Треба признати, що матеріялізм своєю простотою легко промовляв до переконання неосвіченого й малоосвіченого загалу й виявився дуже доброю зброєю в руках діячів справжнього й удаваного поступу, бо не вимагав ніякого зусилля думки, мав на собі тавро науковости і... звільняв із усіх, часом не дуже легких, обовязків християнської етики й моралі. Це був *культ матерії, а не духа.*

— А яке відношення справжньої науки до матеріялізму?

— Що ж, тут перше слово за тогочасними фільсофами. Ото ж, справді, після упадку невдалої фільсофії природи Шелінга й абсолютного ідеалізму Гегля, німецькі вчені Фаербах і Штравс пробували збудувати матеріялістичну фільсофію, але ж із цього нічого не вийшло. Супроти тодішніх велитнів людського духа, таких як Кант, Гегель, а опісля Шопенгавер, їхні погляди не встоялись і швидко потонули в морі забуття. Сьогодні про погляди Фаєрбаха й Штравса згадується тільки в історії фільсофії.

Знову ж дослідники природи відразу поставилися ворожо до матеріялізму. Адже ж усі інші визначні дослідники природи, власне для того, що вони її самі досліджували, мусіли бути ворогами матеріялізму.

— Мусіли?... А це чому?

— Таки справді мусіли! Хеміки що хвилини переконувалися, що ніякого життя хемічно створити не можна. Бо хоч живинну (органічну) речовину, себто таку, з якої утворене тіло ростин, тварин і людини, можна хемічно розложити на звичайнісінькі первні, та потім із цих первнів їх назад відтворити, то все ж ці штучно хемічно (синтетично) утворені живинні речовини не будуть мати в собі життя. Власне, дослідники живої природи (біольоги) завжди, що хвилини переконуються, що *все живе повстає тільки з живого* та, що *розвитком живого світу кермують не тільки хемічні й фізичні закони, але також вищі, духові сили.* Тому то й не диво, що саме в часі, коли політичні агітатори проповідували матеріялістичний світогляд, залюбки покликуючись на дослідників природи, ці дослідники шукали прояснення проявів життя у лямаркізмі й віталізмі, напрямах, що були противенством до матеріялізму.

— А якийже ж світогляд теперішньої науки?

— Сьогочасні науки про природу вступають у нову добу свойого розвитку. Почалось із припадковим відкриттям дивного прояву самочинного безупинного промінювання (радіоактивности) так званої смоляної руди первня урану. Дотичні досліди Бекереля, Кюрі, його жінки Склодовської та багатьох інших вчених виказали, що в згаданій руді є особливий первень, рад, який без упину виділює з себе відемну електричність та переходячи цілу низку перемін стає оливом. Дальші розсліди в цьому напрямі доказали, що таких первнів є більше, та що при допомозі електричности можна дуже багато первнів в подібний спосіб перемінити на інші легчі первні. Значить, хемічні первні (елементи) не є первісними, нерозкладними речовинами, а даються розкладати й перемінювати в найближчі легчі первні, при чому завжди виділюється відповідна кількість відемної електричности. Разерфорд, Рамзей, Бор і інші дослідники переконують нас, що причиною згаданої переміни первнів є особлива, складна будова атомів. Кожний атом складається з великого осередка, так званого протону, що є, так мовити, набоєм додатньої електричности, довкруги якого кружать малесенькі частинки відемної електричности, так звані електрони. Від числа цих електронів залежить власне якість первня: оттак кружать довкола протону в кожному атомі водня один електрон, в кожному атомі гелія два електрони і так далі. Ото ж, коли нам вдасться з кожного атому гелія викинути один електрон, то гелій напевно переміниться на водень — і власне на цьому викидуванні електронів з атомів даного первня, приміром раду, полягає його переміна на інший первень, в даному випадку на оливо. Тільки приймаючи таку планетарну будову атомів у речовині первнів можна вияснити собі прояви переміни первнів та звязаного з цим їх самочинного промінювання. Численні досліди на цьому полі вповні потвердили цей науковий здогад — гіпотезу, та в додатку виявили нові, дуже цікаві, подробиці в будові речовин, над якими ми тут вже не можемо задержуватися.

Та з усього цього виходить, що атоми, це скупчення малесеньких частиночок додатньої і відемної електричности — значить силу електричности треба розбити на малесенькі частинки і цього власне доконав своєю гіпотезою квантів, славний німецький фізик Макс Плянк, президент пруської Академії Наук і член Наукового Товариства ім. Шевченка. Всі знаємо, що електричність це сила. Оттак новітні досліди природи виказали, що кожна речовина (матерія) це, так мовити, згущення сили (енергії), значить, суттєвим змістом всього світу є сила-енергія, а речовина-матерія це тільки один із проявів тієї сили, або, кажучи науковим способом: *матерія — це функція енергії.*

Безмежними збірниками сили є власне ці безчисленні постійні зірки, такі, як наше Сонце. Своїми проміннями світла ці зірки розсипають по цілому всесвіті могутні кількості своєї сили, а тим самим і своєї речовини; через це вони зменшуються, холонуть, а далі погасають. Але сила розсіяна сонцями по всьому всесвіті не пропадає марно. Ген, далеко на окраїнах всесвіту, віддалених від нас на міліони світляних років, відкрили астрономи тисячі мряковинь, безмежних просторів рідесенької світляної речовини. Там саме ця сила знов згущується, матеріялізується на те, щоб утворити міліярди нових сонць-зірок на зміну тим, що вже погасли й завмерли.

Творці новочасної фільософії природи, фізики Джінс і Едінгтон, думають, що впорядковане діяння всіх сил природи є можливе тільки під тою умовою, що у всесвіті є всемогутній і всевідучий Дух-Творець усіх цих сил.

Тут є дві можливості: або всі твори й прояви природи є частинками цього Духа-Творця всесвіту — й це заведе нас до модерного пантеїзму — або Дух-Творець створив більше різнородних сил та кермує їх безчисленними проявами — й це буде згідне із догматами християнства.

Та розвязку цього питання полишім новітній *фільософії природи.*

Ми ствердимо тільки, що *матеріялізм це давно пройдені стовпи границь людського пізнання, що новітня наука станула на новий шлях ідеалістичного, а навіть дєістичного розуміння природи й її проявів і так зближується до пізнання вічної Правди.*

Отож вгору серця! І хоч може дехто думав, що затріюмфує матеріялізм, будьмо певні, що Дух Правди переможе.

——o——

ПЕТРО САГАЙДАЧНИЙ

Роля українського щоденника

Оце, святочне число нашого щоденника, що виходить під Христове Різдво з датою 7. січня 1941. р. — особливе своєю появою.

Воно — **двічі** святочне: Святочне датою Празника, що Його сьогодні святкує ввесь український загал; святочне ще й тим, що саме рік тому, під Христове Різдво, з датою 7. січня 1940. р., вийшло **перше** число нашого часопису, **предтеча** нашого теперішнього **щоденника.**

Тому сьогодні — **перші** роковини існування й праці нашого часопису. Щось, наче ювилей, наче своєрідне свято в Громаді наших Читачів.

Як відзначити цю подію? Не будемо підводити підсумків однорічної праці, не станемо торкатися окремих щаблів нашого розвитку, етапів нашої розбудови. Те, що та як ми робили — добре відоме всім Читачам. То ж про те — нічого й говорити. Одне може не всім Читачам відоме — а саме: умовини, в яких нам приходилося працювати. Тому в ці перші роковини існування й праці щоденника „Краківські Вісті" хочемо поділитися з Читачами бодай деякими загальними мірквуваннями.

Ніколи досі не відчував загал так пекуче потреби періодичної, зокрема щоденної преси, як сьогодні. Ніколи досі він не шукав такого постійного звязку та тісного єднання з пресою, як саме тепер. І ніколи досі не виявилася так плястично оця велика й відповідальна **роля** преси. В першу чергу роля щоденника, зокрема **українського щоденника.**

Бо ніколи досі не йшли в світі такого формату події, бо ніколи досі не переживали народи, а з ними й ми, того, що тепер.

Необхідність постійного звязку зі світом (а преса, вірніше щоденник, саме й є цим постійним звязковим), потреба невпинної інформації про все, що, де й коли сталося чи твориться або назріває, бажання мати цю інформацію не в сухому реєструванні фактів, але в живому насвітленні та й з відповідними коментарями — все те підкреслює оте значіння щоденної преси й цей вплив, що вона його має на формування настроїв одиниць, на створювання атмосфери загалу. З такими вимогами підходить до щоденної преси кожний читач. Такі ж вимоги має до українського щоденника й український читач. Мало того, вимоги українського читача до українського щоденника куди більші.

Одначе не можна забувати, що український щоденник в наших умовинах — це не коментатор світової, міждержавної політики, це не голосник, що з нього линуть слова й думки державних мужів, керманичів і творців долі й майбутнього держав і народів.

Український щоденник в умовинах нашої дійсности — це відзеркалювання й насвітлювання нашого, в першу чергу, національного життя, це обговорювання безлічі проблем з усіх ділянок, що складаються на наше існування по цей бік Буга і Сяну, як національної спільноти, це загальна виміна думок і поглядів усіх, що беруть активну участь у громадській праці на цьому терені, це трибуна, звідкіль говорять провідні люди з активом на місцях, це місце, звідкіль нормується загально-громадську працю, де сходяться всі нитки, що ними на канві пляну мережиться нове життя.

Український щоденник — це звязковий між усіми клітинами нашого збірного життя, символ духового єднання земляків. Ось так український щоденник — це виразник змагань до нового Майбутнього.

Це й є роля українського щоденника.

Л. БУРАЧИНСЬКА

Наше народне мистецтво в Ген. Губернаторстві

Наш домашній промисл у Генеральному Ґубернаторстві — це ціла скаля відмін, — від багатої, первісної до останньої, збутової. Є бо околиці, де зберігся давній побут із майже самовистарчальним сільським господарством. Є переходові околиці, де давнє домашнє виробництво затрачується під впливом міських звичаїв. І є околиці, де вже й сліду давнього побуту нема. Отже смуга заселена українцями в Ґенерал-Ґубернаторстві є немов перерізом крізь загальний стан нашого народнього мистецтва. Пригляньмося до кожної з цих околиць зокрема.

Підляшша має ще різні первісні вияви народнього промислу. Тут істнує ще давня народня ноша у щоденному вжитку. В звязку з цим плекають ще льон і коноплі та переробляють вовну. Домашня посуда ще давня, бо є свої гончарі й пригожа до випалення глина. Одне, чого тут майже не стрічається, це деревна різьба. В околицях бідних у дерево це зовсім зрозуміло.

Холмщина творить перехід. Є тут околиці, де ще дуже гарно зберігся народній побут. Але є села, де вже занехали народню ношу. Та все ще там ткуть полотно й уживають глиняної посуди. Позатим ще й тут не стрічається деревної різьби, як і на Підляшші.

Зовсім відірвано стоїть Посяння. Тут давній побут зовсім перевівся, затрачуючи всі питомі свої риси. Населення заробітчанського типу скоро перейняло міські звичаї. З домашнього промислу жива ще тільки кераміка, що одна могла витримати конкуренцію з фабричними виробами. Зате тут найсильніше помітний ренесанс народньої вишивки, що є в останньому часі виявом відродження національної свідомости — дарма, що цей наворот до вишивки є доволі безплановий.

Лемківщина має в загальному збережений народній побут. Консервативна вдача лемка не допустила — не зважаючи на його мандрівні прикмети — до швидкої затрати домашнього промислу. Народня ноша ще тут жива, істнує також ткацтво й гончарство. Та дуже розвинена тут деревна різьба, що має живу традицію в мистецькому замилуванні лемків і підставу в багатстві сирівцю.

Ось загальний перегляд домашнього промислу наших окраїн. Останніми часами завважуємо одне явище, що його можна приписати війні — наворот до давнього виробництва. Це не те замилування до вишивки, що зявилося на Посянні й слідне також у Белзщині та Чесанівщині. А саме в околицях переходу, де вже почали втискатись міські тканини, починає — через недостачу купних матеріялів — відживати доморобне полотно, сукно, а то й зовсім нові відміни цих матеріялів. Подібно, як у попередній війні, так і тепер спинено на деякий час розклад давнього сільського побуту.

Оцей стан насуває нам деякі міркування. І в цій ділянці виростає завдання перед нами. В першу чергу слід докладно збагнути теперішній стан усіх галузей домашнього промислу. Це можна устійнити при помочі анкети, що її випрацював культурно-освітній відділ при Українському Центральному Комітеті. Діло тепер у тому, щоб якнайбільше охочих поставилось із зрозумінням до тієї справи та зібрало відповідні дані. Ось цікаве завдання для учительки, жінки священика чи членів куріня молоді!

Та поруч цього повинна йти в цій ділянці освідомна робота. В околицях, де затрачується вже домашній промисл, слід розбудити замилування до нього. Приклад Посяння показує, що це можливе. Тільки цим відродженням народньої вишивки або, як теепр трапляється, і тканини, треба кермувати. У гуртках молоді та УОТ-ах можна це переводити. Треба дбати, щоб приймалась добра вишивка та була вміло примінена. Вишивка або народній стрій може бути першорядним освідомним засобом у відсталих околицях. Вона подобається сільській молоді, а згодом пориває її за собою. При масових виступах та святах вона робить першорядне пропаґандивне враження.

Ось ми при другому нашому завданні. Наше народне мистецтво має ще велике значіння, як свідоцтво нашої культури, як зразок нашого народнього смаку. Воно тим краще свідчить про нас, що промовляє однаково до освіченого й неосвіченого, земляка й чужинця, дорослого й дитини. Є великим пропаґандивним засобом.

Допоможуть нам у цьому вистави народнього мистецтва, що їх уже тут і там переводили. Коли вони вміло влаштовані, тоді залишають у чужинців сильне зацікавлення цією ділянкою нашого життя. Також збірні виступи сільської молоді в народніх строях залишають барвне враження. Вкінці дуже важне також своєрідне нутро української хати, що до неї заходить чужинець.

Не торкаюся тут промислового використання цього народнього вміння. Через воєнні обмеження воно можливе тільки в ділянці кераміки і деревної різьби. Цю роботу переводять у нас два підприємства — „Гуцульське Мистецтво" і „Бескид", Їхніх завдань торкнемося окремо.

HOMO POLITICUS

Два ветерани української преси

Один із них має (як недискретно зраджує Українська Загальна Енциклопедія) 84 роки, другий — на цілих 10 літ молодший і має „тільки" літ 74. Не дивниця, що в такому молодому віці може жваво щоденно, без огляду на слоту чи мороз, схоплюватись в 6-ій год. ранку та йти до церкви Чесного Хреста в Кракові, щоб відправити Службу Божу. Ще останнього літа обовязково бодай раз у тиждень робив пішки довгі прогульки довкола Кракова, щоб пізнати всі особливости його гарної околиці. Коли перебуваєте в товаристві того 74-літнього молодця, почуваєтесь ви, 40-кількалітній старець, зовсім як у товаристві свого ровесника: не тільки тому, що ви духом передчасно старі, але й тому, що той старий громадянин *своїм* духом, кругом своїх заінтересувань, спроможністю схоплювати всі назверхні явища, події й течії та орієнтуватись у них — людина направду зовсім молода! І коли граєте з ним бриджа та зробите помилку чи будете надто довго надумуватись — почуєте „до слуху" кілька слів правди на тему нудярів. Коли ж дозволите собі опонувати, дискусію перерве енергійний рух руки й привичне: „ет, кажіть своє!" Ясний і простий спосіб вислову, як рівна і простісінька постать та швидка енергійна хода того непохиленого старістю діяча.

Старший, згаданий вгорі, громадянин, дещо посоловів під тиском останніх 15-ти місяців, але його теж далеко на зачинеґє у 4-ох стінах теплої кімнати. Щонеділі побачите у церкві, щоденно на проході по краківських плянтах, інколи заходить і до кав'ярні. Він теж високого стрункого росту, тільки козацький білий вус прикрашує пооране життям обличчя. І в нього непогасле зацікавлення всіми українськими та світовими подіями, і завсіди привітна усмішка для кожного, охочість поґуторити, получена зі скромністю, щоб нікому своєю особою не накидатись, нікому не пригадувати, що він — жива пригадка доброго кусня *історії української громадського життя та історії українського друкованого слова*. Обидвох їх лучить те саме: це в повному слова того значінні *джентельмени*, такі, яких в українському світі — на жаль! на жаль! — зустрінете направду дуже мало. Імена їх звязані теж одною маґічною ниткою: *історією української преси*.

У першому числі „Діла", рівно тому *60 літ*, була передова стаття за підписом *„Антін* (чи вірніше: „Антôн", „о" з „дашком") *Горбачевський"*. Два роки пізніше став він головним редактором того українського національного часопису, що у 1888 р. став першим українським щоденником. Він був другим з черги головним редактором „Діла", наслідником Володимира Барвінського. Барвінський був *старший* від д-ра Антона Горбачевського на 6 років, але помер тому 57 літ, ледви у 32-ому році життя. А скільки своїх *наслідників* на редакційному стільці похоронив Антін Горбачевський: Іван Белей, д-р Володимир Охримович, д-р Евген Левицький, Ярослав Весоловський, д-р Володимир Кушнір, Федь Федорців...

Коли Володимир Барвінський та Антін Горбачевський були головними редакторами „Діла", *Дамян Лопатинський...* ліпив марки й паперові опаски в експедиції „Діла". До тієї роботи „відкомендерував" його господар кляси, Дамян Гладилович, перший адміністратор „Діла", — учитель академічної ґімназії у Львові; — його та ще трьох інших товаришів; одним із отих трьох був саме тільки що померший у Люблині старенький о. Андрій Пеленський.

— Які ми горді були! — хвалиться ще нині цією своєю колишньою функцією о. канонік Лопатинський. — Кожний з нас біг щовечора до „Діла" (тоді ще на вул. Галицьку 44, що потім звалася Баторого 26), як на велике свято. Діставав за це одно число ґазети та щотижня аркуш „Бібліотеки найзнаменитших повістей", що її видавало „Діло". Так я ліпив опаски та писав адреси й носив пачки ґазет повні 4 роки, поки здав матуру. Потім пішов на теольоґію, став сотрудником на провінції, коли ж вернувся до Львова на катихетуру, др. Володимир Охримович втягнув мене знову до „Діла".

І від 1910 р. до вересня 1939 р. (29 літ!) був о. Дамян Лопатинський першим — адміністратором — директором „Діла". Але заки воно стало органом Видавничої Спілки

З голосів преси

Хочуть зломити невтральність Ірляндії

Невтральність Ірляндії дуже невигідна для Англії, викликала — як знаємо — цілу низку протестів у Лондоні. Черчіль уже у своїй промові 6. листопада м.р. заповів, що замкнення ірляндських портів для англійських кораблів годі терпіти на довшу мету. Також американський президент Рузвелт, бажаючи йти назустріч доставам американської зброї для Англії, схиляється до проекту, щоби визнати Ірляндію поза воєнною полосою, до якої вїзд заборонений американським кораблям. В цьому випадку йде про воєнні достави для Англії американськими кораблями в час, коли дотепер робили це лише англійські кораблі наражені кожної хвилини на німецьке торпедування. Крім цього Англія має цих кораблів усе менше, бо нема майже дня, щоби німецька бльокада не затоплювала каравани англ. торговельних суден. Якщо Америка, яка не веде війни з Німеччиною, могла б доставляти воєнний матеріял своїми кораблями до ірляндських портів — тоді положення Англії безумовно покращало б. Яке становище заняла б супроти такої спроби Німеччина — інше діло. На цьому місці ствержуємо лише, що так Англія, як також її американські симпатики, намагаються втягнути Ірляндію конечно у воєнну хуртовину. Одним із таких засобів англійського уряду є тепер нове зарядження про замкнення довозу кольоніяльного краму з Англії до Ірляндії. Кожний такий транспорт з Англії до Ірляндії потребує з 1-го січня ц. р. окремого дозволу. Ближче пояснення цієї англійської репресії читаємо в „Кельніше Цтг":

„Йде тут про продукти, що приходять через Атлянтійський Океан до Англії, як ропне паливо, корм для худоби, штучні навози, тютюн, овочі й т. д. Проголошення цієї експортової заборони має на меті кинути на коліна Ірляндію, яка є залежна саме від цього довозу. Черчіль надіється, що таким робом примусить Ірляндію відчинити з черги свої порти для вивозу до Англії та віддати їх, як морські й летунські бази в розпорядження англійського командування. Це репресійне зарядження виправдують в Лондоні становищем багатьох англійців, що мовляв: Ірляндії за її спротив „відступити порти" треба у відплаті не давати продуктів, які допроваджують до Англії через море англійські корабельні каравани.

В Злучених Державах є вже у ході пропаганда за цим безоглядним і грубим англійським зарядженням. „Ню Йорк Пост" твердить, що різдвяна промова ірляндського прем'єра Де Валери, у якій він ще раз підкреслив незмінну волю свого краю втримати строгу невтральність, — „коштувала його втрату багатьох приятелів" у Злучених Державах. Не виявляючи ніякого зрозуміння для волі Ірляндії, закидує нюйорський часопис Де Валері, що своїм становищем підтримує він тепер ворогів Англії та вважає виправданою затримку англійських достав до Ірляндії, навіть коли б через це заломилося ірляндське господарство. Нюйорський часопис притакуючи наводить голоси лондонської преси, що коли б справа ірляндських портів мала б статись життєвою проблемою, то останеться тільки один вихід: „мусимо собі ці порти взяти!" *Лондон ухопив за горло Ірляндію, щоби скинути зі себе „тягар", про який говорив Черчіль. Невтральність Ірляндії сталася для Лондону тягарем і хоч йому зрештою губа не замикається від балачок про право і справедливість, то проте відкидає він ці ідеали легкою рукою, коли вони йому невигідні. Лондон* починає бльокаду проти члена імперії — дивоглядне безперечно явище у цьому творі, що називається імперіяльною спільнотою — даючи цим доказ, у якому розпучливому положенні опинилася вже тепер Англія."

Після промови Черчіля

У звязку з останньою промовою Черчіля, подає „Н. В. Т." голос лондонського „Таймса":

„Містер Черчіль сказав, що ми є напів озброєні, але надіємося дозброїтися скоро вповні. Великий крок для повного дозброєння зроблено саме в Амеpиці, де військова і морська влада, а далі Комісія Оборони приняли англійські замовлення на літаки, торговельні кораблі, танки та інший воєнний матеріял на суму 750 міліонів фунтів штерл. З цього замовлення негайно почали будувати передусім кораблі, бо долярові суми на їхню будову англійський уряд вже виасигнував. Гроші на інші достави будуть готові до виплати, коли тільки Конґрес (парлямент — Ред.) затвердить плян президента Рузвелта в справі фінансової допомоги. Щоби не тратити часу ,президент погодився, щоби переговори почалися негайно, не турбуючися навіть справою майбутньої фінансової відповідальности. Якби не було, то ці величезні замовлення будуть виконані. Головна турбота в цьому, щоби замовлену зброю чимскоріше доставити, при чому американський уряд і американська громадська думка є неменше як в Англії, свідома того, яке величезне значіння має у теперішньому положенні — поспіх. Такий хід справи в Ушінгтоні доказує найкраще, бо конкретно, американський погляд, що оборона Злучених Держав полягає на підтримці власної оборони Англії".

Осьтак робиться настрої, щоби відвернути думки англійської маси від важких злиднів і траґічної дійсности англійського острова.

Югославянська преса про 1940 рік

„Ноєс Вінер Тгбл." передруковує виїмки статті білгородського „Време" про німецькі воєнні успіхи в 1940 р.

„Рік 1940 приніс англійцям гіркі розчарування та німцям успіхи, яких вони не передбачали. При мінімальних втратах у людях та у воєнному матеріялі зріс з початком року помітно німецький воєнний потенціял. Виробнича спроможність німецького воєнного промислу зросла ще більше, до чого доходять ще здобуті промислові области. Німеччина є забезпечена сировцями, паливом та харчами власної та імпортованої продукції. Тотально зорґанізоване господарство розвивається за пляном. В політичній ділянці почали німці уже використовувати свої великі мілітарні успіхи. Устійнення добрих взаємин зі Совітами забезпечує також східні кордони Німеччини і має першорядне значіння для господарських звязків між европейським та східньоазійським простором".

Наведений голос передового білгородського щоденника є знаменний для теперішніх настроїв серед югославянського громадянства, що під впливом німецьких перемог рішуче перехилились на сторону держав оси.

було власністю „нічиєю" та „всіх". У 1880 р. як формальний власник-видавець фіґурував у заяві для дирекції поліції у Львові Володимир Барвінський.

— Влада вимагала, щоб був один фізичний власник, тому йому казали подати себе. Але перед своєю смертю в свому завіщанні записав „Діло" мені — оповідає д-р Антін Горбачевський. — На похороні Барвінського я ніс на окремій подушці перше число нашого „Діла". Але перед гуртом наших громадян я склав на письмі заяву, що я тільки номінальний власник та що „Діло" це орган громадянства...

„Мені казали", „мені доручили", „я робив в імені..." — такі звороти раз-у-раз падуть з уст обох тих ветеранів української преси. Вони були тільки виконавцями громадської волі, вони все тільки працювали для громадянства, вони все розуміли свою працю, як почесну громадянську функцію. І такими були все своє життя, на всіх становищах, що їх займали. Дамян Лопатинський, як крилошанин та шкільний референт львівської митрополії, як парох Успенської церкви, що дорожив цим клейнодом архитектури та дбав за щораз кращу його оправу, як член управ у прерізних установах; і Антін Горбачевський — як посол до галицького сойму й австрійського парляменту, член австрійського державного трибуналу, сенатор.

— Які ж були Ваші перші платні: головного редактора та головного адміністратора? — питаюся сеніора Горбачевського та о. кан. Лопатинського, сидючи з ними за краківським каварняним столиком.

Одностайним сердечним сміхом вибухли обидва громадяни, немов почули дотеп.

— У „Ділі" добрих перших літ вся праця спіралась на засаді безплатної почесної служби. Володимир Барвінський брав, що — правда, мізерну платню, але тільки тому, що рішуче з нічого іншого жити не мав та й то помер на сухоти. З адміністраторів нікому не платили: ані Гладиловичеві, ані потім Зарицькому, що був пенсіонованим почтовим урядовцем, ані Крижанівському, що був пенсіонованим урядовцем „Дністра" (всі вони вже покійники). Перша моя „платня" (каже о. Дамян) була 25 корон місячно: це було менше, ніж діставав возний, і тому мені стидно було її брати. А її зрікся і тільки потім, як були фінансово добрі часи, я діставав річну невеличку ремунерацію, — або й не діставав. Такий звичай зберігся до самого кінця, навіть, коли „Діло" вже й мало маєток. Але інакше не могло б було дійти до нього. Чейже з членських уділів за близько 60 літ істнування видавництва вплинуло, як перерахувати валюту, мало що більше 10.000 золотих. А ми ж відкупили (додає з ноткою гордости) сьогодні друкарню, тоді одну з найбільших у Львові, друкарню, та докупили до неї пять лінотипів, ротаційну машину і швидку „американку", перемінили ґазету на щоденник і розбудували його до таких розмірів, яким був востаннє, та видали цілу бібліотеку книжок!..

Про роботу, що її виконав той часопис для української думки — ми не згадуємо...

Носіями громадсько-політичної думки та культурно-видавничого руху були тоді — у 80. і 90. рр. мин. ст. — ґімназіяльні вчителі: Юліян Целевич, Юліян Романчук, Дамян Гладилович, Анатоль Вахнянин, Михайло Подолинський. Щойно згодом після „ери професорів" прийшла „ера адвокатів", і щойно ген-ген пізніше прийшли часи, коли змінився підхід українців до рідної преси: як до справи, що залежна не тільки від доброї волі, енерґії, жертвенности та свідомости громадського обовязку, але й від — капіталу.

Та чи ті різні нові критерії, що прийшли на зміну старим, принесли українському народові, зокрема українській культурі, справді більше хісна?! Чи чергові ґенерації більше вартні від тої, що видала Горбачевських і Лопатинських — та сотню їхніх ровесників, що їх імена вписані по віки до історії українського відродженецького руху?!

Дивлячись на цих двох піонірів і ветеранів української преси розуміємо, чому Фридрих Великий і Гінденбурґ і Петен і Шов, переступивши 70-ий поріг, не втратили нічого зі своєї колишньої вартости: як люди, проводирі і творці.

—0—

ВІЙНА В МИНУЛОМУ І СУЧАСНОМУ

Техніка спадального лету і кидання бомб

Немає такого матеріялу що з нього можна би збудувати літак, який без шкоди міг би виконати лет згори до землі без виключення чи теж зменшення притягаючої сили землі. Тиск повітря на літак був би такий могутній, що він розлетівся би на дрібні кусні. І залога літака не видержала б безупинно зростаючої скорости й не могла б виконати свого завдання. Бо нагла зміна висоти дезорганізує стан фізичної рівноваги людського організму. Тому літак — нехай би і з найкращого матеріялу — що виконує падальний лет до землі, мусить зменшити скорість лету гальмуванням.

Саме на цьому полягає і падальний лет загально відомих німецьких »Штукас«-ів. На крилах такого літака є рухомі поверхні, що підчас лету в долину уставляються поперечно до напряму лету й таким способом зменшують скорість літака до меж найвищої скорости, що її має літак підчас плоского лету.

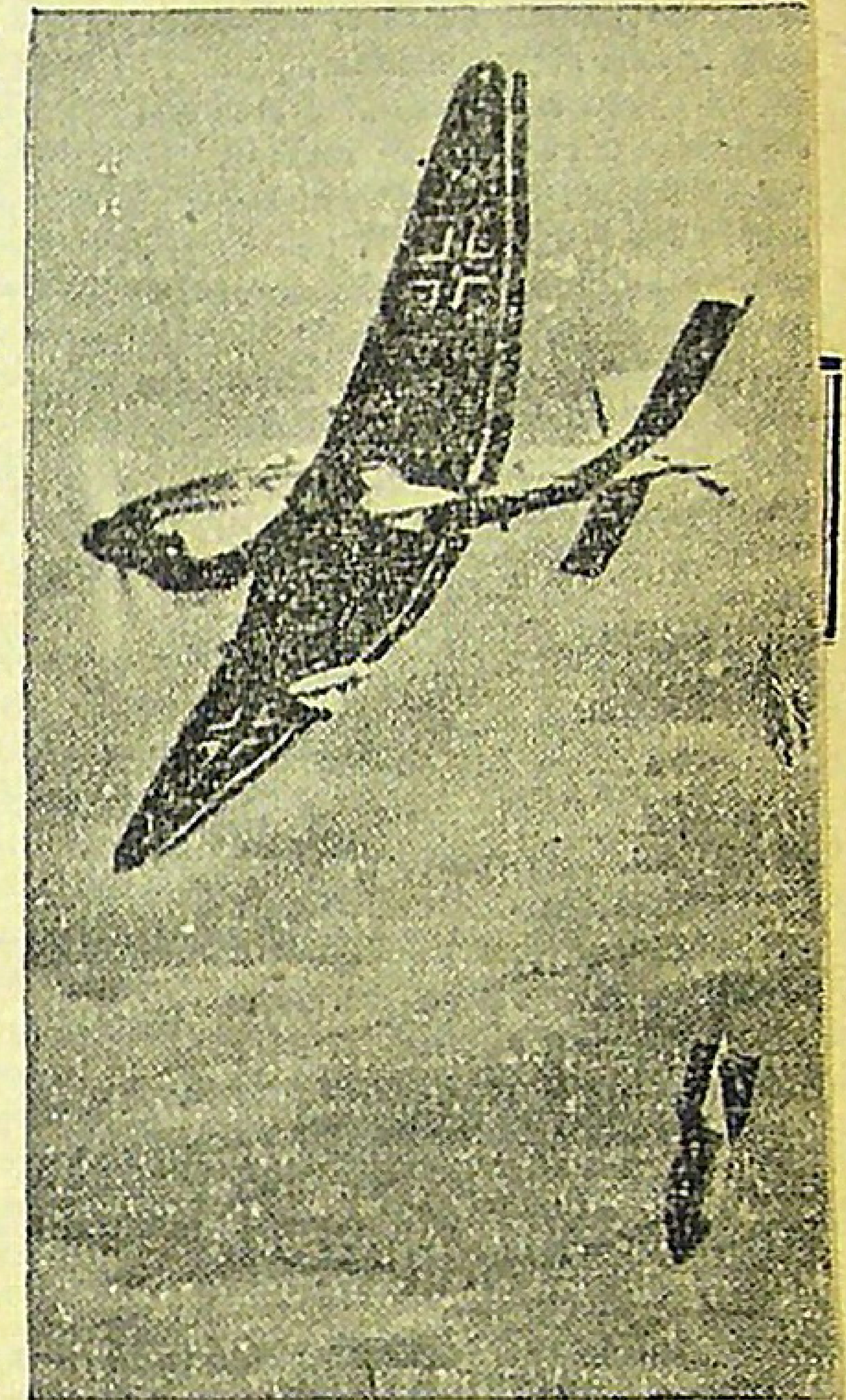
У хвилині, коли літак має перейти з плоского до падального лету, керманич переносить його, виконуючи відповідну еволюцію, до прямовисного положення і, починаючи лет в долину, уставляє гальмові поверхні поперечно до лету. Сам же лет спершу є сховзний і щойно з наближенням до цілі стає він щораз крутіший, досягаючи 70—80 ступнів нахилу.

Поборювання цілей з повітря падальним летом застосували на війні перші німці й ця штука залишилася до нині їх спеціяльністю. Є це надзвичайно успішний спосіб, хоч ставить неабиякі вимоги до живого й мертвого матеріялу.

Цільне скидання бомб з поземого лету надзвичайно важке. Найтрудніша справа в тому, що бомба випущена з літака підпадає найрізноріднішим впливам, нпр. діє на неї сила притягання землі, напрям і сила вітру, сила опору повітря, висота й скорість лету літака. Немає такого прицілового приладдя, щоб могло виключити всі джерела похибок, які повстають за цими впливами. Треба завважити, що бомба спадає вільно й не має оборотового лету і великої початкової скорости так, як напр. гарматня чи крісова куля, що нівелюють такі впливи, як тиск повітря, вплив вітру силу притягання землі й надають кулі напрям лету до цілі.

Саме скидання бомб із падального лету виключує до повної міри деякі зовнішні впливи й бомба ділає цільніше. Вона одержує початкову скорість і напрям лету до цілі. Як же це діється?

Літак прямує на ціль. В моменті коли ціль появиться в обиді прицілового приладдя — є це прецизний оптичний апарат — летун випускає бомбу. Це діється на висоті кількох соток метрів над ціллю. Звільнена бомба має початкову ско-

рість літака й його напрям лету — до цілі. [...] викиненні бомби літак »ловиться«, переходит[ь до] плоского лету, а бомба попадає в ціль.

[Т]ехніка падального лету не є легка. Вона [ви]магає не тільки окремої будови міцного лі[така,] але й ставить великі вимоги до летуна. Заст[осо]вана в бою дає безапеляційну перевагу [над] ворогом, що її не знає. Німці завдячують ї[й пе]ремоги на західньому фронті.

—o—

В. КОЛОСОВСЬКИЙ

Пророк

(Спогад)

В 1921-1922 рр. вийшла в Берліні під редагуванням відомого німецького вченого ґен. майора Шварте низка книжок-вислідів доби великої війни. Ґенерал Шварте між іншим писав, що Анґлія тепер перестала вже бути островом — саме від того менту, як Блеріо на свому літаку перелетів Канал і зявився над Британійським Островом. Могутня анґлійська фльота, горда опора світової влади Великої Британії перестала грати ролю попередню — казав Шварте — вона вже не є вспромозі захистити Лондон, столицю світової імперії.

Ми тепер бачимо, що Шварте був справжнім пророком, але ці слова його написані вже після досвіду світової війни, що робило його пророцтво легким і зрозумілим.

Та, був ще другий пророк.

Пригадується мені 1912 р. в Петербурзі. Велике холодне місто, побудоване на костях українських козаків, яких цар Петро спровадив сюди з далекого півдня. Повільно несе свої води широка ріка. Мости, палати, музеї...

Лише два спогади нагадують мені Україну.

Перед величезним фронтоном головного гарматнього управління на Литейному проспекті для прикраси стоять старовинні гармати. На правому крилі між них довгим мережаним дулом дивиться у небо позеленіла гармата, на якій вибитий нашою рідною мовою такий хвилюючий для українського серця напис: „відлита гетьманом Іваном Мазепою для города Конотопа". Це післябатуринський трофей Меньшікова, спроваджений сюди для прикраси новопобудованого міста.

*

Другий спогад. Миколаївська воєнна академія на Суворовському проспекті. Стоїть люта зима. Але в академічній салі тепло і приємно. Іде виклад молодого старшини в уніформі 105 піхотного Оренбурського полку. Старшина весело і сміливо дивиться на комісію своїми гарячими, степовими очима. Це тодішний сотник Капустянський. Тема викладу: „Повітряна розвідка". Жюрі — найкращі наукові сили академії: проф. Головін, проф. Геруа. Прийшов і відомий потім фахівець у летунських справах полковник ґенеральної булави Гатовський.

Капустянський тримається упевнено і сміливо. Авдиторія цікавиться цією новою, ще не знайомою проблемою. Бож летунство тоді щойно народилося. Літаки з бідою літають короткий час. Про їх озброєння ніде ще й думки не було. Навіть на початку світової війни великі держави не мали озброєних літаків. Використовували їх виключно для розвідів. Отже ні літератури, ані досвіду в цій ділянці ще не було. Проте Капустянський не лише опанував темою, але значно поширив та поглибив це питання, накреслюючи далеко йдучі перспективи летунства як чинника модерної війни.

Добре пригадую собі головні тези: летунство внесе значні зміни у воєнну штуку. Повітряні апарати дадуть розвідам новий важливий орґан — можливість заглянути в запілля ворога. Виринає необхідність крити пересування військ та захорони їх з повітря.

Королем повітря — каже дальше Капустянський — стане літак, хоча він сьогодні технічно заслабий. Підстави для того: його рухливість, можливість будівлі апаратів серіями, простота улаштування летунсь[ких] площ й аеродромів, а головне — мала [вра]зливість на обстріл. Проте Цепеліни (я[кими] ми тоді до речі захоплювалися особл[иво] німці) не мають технічних і тактичних [пе]редумов, зробитись поважним чиннико[м].

Далі Капустянський накреслив сх[ему] орґанізації летунства та співпраці його [з] сухопутнім військом. Врешті він з вели[ким] піднесенням закінчив свій виклад та[кою] далекойдучою прогнозою: „Майбутні [вій]ни пічнуться величезними ударами мо[гут]ніх летунських ескадр і той, хто перемо[же,] стане володарем повітря — зі всіми до[дат]ковими до цього вислідами для дальш[их] операцій на суходолі і на морі".

Ми знаємо тепер, що підчас світової [вій]ни, а ще більше тепер королем повітря, [з аб]солютною владою зробився літак. Цепе[лін] зник з озброєння повітряних частин. [Про] нього не згадують вже навіть і ґрафи [Це]пеліни.

Ми знаємо також, що дві німецькі [по]вітряні армії в 1939 р. на *польському те[атрі] війни* на продовж перших двох днів р[озгро]мили летунство ворога і опанув[али] повітря, що й причинилося до дезорґані[за]ції цілої оборонної системи Польщі.

Ще раз це справдилося в Норвеґії, а [ос]танніми часами і в операціях на Заході. Німецькі повітряні армії почали перемо[ж]ну кампанію у Фляндрії дійсно в ґранді[оз]ному ударі з ворожими повітряними [си]лами, з якого вони вийшли побідника[ми]. Це значно причинилося до їхніх загальн[их] осягів на суші.

Все це мудро предбачував той скромн[ий] піхотний старшина з Петербурга, ніби [ви]клад його не був у 1912 р. а в році 1940, [не] в мурах петербурської воєнної академі[ї, а] на румовищах Лондону й Кавентрі, Вар[ша]ви, Ротердаму.

ОЛЬ КУРДИДИК

Лист

До Тебе знову пишу лист, кохана.
далини знову, знову на Різдво.

д містом дзвони виграють »Осанна!..«,
д місто зорі небо простягло,
а ми прийшли потомлені з копальні,
бруджені й голодні, як щодень,
падали на прічі в нашій »спальні«,
з думки що і як, коли і де
враз котрийсь на календар поглянув
аж піднявся: »Хлопці, гей,
ж нині там — Різдво!..« І наче рану
чув з нас кожний. До грудей
нпялося у кожного мов змій щось
похмуріли всі зловіщо...

ось не сплять. Сидять усі: Ярмола,
авлик, що жінку й діти має там
голова читальні Вовк і брат Микола
Василько — дитина золота
Корнійчук і Сидорук. Усі — родина
всі зболілі болем чужини.
Вовк почав був »Дивная новина...«
і ми — співати нині не могли.
о чую це: що кожного всі думи
мислі всі і серце і слова
звенять отак, як на бандурі струни,
оли хтось жаль свій виграва...

я сиджу. Пригадую: як нині —
ва року тому — зір повніська ніч.
и маєш очі теплі та дитинні
маєш усміх зір тих чарівніш,
в хаті тепло, ясно і ялинка
тоїть в куті як панна молода.
е було щастя: ця мала хатинка,
і »перші« свята й »перша« коляда.
ось: свічки я засвітив різдвяні
Ти румяна, дрижучи ціла
тарілкою в руках, як справжня »пані«,
о мене — »пана« — підійшла.
різь час до нині чую, памятаю:
уста маленькі, ніби грань, печуть.
До нині чую: шепотом бажаєш:
»Щасливий будь... Щасливий будь!...«
А потім ми за стіл з Тобою сіли,
бо — Боже мій! — з цих перших свят
зробити справжній рай мені хотіли
маленьких двоє Твоїх ручeнят.
І було так зовсім, як казка в книжці,
коли живеш — і не живеш.
...Ісусик з цукру в цукровій колисці
сміявся наче з нами теж.
»Щасливий будь!...« Чи Ти кохана,
ще розумієш, що — ці два слова?
...Ось рік пізніше буря гураґанна
хатину нам, як забавку, змела
і все, що мали ми і чим раділи
це все пішло, як мла, кудись,
а ми? Розбиті вщерть, зболілі
немов у двох світах найшлись.

І ось живу, працюю, заробляю.
Як автомат відлічую хід днів.
І чую: серце в камінь поростає,
не маю бажань, ані мрій, ні снів.
Часом лише, коли вночі приснишся
— то маю день, немов отруту пю:
з гнітучим болем, диким, невколишним
в копальню йду, лягаю і встаю
і бачу кожний мент і кожне пережите
з тих наших днів, що нині — сон
і я тоді немов на хрест прибитий
і ходжу з тим хрестом.

О, дні часом бувають не терністі,
але пекольні болем і тугою.
Страшне — самотність у великім місті,
де всі байдужі хто ти й що з тобою.
О, в дні такі як дуже, дуже треба
мені Твоїх очей і уст і ручeнят!...
...Так чорт хіба ще прагне неба,
коли його післали в ад...

І ось Різдво. Вже друге, що не в хаті
без вістки друге, чи живеш, чи ні.
Хіба мені в цю ніч колядувати
про те, що Він приносить мир землі,
хіба повірити, що Він...

Та що це?

Хто стільки світла в хаті засвітив?
Ялинка? Звідки? Нині, серед ночі?
Хтось кличе, щоб до них іти?...

Так, це вони. Принесли сосну з ліса
і засвітили свічечку малу.
І посідали вколо всі. І — тиша.
Чи чуєш Ти? Співають коляду.
Співають так, як там у нас співали,
дріжить — ось чую — кожне слово її
і в серце бідне, скулене, привяле,
лягає легко, як пуховий сніг
і ось у серці — чую — мов струмкує
нова, жива, юнацька кров.
Співаймо всі, хай світ довкола чує:
Це нині Він до нас прийшов!...

Малий і бідний, в шопі, на морозі
такий усім, як ми — байдужий був
і так, як ми — скривався у тривозі
і так, як ми — свій хрест мовчки тягнув,
проте родився Він, щоби Темрява
на віки вічні зникла з людських дій...

Вони співають. Я співаю: Слава,
Тобі, Ісусе, в ночі цій!...

...Кінчу цей лист. що завтра помандрує
до Тебе ген, у предалекий світ.
Ще тільки три слова:

Кохана, чуєш?

Христос раждається! Славіть!

26. 12. 1940.

і захопленням слухали професори цьо-
икладу. Головін сказав: „Це є правдива
ова праця. Ми маємо багато висновків,
бачень". Геруа також признав високі
ті праці, але він заперечував, що летун-
буде мати колинебудь самостійне зна-
я, та буде збройно змагатися. Капустян-
ій в живій дискусії влучно боронив ра-
своїх прогноз. Полковник Гатовський
ристав працю Капустянського для сво-
нижки про летунську зброю.
Загальна оцінка була майже найвища:
пів.
Живемо в 1940 р. у вогні й страшних
ах народжується новий лад в Европі.
румовищах псевдо-демократій повста-
і скріплюються національні держави.
Лондон і інші великі міста найстаршої
демократій" лежать в румовищах. Вми-
ть і йдуть в нівець старі боги. Але про-
и живуть.
Є стара леґенда.
В цісарюванні Тиберія один корабель
епливав ввечорі коло берегів Етолії. Був
ір, але моряки ще не спали. Несподіва-
почули вони голос з берега, який голо-
назвав по імені керманича Фамуса і
зав йому: „Коли ти будеш минати вер-
вину Палодеса, то маєш оповісти, що
ликий пан вмер". Фамус виконав дору-
ння і допливши до Палодесу, вийшов на
лубу, щоб голосно крикнути берегам:
еликий пан помер". У відповідь всі мо-
ки почули з гір і долини сумні крики і
а околиця наповнилася безнадійним
утком.
В безнадійному сумі вмирає стара сис-
ма ведення війни і підносять голову нові
нники. Пророком їх у 1912 р. був колиш-
й молодий сотник — Капустянський.
Він відчув і визначив ролю повітряної
брої в модерній війні

Л. М.

Свят-Вечір в окопах

(Зі споминів команданта сотні)

На кілька днів перед Різдвом в 1919 р. зголосився в мене справник сотні з усякими проханнями від сотні, а саме — в справі відсвяткування Свят-Вечора. Все це можна було без труднощів полагодити. І щодо ялинки в домівці запасної чоти і щодо розподілу стійок на полевих сторожах та скорочення часу варт.

Виринали лише труднощі »кулінарні«, а саме справи прохарчування сотні в тому ж дні, бо сотня просила задержати традиційний піст і обовязково зі стравами, що могли б бодай в дечому нагадувати цю українську Святу Вечеру. Та справник запевнив, що все буде зроблене. Це його голова. Ясно, що обіду ніякого в день Свят-Вечора не може бути, за те вже з першою зіркою військова »мама«, полева кухня привезе те, що Бог благословив: борщ, пироги, голубці, кутю, а замість риби — оселедці.

Супроти такої постанови, міг я лише нанести маленькі деякі зміни, і то тимбільше, що справник запевнив мене, що зміна прохарчування в тому дні нічого не пошкодить та що вояк дістане все, що йому належиться, а сотенний кухар тільки виструнчився і підніс руку до дашка мазепинки на знак: що як наказ, то наказ: »Голошу слухняно, що Святий Вечір буде такий як вдома!...«

Ранком і вполудне на Свят-Вечір в сотні не було помітно якогось невдоволення з того приводу, що кухня не привезла на сніданок кави, а потім обіду. Всі дожидали з тугою тієї першої зірки на небі.

І вона зійшла »зоря вечоровая« та над окопами стала...

Та... минула година 6-та, 7-ма, а кухарів з вечерою й не видати. Вже й осьма доходить, а їх нема. Хлопці голодні, озираються — де ж то весь день постять... Посилаю кінного гінця. Вернувся з тим, що... кухарі доробляють пироги... Зараз надїдуть, що тільки їх не видати.

І тоді мені, і всім воякам зі сотні стало ясно, що зробити таку силу силенну пирогів для цілої сотні та ще повної в боєвому стані, значить до 200 людей разом — це не шутки. А голубців наробити, а »ушок« до борщу? Словом — кухар перечислився бідака і навіть при помочі, декількох жінок з недалекого присілка, де кухня стояла, не можна було ніяк на час поспіти.

Врешті вже добре по 10-тій годині, вночі, як вже голодна сотня стала в землянках лагодитись до сну, надійшла кухня. Як їх попали хлопці, скільки дорікань попалось справникові та нещасним кухарям, годі й згадувати. Та ще поганіше вийшло із самою вечерою, яка далеко не виправдала святочних сподівань сотні. Борщ вийшов забілий, ушка розлізлись на хамуз, розварені голубці треба було з кітла вибирати хохлею, а пироги приїхали заморожені і тверді, як камінь.

Та найгірше, що кухарі забули про баняк із кутею! Ледви мені вдалося вирятувати від загального гніву бідних кухарів, дійсно нещасних у тому дні »шміраків«. Утихомирив сотню щойно мій наказ: кухарям негайно вертатись та як найскоріше привезти нову, вже звичайну вояцьку вечерю, но, очевидно, із забутою кутею...

Цю вечерю, з якою приїхали кухарі вже над раном хлопці собі дуже хвалили. Причина в тому, що кухарі хотіли якимось чином вкупитись знову в ласку сотні і роздобули ще серед ночі невеличкого веприка і до того волового мяса, що одержали з інтендантури, додали ще додатково закуплену свинину.

Була це вже непісна вечеря, бо й не був це вже і Свят-Вечір, а ранок Різдва, коли погасла не лише перша зірка, а й усі зорі поблідли, вкінці щезли перед морозним сходом сонця...

Новинки

СІЧЕНЬ

5. НЕДІЛЯ — Н. ПЕР. РІЗДВОМ ХР.
6. Понеділок — Нав. Р. Хр. Евгенії
7. ВТОРОК — РІЗДВО ХРИСТОВЕ
8. СЕРЕДА — СОБ. ПР. БОГ. ЙОСИФА
9. ЧЕТВЕР — ПРВМЧ. СТЕПАНА
10. Пятниця — Муч. в Ніком.
11. Субота — 14.000 дітей уб. В.

— З НАГОДИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО І НОВОГО РОКУ ВСЬОГО НАЙКРАЩОГО БАЖАЄ ВСІМ СВОЇМ СПІВРОБІТНИКАМ, КОРЕСПОНДЕНТАМ, ЧИТАЧАМ І ПРИХИЛЬНИКАМ У КРАЮ ТА ЗАКОРДОНОМ — РЕДАКЦІЯ „КРАКІВСЬКИХ ВІСТЕЙ".

— МОЇЙ РІДНІ ТА РІДНЯМ МОЇХ ПРИЯТЕЛІВ І ЗНАЙОМИХ бажаю Веселих і Щасливих Свят — РЕД. ЛЕВ ЛЕПКИЙ.

— ВУЙКАМ З РІДНЕЮ, ПРИЯТЕЛЯМ ТА ЗНАЙОМИМ — Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає — РЕД. М. ХОМЯК.

Всіх ВШ. Авторів, яких твори-статті й фейлетони, передані нам чи надіслані до цього Різдвяного числа, не могли ввійти через брак місця чи інші причини технічного характеру, щиро просимо вибачити. Всі ці речі, здебільша вже зложені, появляться в найближчих днях, деякі як передові статті, інші у найближчому недільному числі. — РЕДАКЦІЯ.

— ЧЕРГОВЕ ЧИСЛО „КРАКІВСЬКИХ ВІСТЕЙ" вийде зараз по Різдвяних Святах, у пятницю 10. січня ц. р. вечором.

— СПІЛЬНА СВЯТ-ВЕЧЕРЯ відбудеться на Свят-Вечір, в понеділок 6. січня в 19. год. в салях „Просвіти", Краків, Адольф-Гітлер-Пляц 12/ІІ. Запрошуємо всіх зголошених та ще незголошених! — Управа.

— ПОРЯДОК БОГОСЛУЖЕНЬ У ГР.-КАТОЛ. ЦЕРКВІ св. Норберта в Кракові в часі Різдвяних Свят 1941 р.: 6. І. Понеділок — Навечеря Різдва Христового: — год. 8: Царські часи; год. 9: Служба Божа св. Василія Вел. з Вечірнею; год. 17: Навечеря Вел. з Литією; год. 21: Навечеря Вел. з Литією в таборі при вул. Яблоновських 10/12 і сповідь. — 7. І. второк — Різдво Христове: — Служби Божі читані в год. 6, 7, 8, 9, 11 і 12; год. 8: Утреня; год. 10: Торжественна Служба Божа; год. 16: Вечірня з Литією. — 8. І. середа і 9. І. четвер — порядок Богослужень як 7. І. — Сповідь вірних в неділю 5. І. від год. 16 до 18, в понеділок від год. 8 до 10. — Роздача просфор в неділю 5. І. по співаній Службі Божій і по год. 12-ій, в понеділок 6. І. по співаній Службі Божій і після Навечеря Вел., в год. 17.

— ВІД РЕДАКЦІЇ. У фейлетонах о. Осипа Годунька, у 137—140 чч. „Краківських Вістей" заподіяно між іншим кривду Вп. Олені Круківській, за що її на тому місці перепрошуємо. Притому подаємо для пояснення, що ці враження з Лемківщини були поміщені за повним підписом і відповідальністю Автора.

— ЦИКЛЬ ВЕЧОРІВ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ. Заходом УДК у Кракові відбудеться цикль вочерів українських письменників на зимову допомогу студентству. Рецитуваме м-р Ю. Ґеник-Березовський. Перший Вечір українських письменників відбудеться в суботу 11. січня в 7. год. веч. в салі „Просвіти", Адольф-Гітлер-Пляц 12/ІІ.

— БАТЬКІВСЬКИЙ КОМІТЕТ ОПІКИ над юнацтвом краківського курення молоді — створено дня 1. І. 1941. у висліді двох нарад, започаткованих референтом опіки над молоддю при УЦК й його підбудовою УДК, Краків. Ціллю Комітету є співпрацювати з Проводами юнацьких чот над вихованням юнацтва, узгіднюючи напрямні виховання юнацтва в школі і в дома з напрямними виховання в уладі юнацтва. Співпраця виявлятиметься в формах періодичних сходин членів б. ком., на яких обговорюватиму працю над юнацтвом та устійнюватимуть дальші напрямні виховної діяльности.

— ПОШТОВИЙ КУРС. Поштовий курс почнеться в половині січня 1941 р. Кандидатки, що рефлектували б на приняття, внесуть негайно прохання, звернене до Ґенераль-Дірекціон дер Дойтшен Пост-Остен в Кракові враз із життєписом, потверджнеим місцевим УДК згл. Делеґатурою — усе в німецькій мові — до УЦК — Реферат Праці і Сусп. Опіки в Кракові, Зелена 26/7. Речинець вступного іспиту та курсу буде подавний в пресі.— Керманич Реф. Праці і Сусп. Опіки УЦК.

— ІНВАЛІДИ СВІТОВОЇ ВІЙНИ, що одержували ренту, а тепер її не одержують, внесуть відповідне прохання в німецькій мові, потверджене місцевим УДК згл. Делеґатурою на адресу: Дінстштелє фір Крігсбешедігтенфірзорге, Кракау, Скарбова 4. До прохання, яке вислати поручено, треба долучити оригінал згл. відписи документів, що стверджували б ступінь непрацездатности та факт одержування ренти за часів Польщі. — Керманич Реф. Праці і Сусп. Опіки УЦК.

Малий фейлетон

От так собі...

Передсвяточні настрої. Кожному спішно, кожний має орудки. А на вулицях, що не дай Бог! Гори снігу, — цілі кучегури навіяло, люди на силу пробиваються.

Отак іду і я розборсуючи сніг, нічого не бачу перед собою, і аж носом напоров на давнього приятеля.

— А ти що?

— А ти?...

— Я... вже тут від двох тижнів. Все вибіраюсь до тебе та й годі. Вічна біганнина...

— Куди ж ти бігаєш?

— Від хвоста, до хвоста, брате.

— Як то?

— За орудками, до жінки: вона цілими днями у хвостах...

— Твоя жінка?!

— Так, моя...

Я аж ахнув.

— Ти... дивуєшся, а вона змінилась і не пізнав би. Бувало, по барах, по клюбах, по кінах... І все їй було мало, все скучала, — місця не могла собі найти. Навіть на нерви хворіла... А що мені клопоту було! Піде до клюбу, засяде між приятельками та — давай молоти: ця така, тамта сяка, цей з тою, тамтой з тамтою і виходили просто скандали від цих спліток. Найгірше, що все на мені кінчилось, мовляв, „я тебе ніколи не бачу, тобі жінка і т. д.". А як вернулася з кіна, то вже ніяк не можна було її заспокоїти. Побачила на фільмі якого там магараджу і нещастя: „Магараджа викрав чиюсь жінку, обіймав її жагуче і так вони обоє плили золотим кораблем кудись у країну казки..."

— А що це шкодить?

— Добре тобі казати! Цілу ніч уже не спала, я мені не дала спати, хоча я вспокоював її як міг, жартами лагіднив. „А бо ти лише жартуєш, думаєш, що я не могла б з магараджою? Забув скільки в мені кохалось і як би не ти..."

— А тепер як?

— Рай, брате! Навіть Свята перший раз робимо... Ти знаєш, як досі було: ніколи й згадувати не міг, бо що до чого, зараз починалось: „Я ніяких свят не роблю, це не в моді тепер: їду в гори, так як Чипідральська, Потирайська, Сомердуфтова, Райцерова" — і цілу купу вичислила тих „лещетарок", врешті кінчила: „Маю досить тих ушок в борщі і тих твоїх родинних традицій"...

Приятель розгорячився, а я закостенів у снігу на козуб. Хочу, щоб скоріше докінчив цілу історію.

— Добре, — перебиваю, — але ти не згадуєш, що сталось, чому змінилась?

— Хвости, приятелю! Ці хвости... Здорова, спить як камінь, хвилинки часу не має... Прийди до нас на перший день. А може на Вечеру. І борщ буде й ушка й ялинка: ось, бачиш, свічечки в кишені...

— Добре, може прийду. Але що буде з хвостами?...

— Ага, — і приятель зацукався: — Що буде з хвостами?

— Егеж... Можу вас не застати.

— Правда. Я і не подумав...

— Веселих Свят!

— Веселих...

Леле.

Морська битва на Тихому Океані

НІМЕЦЬКИЙ КОРАБЕЛЬ ЗАТОПИВ ОЗБРОЄНИЙ АНҐЛІЙСЬКИЙ ПАРОПЛАВ

Ню-Йорк, 4. І. — Австралійський міністр фльоти Гюс повідомив, що до Австралії прибуло 496 моряків одного анґлійського корабля, що його затопили німці на Тихому Океані. Гюс сказав теж, що інші моряки затопленого корабля находяться ще на німецькому пароплаві. Зі звіту австралійського міністра фльоти виходить, що між німецьким кораблем та анґлійським озброєним торговельним пароплавом »Тюрекини« (містоти 9691 т.) прийшло до довшої боротьби. Вона закінчилась затопленням анґлійського корабля. »Ню-Йорк Таймс« пише, що — як виходить з оповідань моряка одного затопленого анґлійського корабля — поведінка на німецькому кораблі не була погана.

Америка проти війни

Ню-Йорк, 4. І. — Комітет під назвою „Не хочемо закордонної війни" під проводом Мершела почав акцію проти достави воєнних матеріялів для Анґлії, призначені на власну оборону.

— ВИПОЧИНКОВИЙ ТАБОР ДЛЯ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ — ЮНАЦТВО і лещетарський інструкторський — відбудуться в Криниці від 11. І. — 22. І. 1941 р. Право участи в таборах мають: а) шкільна молодь (юнацтво) хлопці й дівчата — літ 15—18. б) лещетарі — зголошені через УДК. — Зголошення — негайно до УЦК (Відділ над Молоддю й Родиною). При зголошенні посвідка — дозвіл від даного УДК. Від. Оп. н. М. й Р. застерігає собі право зголошених не приняти. — Оплата: 3 зол. денно на харч, 15.— зол. на виряд — платні згори найпізніше в дні збірки. — Виряд: полевий і лещетарський. — В таборі строга карність. Збірка на місці табору 11. І. 1941 р. 8. год рано. В Криниці зголоситися до УДК (Вілля »Подвале«) по вказівки. — Керманич Відділу Опіки над Молоддю й Родиною при УЦК.

— УКРАЇНЦІ В ЛЬОТРІНҐЕНІ. В таборі Ст. Авольд у Льотрінґен (ДАФ Лягер, Фрутгалле) є 50 українських робітників, що працювали перед війною у Франції. Вони роблять заходи, щоб їх час до часу відвідував український греко-католицький священик.

— УПАДОК ЧИСЛА УРОДИН В АМЕРИЦІ. Населення Злучених Держав продовж чвертьстоліття має дійти до 140 міліонів, потім наступить упадок, оскільки не наступлять основні зміни у призвичаєннях американців. Природний приріст у найбільш заселених промислових містах такий невеликий, що треба сумніватися, чи кориснііші умовини є на селі чи в місті.

— ЗГОРІВ СЛАВНИЙ МОНАСТИР. Недавно згорів головний будинок монастиря в Петсамо, що є найдальше на північ положеним монастирем. Внаслідок великої бурі всяка рятункова праця була даремна. Деревляний будинок згорів зовсім. Монастирську церкву вдалося врятувати.

— В БАРСЕЛЬОНІ маґістрат видав розпорядок, щоб понад 200 урядничок вийшло заміж, оскільки вони не хотять утратити своїх посад. Більшість з цих урядничок вийде заміж за міських урядовців.

— НЕБУВАЛИЙ УРЯД В АНҐЛІЇ. Черчіль утворив уряд забезпеки перед пожежами під проводом міністра внутрішньої безпеки Морисона. Новостворений уряд має запобігати перед наслідками летунських атак, давати вказівки й ради поодиноким громадянам, контролювати й усувати всі трудноші.

— ІСТОРІЯ ДИПЛЬОМАТІЇ. Накладом московського державного видавництва появився перший том історії дипльоматії, що її зредаґував б. заступник закордонних справ, Патьомкін, тепер народній комісар освіти. Це збірна праця, що обговорює історію дипльоматію від найдавніших часів до німецько - французької війни 1871 р. Другий том, що появиться в найближчому часі, обговорюватиме історію дипльоматії аж до наших часів.

†

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

бл. п.

о. Йосифа Яворського

рогатинського декана і одного з перших організаторів національного відродження Рогатинщини й Ходорівщини, який помер дня 9 січня 1940 в селі Лучинці, пов. Рогатин, відправиться

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

дня 10 січня 1941. в год. 8 рано в гр.-кат. церкві в Кракові при вул. Вісьльній ч. 11.

Українському Громадянству в Генеральному Губернаторстві бажає всього добра з Різдвом Христовим та успішного Нового Року — Провідник і Провід Українського Центрального Комітету.

Усім Друзям та Знайомим бажає веселих Свят та щасливого Нового Року — **Проф. Д-р Володимир Кубійович.**

Товаришам зброї та всім Українським Комбатантам Веселих Свят та сповнення всіх бажань в Новому Році пересилає за Старшину К.У.К. **М. Хроновят.**

З нагоди Христового Рождества і Нового Року всім Українцям міста Кракова і повіту, українським Товариствам та Установам найщиріші побажання сили духа і тугости тіла, єдности в суцільно організованій народній праці, витривалости у вірі в ясне Майбутне засилає **Український Допомоговий Комітет у Кракові.** Д-р В. Загайкевич, голова; Ю. Дачишин, секр.

Провідникові Українського Центрального Комітету в Кракові, Панові Професорові Кубійовичеві та Його Співробітникам, Усім Допомоговим Комітетам та іншим Українським Установам і всьому Українському Громадянству — щирі святочні й новорічні побажання складає **Український Допомоговий Комітет у Холмі.**

Делегатура Українського Допомогового Комітету в Перемишлі шле Проводові УЦК в Кракові, Проводові УДК в Ярославі, всім Членам та Мужам Довіря найщиріші побажання з нагоди Різдва Христового.

З Христовим Різдвом і Новим Роком складаю найщиріші побажання всім Рідним по крові й ідеї, Приятелям, Співробітникам та Знайомим — **Василь Глібовицький.**

З нагоди Рождества Христового й Нового Року Рідні і Друзям та Приятелям найщиріші побажання від **інж. О. Бойдуника.**

Друзям і Знайомим пересилає сердешні побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року — **Інж. Олександер Гонта-Скрипченко, Переворськ.**

Веселих Свят та щасливого Нового Року — Своякам, Приятелям і Знайомим пересилають: **Дарія, Михайло і Мирослав Хроновяти.**

Всім Друзям, Приятелям і Родині Веселих Свят і щасливого Нового Року бажають **Уляна, Іван і Орест Зілинські.**

Рідні, Друзям і Знайомим бажають „Веселих Свят" і „Щасливого Нового Року" **Анастазія, Ігор і Іван Коцурі.**

Друзям і Знайомим „Веселих Свят" бажає **Д-р М. Сопуляк.**

Святочні побажання Рідні, Друзям і Знайомим — **Петро Постолюк,** Краків, Райхсштрассе 34.

З нагоди Різдвяних Свят і Нового Року **Управа Української Державної Школи в Кракові,** засилає щире святочне побажання — рівночасно дякує усім Вп. Жертводавцям, котрі прийшли з допомогою бідній шкільній дітворі.

Із світлим празником Христового Різдва й з Новим Роком найкращі побажання всього добра та Щасливих і Веселих Свят — ПТ. Дирекціям Відділів, Українбанкам, Кооперативним Союзам, Кооперативам та їх Працівникам, Фірмам і всім своїм Членам і Клієнтам складає — **Українбанк.**

Рідні, Парохіянам, Знайомим, Христос Раждається! — **о. І. С. Гаврилишин.**

Рідні, Приятелям і Знайомим Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає — **Олександер Костик.**

Рідні, Приятелям і Знайомим — Веселих Свят, Щасливого Нового Року та кращих днів бажають **С. і М. Кузики.**

Рідні, Друзям і Знайомим щирі побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року пересилають **Наталія й Ігор Федеви.**

Дорогій Рідні, Приятелям та Знайомим найкращі побажання з нагоди Свят складають **о. Д. і Н. Семчишини.**

Професорові Д-рові І. Раковському, сеніорові українського відродженецького руху, всім членам Головної Ради та всім членам і симпатикам Т-ва „Відродження" в краю й на чужині, всім друзям і знайомим бажає Веселих і Щасливих Свят, а цілому українському громадянству **тверезих** Свят — **М-р Микола Ценко.**

З нагоди Різдва й Нового Року найкращі побажання Рідні, Приятелям і Знайомим пересилають **Марія й Ярослав Колтунюки.**

ВП. Провідникові і членам УЦК, та всім п. соузникам — Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає **Теодор Семаківський.**

Друзям і Знайомим щасливих Свят Різдва Христового й кращого Нового Року та всього добра бажає — **Микола Денисюк,** Краків.

Рідні, Товаришам студій і Знайомим „Веселих Свят" і щасливого Нового Року бажає **Роман Геник-Березовський,** Краків.

Веселих Свят і кращого Нового Року Друзям і Знайомим бажає — **Володимир Майкут,** Краків.

Щасливих Свят і Нового Року бажають Своякам, Друзям і всім Знайомим — **Олена й Лев Кокодинські.**

Рідні, Друзям і Знайомим — Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає — **Володимир Гірняк.**

З празником Рождества Христового і з Новим Роком — Рідні, Знайомим та Приятелям бажає всього добра — **Д-р Володимир і Олена Бемки.**

Всім Знайомим Веселих Свят та щасливого Нового Року бажає **інж. Д. Кузик.**

Побажання приємних Різдвяних Свят шлють Своякам, Приятелям і Знайомим в краю і закордоном — **Роман, Ольга і Марта Голіяни,** Краків.

Веселих Свят усій Рідні та Знайомим бажають **Леся й Микола Кулицькі.**

З Святами й Новим Роком, вітаю всім добром своїх добрих Друзів, близьких і далеких! — **О. Кисілевська.** — Знайомих з Буковини прохаю дати про себе знати.

Христос Раждається! З Різдвом Христовим усього найкращого Рідні та всім Знайомим бажають: **о. Савин і Олена, Іванна, Іван і Юрко Дурбаки.**

Рідні, Приятелям і Знайомим „Веселих Свят і Щасливого Нового Року" з Кракова пересилає — **Д-р Антін Горбачевський із Ріднею.**

Всім своїм Вп. Клієнткам і Клієнтам бажаю Веселих Свят, а з Новим Роком щасливого повороту до моєї старої робітні. **Юліян Глушевський,** Краків, Бурґштр. 50/I.

Стрийкам у Брні, кревним і знайомим бажаю Веселих Свят Різдва Христового. **Ю. А. Глушевський.**

Рідні, Приятелям, Спортовцям з нагоди Різдва Христового й Нового Року всього найкращого бажає **Ощудляк Іван,** Бремен.

Вітаю Вас палко з Різдвом Христовим, моїх Коханих Друзів та Знайомих з Берліна, Бромберґа, Позена, Грубешова, Смольниці, Екції, Гершгофа, Бісмаркскопфа, Могільна, Зальтера та околиці. Ці свята желаю провести весело. Христос родився! **Петро Олексієнко,** Замтер.

Христос раждається — Рідні, Приятелям і Знайомим кличе — **Інж. Орест Макар.**

Рідні, Друзям і Знайомим Веселих Свят і кращих днів бажає **Менцінський Орест.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року Рідні і Знайомим бажають — **Мельничуки.**

Умзідлер Ганс Мозер шле всім таборовикам щирий привіт і побажання кращих часів. Краків, Яблоновських 12. м. 73.

Усім світливцям і уфотникам Веселих Свят і „Доброго Світла" бажає **М. Заготовник,** Краків, Яблоновських 10.

Всім Українцям пересилаємо різдвяно-святочний привіт. **Інж. Горницький,** Торн.

Всім бувшим і теперішнім Співробітникам, як також усім Членам „Народньої Торговлі" пересилає щирі побажання з Різдвом Христовим — **Дирекція „Народньої Торговлі" в Сяноці.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає своїм Клієнтам фірма: **Петро Паньків, Ярослав, Городська 4.**

Фірма: Емілія Галушка, — Ярослав, Собіського 1. — бажає всім Клієнтам Веселих Свят.

Рідні нашій, Приятелям, Знайомим бажаємо Веселих Свят — **Сольчаники,** Краків.

Друзям та Знайомим щирі бажання з Різдвом і Щасливого Нового Року шлють **Іванусеви зі Санча.**

Дентистичне Заведення Осип Шидловський, Ярослав, вул. Головна 7. — бажає ПТ. Клієнтам Веселих Свят і Щасливого Нового Року.

Український Технічно-Господарський Інститут у Подєбрадах сердечно вітає всіх своїх студентів та прихильників із Святами та бажає їм повного успіху в 1941 році.

Поздоровляємо всіх знайомих і приятелів з Різдвом Христовим і Новим Роком — Трохименки.

Друзям, приятелям, однодумцям особливо в Новому Році Веселих Свят бажає **Вартоломей Євтимович.**

Всім Високоповажаним Відборцям — „Веселих і Щасливих Свят" бажає **Іван Лисків.**

Всім Своякам, Приятелям та Знайомим, а зокрема з Лемківщини й Коломиї, шлемо щирі побажання святочні. **Ольга і Микола Чеки,** Каліш, Амтсґеріхт.

Марія, МарКіян, Богдан і Борис Лади, Краків, — Найдорожчим Родичам, Рідні, Приятелям та Знайомим бажають з Різдвом Христовим здоровля і всього добра.

Всім Консументам засилає веселих Різдвяних і Новорічних Свят, — **Український молочарський відділ Консуму,** під управою Теодора Романиці і Турчина.

Веселих Свят, сповнення найясніших надій з Новим Роком **своїй Рідні, Друзям і Знайомим** бажає **Дорко Мазяк,** Кракау, Ґрінештрассе 22/3.

Рідні, Друзям і добрим знайомим з нагоди Різдва Христового і Нового Року — бажаю всього найкращого. **Олександер Жежелевський.**

Старшині Перемиського й Ярославського повітів та Луговикам (-чкам) бажаю Веселих Свят — **І. Баран** — Нім. Перемишль.

Дорогій Рідні, Приятелям, Друзям та всім Знайомим найщиріші святочні побажання складають — **Т. і Р. Мариновичі** — Нім. Перемишль.

Приємних Свят та кращого Нового Року Знайомим бажає **Д-р Сось.** О. Eichstadt.

Веселих Свят **Своякам і Знайомим** бажають **Ст. Чайківська і Турули**, Мільгайм-Рур, Спельдорф, Міхаельштр. 41.

Рідні, Товаришам і Знайомим Святочні і Новорічні бажання пересилає — **Маріян Пасічинський**, прокуратор, Новий Санч.

Приятелям і Знайомим засилаю поздоровлення з Новим Роком — **Іван Масник**.

Рідні, Самбірякам, Комарнюхам з Липя, Лисої Гори, Розливок, Свиньської Кривди, Янклевої Читальні, гуртової дівок, шевцям із міста, барабольникам із передмістя, спортовцям із красного тіста, а друзям і торговцям, їх донькам і молодицям куті на цей рік — **Гнатів — Сянік.**

Моїй Рідні, Друзям та Знайомим — Веселих Свят та Щасливого Нового Року бажає — **М. Гута, Сянік — Укр.-Банк.**

Рідні, Друзям і Знайомим „Веселих Свят" і всього кращого з Новим Роком бажає **Д-р Роман Савсіка з Вірою й Лідкою.**

Рідні, Друзям і Знайомим Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажають **Софія й Ярослав Петеш.**

Рідні Радзівілл та Знайомим Веселих Свят та Щасливого Нового Року бажають **Зена й Володимир Шаршаневич.**

Всім своїм Знайомим і Друзям — також Шановній Клієнтелі бажаю Веселих Свят і щасливого Нового Року — **В. Бздель** Мануфактура й ґалянтерія, Ярослав, Ринок 5.

Всіх Друзів і добрих Знайомих здоровлю з Різдвом Христовим і Новим Роком — **Інж. Білоус Тихон.**

З нагоди Різдва Христового та Нового Року найкращі побажання Приятелям і Знайомим пересилають Ася зі Снігурських та Іван Піруси, Пост Острови — Цукерфабрік, Крайс Кутно — Вартеґау.

Дорогій Родині, всім Друзям і Високоповажаним Знайомим шлемо щирий різдвяний привіт і побажання: „Христос Раждається" — **Одарка, Дамян і Андрійчик Горняткевичі.**

Рідні, Друзям, Знайомим — Веселих Свят бажає **М-р Мирон і Валя Богунн.**

Веселих Свят бажаємо всім Знайомим **Ільків Іван, Костів Юрко, Петришин Степан,** Адреса нас трьох: **Петришин Стефан,** Берлін О 112, Ленбахштр. 1, бай О. Вольтер.

„БЕСКИД" Сп. з обм. порукою в Криниці бажає своїм Відборцям щасливих Свят та кращого Нового Року.

Рідні, Знайомимі Покупцям Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажають — **К. і Р. Скоробогаті, Сянік.**

Моїй Рідні, сердешним **Приятелям та Знайомим** із Різдвом Христовим і Новим Роком — здоровля і багато сили, витривати! **Михайло Островерха, Рим.**

Для всіх **Друзів, Знайомих,** бажаю Веселих Свят і Щасливого Нового Року! — Стефан Куцела, — Берлін, Гесельгорст, Гемайншафт, Гартенфельдерштрассе.

Рідні, близьким приятелям і знайомим бажає Веселих Свят і Щасливого Нового Року — **Олександер і Софія Филипчак,** Краків.

Приятелям складає найщиріші бажання **Веселих Свят,** Щасливого Нового Року, (Львів - Купче) **Андрій Рачкевич,** Берлін, Гесельгорст, Гемайншафт, Гартенфельдерштрассе.

РІДНІ, ПРИЯТЕЛЯМ І ЗНАЙОМИМ
засилають святочні побажання з нагоди Різдвяних Свят і Нового Року
ТЕОФІЛ Й ІЗИДОРА ВІШКА

Найдорожчій Родині, всім Знайомим та Товаришам Веселих Свят та Щасливого Нового Року засилают — **Ляріса, Любов, Зофія і Іван Королі,** Краків, Аусcерінг 133/III, м. 12а

Товаришам і Знайомим Землякам в Німеччині та по тім боці Сяну й Буга бажаю Веселих Свят Рождества Христового, **Бичкович Іван.**

Інж. Галемі Теодорові, бувшому вязневі, з Рождеством Христовим **бажаю всього найкращого! — Бичкович Іван.**

В день Рождества Христового найщиріші побажання **українцям в Німеччині** та за кордоном, засилають: **Василь і Микола Маринчаки,** Блехгаммер - Норд, Крайс Козель о/С, Канальштр. 5.

Веселих Свят найдорожчим Родичам, Галі — Себечів, шлють **Марійка, Юрко, Остап.**

Рідні, Друзям і всім Знайомим Веселих Свят бажає **Юрій Федорович,** Краків, Кремерівська 8, м. 5.

З нагоди Різдва Христового складаю всім Знайомим і Клієнтелі найщиріші побажання Веселих Свят -- **О. Врублівський,** Нім. Перемишль — Краківська 8.

З днем Різдва Христового бажаю Знайомим і Приятелям Щасливих і Веселих Свят та кращого майбутнього. — **Стефан Стахів** з Ладичина, Гільдешайн, Йоганісштрассе 5.

Всім Товаришам — бажаю веселих свят. — Андрій Корос, Берлін, Гасельгорст, Бортенфельдштр. Ляг...

Українська Кравецька ф-ма
ВАСИЛЯ БУРКА
Краків, Райхсштрассе 46/14,
з нагоди свят Різдва Христового і Нового Року, засилає Рідні, близьким приятелям і Клієнтам найщиріші побажання святочні.

З Різдвом Христовим „Веселих Свят" і всього найкращого Рідні і Знайомим бажають — **Ярослава і Богдан Субтельні,** Бендзін.

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає Вп. Рідні **Волошиниих у Відні — Іван Середницький.**

Веселих Свят бажаю своїм Знайомим — Корбич Іван, Краків.

Найщиріші побажання Різдва Христового всім своякам та Знайомим шлють — **Андрії Романики, Закопане.**

„Веселих Свят" бажає своїм Відборцям, Українська Цукорня **„Полтава",** Краків, **В'єстрінґ 40.**

„Веселих Свят" своїм П. Т. Відборцям і Приятелям бажає гуртівня ниток — **Д-р Богдан Стернюк, Краків, Бурґштр. 48/І.**

З нагоди Рождества Христового, щирі побажання **всім Українцям в Німеччині** та закордоном засилає **Василь Керичинський,** Блехгаммер Норд Ібер Гейдебрек, Крайс Козель О/С.

Веселих Свят та Щасливого Нового Року Родичам, Братам, Друзям і всім Знайомим! **Юлько Харина, Краків, Райхсштр. 34.**

Моїм Найдорожчим, Кревним, **Знайомим** закордоном і тут Веселих Свят та Кращого Нового Року бажає **М-р Криницький.**

ВП. Панові Інженерові Іванові Бородайкевичеві з Родиною, в Ліцманштадті, бажає Веселих Свят Рождества Христового й Щасливого Нового Року 1941 — **швагро Михайло Погорецький із Родиною,** Люблин — Закопане 5. І. 1941.

Веселих Свят та Щасливого Нового Року всім Друзям і Знайомим бажають — Ольга і Тимотей Лаби.

Українській Пресі, Українському Видавництву й Редакції „Краківських Вістей" найщиріші побажання з нагоди Різдва Христового складає **Українська Пресова Станиця** в Нім. Перемишлі.

РІДНІ, ПРИЯТЕЛЯМ І ЗНАЙОМИМ
бажає Веселих Свят —
Роман Антонович, Краків.

Рідню, Приятелів і Земляків вітаємо з Різдвом Христовим! **Катря і Тома Кордуби,** Краків.

Веселих Свят та Щасливого Нового Року Рідні і Знайомим бажає о. **Наклович Ромуальд з синами.**

Рідні і Знайомим Веселих Свят і Щасливого Нового Року **інж. Ярослав Чубатий,** Пайтц Н/Д. Дойтшес Райх.

З нагоди Різдвяних Свят і Нового Року **щирі побажання Друзям і Знайомим** складає **Василь Штуль** — Холм.

Своякам, Приятелям і Знайомим бажають Щасливих Свят і сповнення надій в Новому Році — **Володимир і Ольга Стецури.**

Новорічне побажання ген. Удовиченкові і сот. Майбороді засилає підполковник **Шестопалов,** — Каліш, Гумбольдтштр. 1/2.

Українська Комісарська Управа під управою **Татунчака Юліяна,** засилає щирі святочні побажання своїм Знайомим та Клієнтелі, — **Краків, Миколайська 3/І.**

Споживча Гуртівня „VANCO", St. van der Coghen, Краків, вул. Дітля 50. — бажає Веселих Свят своїм Відборцям!

Веселих Свят та Щасливого Нового Року бажає своїм Відборцям — **Повірник Книгарні І. Енгельберга в Горлицях.**

Інж. Володимир Білинський з Бендзіна бажає **Рідним і Знайомим** Щасливого Нового Року та Веселих Свят!

Веселих Свят бажаю своїм Знайомим — Корбич Іван, Краків.

Веселих Свят та Щасливого Нового Року Шановним Відборцям бажає Хем.-фарм. **фабрика „САНАВІТ" під управою Осипа Рудакевича в Кракові.**

Рідні, близьким Приятелям і Знайомим бажають веселих Різдвяних і Новорічних Свят — **Литвини.**

Рідні і Знайомим з нагоди Різдва Христового і Нового Року найкращі бажання засилають **Стефа й Олекса Яворські,** Краків.

Рідні, приятелям і знайомим з нагоди Різдва і Нового Року засилаємо найщиріші побажання. **Емілія, Богдан Яворські; Е. Більо; Ліля, Богдан, Уляна Бігуси.**

П. Пальчукам, Приятелям і Знайомим багато добра й радости бажають **Марія, Дзвінка, Василь Солонинка.**

Маруся та Дмитро Величко пересилають своїм Друзям і Знайомим сердечні поздоровлення та бажання Веселих Свят.

Друзям, Знайомим бажають Веселих Свят та Нового Року — **Ольга і Тимотей Лаби,** — Краків, Дітля 105.

Веселих Свят та щасливого Нового Року засилає своїм Клієнтам — **Григорій Клюк, Краків, Райхсштрассе 35.**

Головній та Повітовій Старшині й усім Луговикам (-чкам) тут і на чужині бажаю Веселих Свят — І. Баран, Нім. Перемишль.

З нагоди Різдва Христового для **п. Романів з Дубрівки коло Сянока** желання Веселих Свят пересилає **М. Потюх.**

Друзям та Знайомим Веселих та Щасливих Свят бажає — **Т. Весоловський,** Берлін НВ 87, Сіменсштр. 1/III. (Фр. Шілер).

Вп. Громадянству міста Ряшева й повіту Веселих Свят і доброї надії на Новий Рік бажає керманич „Аптики під Надією" в Ряшеві **Мгр Теодор Кікта.**

Веселих Свят — Стефі, Ромкові Сторощукам і всім Рогатинцям бажають — **Григоріеви.**

Усім рідним і знайомим — найсердечніші святочні побажання шлють **Постолівські,** Шляхтова.

Сердечні святочні та новорічні побажання Рідні, Знайомим і Приятелям. — **Володимир і Люба Палашевські.**

Друзям та Знайомим бажаю Веселих Свят та Щасливого Нового Року **Григорій Галань.**

Рідні і Знайомим з нагоди Різдва Христового і Нового Року найкращі бажання засилають — Михайло і Ярослав Білики.

Родині, Друзям та Знайомим сердечні желання щасливого Різдва Христового засилають **Стефа й Інок. Теофіль Кульчицькі,** Morgenroth O/S.

Родичам і всім ідейно-чесним Братам і Сестрам по крові рідним засилає бажання Веселих Свят Різдва Христового **Василь Залізняк, Криниця — „Фогель".**

Всім знайомим із днем Різдва Христового всього найкращого пересилає **Інж. Божейко Іларій,** надлісничий, Ступосяни.

Рідні й Знайомим Веселих Свят та Щасливого Нового Року бажає **м-р Григорій Трухан** — Lippelme, Kr. Soldin.

Із Христовим Різдвом шлю найщиріші бажання Найдорожчим Родичам, Сестрі, Братам, моїй Нареченій і її Татуськові, о. Плешкевичам, о. Федевичеві, Григорієві Божикові й усім Друзям і Знайомим. — **Д-р Мед. Володимир Возняк, Београд,** Югославія.

Левандівська колонія в Берліні бажає знайомим веселих свят. **Рудакевичі, Качоровський, Макар, Весоловський.** Берлін — Шарльоттенбург, Берлінерштр. 127/Б. III.

Рідні, Друзям і Знайомим із Різдвом Христовим усього доброго бажають **Ольга й Богдан Гамоти.**

Найщиріші бажання „Веселих Свят та Кращого Нового Року" бажають усім приятелям **Уляна — Доця.**

Щасливих Свят Рідні, Приятелям, Знайомим і всім Любачівцям бажають **Анастазія й Володимир Кравци й Степан Дуда,** Седльце, Формінського 7.

Рідним, Друзям і Знайомим бажають Веселих Свят **Уляна й Микола Саноцькі.**

З Різдвом вітаємо наших рідних і приятелів. **Ірина й Ярослав Падохи,** Краків.

Своїй Рідні, Приятелям та Знайомим Веселих Свят та Щасливого Нового Року бажають **Ірина й Володимир Повзанюки.**

Всім Гостям, що ночували й постійно відвідують наш Готель, бажає Веселих Свят УКРАЇНСЬКА ГОСТИННИЦЯ (Готель) „ВІКТОРІЯ", Сянік, А. Гітлерштрассе 18.

Знайомим і Приятелям пересилаємо найщиріші побажання „Веселих Свят". — **Анна і Осип Голинські зі Седлец, тепер Краків, Шопена 16, м. 11.** складають сердечні бажання з нагоди Різдва і Нового Року **всій Рідні, Другам і Знайомим.**

Родичам, Приятелям, Знайомим у краю й закордоном Веселих Свят та Щасливого Нового Року **Д-р Петро й Тамара Панченко.**

Приємних Свят і Щасливого Року **Кревним, Приятелям і Знайомим бажає адвокат Микола Крайчик, Краків, вул. Яна 2.**

Рідні мої й Знайомі — бажаю Вам Щасливих Свят. **Дрезден — Василь Тюн.**

Всім Товаришам, Приятелям та Знайомим щиро бажаю "Веселих Свят" **Фурман Франко** (зв. Фірман) Берлін — Шарльотенбург, Ляйбніцштр. 20.

З нагоди Свят Різдва Христового й Нового Року всім ДОБРЯНЦЯМ, б. повіт Стрий засилають найщиріші бажання — ЯНІВ СТЕПАН і ЯНІВ ПЕТРО.

ВВсім Знайомим та Приятелям бажаю Веселих Свят та Щасливого Нового Року, — **Зенон Білецький (Цуцилів),** Берлін, Гашельгорст, Гартенфельдерштрассе, Лягер.

Любічановський Павло з Білостоку вітає всіх Друзів-Приятелів, Знайомих із Різдвом Христовим, просить відізватися на ось таку адресу: Любічанковський Пауль, Гутсфервальтунг Гінов ібер Лябес (Лянд), **Крайс** Регенвальде і. Пом.

Всім Рідним, Друзям, Знакомим „Веселих Свят" та Щасливого Нового Року бажає **Микола Кавка, Люблин.**

Всіх Рідних, Дорогих і Знайомих у День Христового Різдва вітає **м-р фарм. Степанія Весела.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року Родині і Знайомим бажають **Д-р Степан і Ольга Ганицькі й Д-р Тимчишини Крамерід Вартегау.**

Українська [illegible]евська працівня Налисника **Миколи** в Кракові, Юлія Лея 19, м. 1. **засилає своїм клієнтам** щире бажання святочне з нагоди Різдва і Нового Року.

Фірма „Пчілка", Ярослав, Ринок 11 шле своїм Консументам Веселих Свят і Щасливого Нового Року.

Шановним Вірборцям Веселих Свят бажає **Технофарб, Ярослав, Ринок 23.**

Всім Другам і Знакомим — Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає **Сус Петро,** Ярослав, Собіського 1.

Фірма „Галянтерія" в Ярославі, Городська 11 — бажає всім Відборцям і Знайомим Веселих Свят. **Гримак Степан, Ярослав.**

Побажання щасливіших Різдвяних Свят шлють **Орест Городиський і Роман Смик** (Ярослав).

Вельмишановним Гостям та Прихильникам Веселих Свят і Кращого Завтра бажає **„Українська Харчівня", Ярослав.**

Книгарня й складниця часописів „ЛОГОС" — Ярослав — здоровить своїх Вельмишановних Гостей з нагоди Христового Різдва й Нового Року радісним „Христос Раждається!"

Фірма Бохно Теофіль — Ярослав, бажає всім своїм клієнтам Веселих Свят.

Дирекція й Надзірна Рада
УКРАЇНСЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ
в Сяноці
пересилає своїм Дорогим Клієнтам найщиріші побажання Веселих Свят та Щасливого Нового Року.

Найщиріші святочні побажання засилає своїм клієнтам **Складниця Паперу — Володимир Бульчак, Ярослав, Головна 8.**

Веселсх Свят і щасливого Нового Року бажає своїм Консументам — **Рихвицький Петро — Ярослав, Головна 8.**

Святочні побажання всім Гостям шле **Ресторан „Віта" в Ярославі, Головна 1.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає Своїм Покупцям **Осип Домчак,** Ярослав, Городська 4.

Веселих Свят та сповнення всіх надій у Новому Році бажає Родині, Друзям, Знайомим **Леонід Царик.**

Всім Друзям та Знайомим Веселих Свят з Новим Роком много щастя та здоровля бажає — **Д-р М. Слюсар, Брно-Кренова 3. Протекторат.**

Евстахія й Кость Ліщинські бажають Своякам і Дрогобичанам Веселих Свят і Щасливого Нового Року. (Лежайськ).

Рідні й Друзям у краю й закордоном бажають Веселих Свят — **Демцюхи. — Демчук Андреас, Вальтерсгаузен** (Тірінґен), Тайхгассе 2.

Веселих Свят і Щасливого Нового Року Друзям Мскротинцям і Жовківщини бажає **Василь Завадка,** Ярослав, Огородова 1.

Всім Друзям УСС-ам пересилає бажання Веселих Свят та Щасливого Нового Року **Михайло Гнатюк, Ярослав.**

о. Венгринович — Сянік. З нагоди Різдва Христового найщиріші бажання всього найкращого для цілої Рідні пересилає — М-р фарм. **Степанія Весела.**

З Різдвом Христовим складаємо Друзям із Борщівщини й усім Знайомим щирі побажання „Веселих Свят" та щасливого „Нового Року" — **Ольга й Василь Ковалишин,** Люблин, Замойська 21, м. 4.

Всім Друзям і Знайомим Веселих Свят та Щасливого Нового Року бажають **Е. і Я. Андруховичі — Ярослав.**

Усім Українським Правникам святочні бажання і всього кращого з Новим Роком складає **Правнича Секція У.Ц.К.**

Не маючи змоги, з браку театральної салі в Холмі, відсвяткувати врочисто виставою роковини свого перебування на Холмщині та по акторській традиції зі сцени привітати Громадянство — розпочинаючи другий рік праці для української Холмщини вітаємо всіх цією дорогою та приносимо щиру подяку українському громадянству за все добре, що зазнали в минулому 1940 році. Одночасно вітаємо всіх бувших акторів нашого театру, Друзів, Симпатиків та все Українське Громадянство зі святами Різдва Христового та наступаючим Новим Роком. **Український Театр Українського Освітнього Товариства в Холмі,** під проводом **Назара Обідзінського.**

Рідних, Приятелів і Знайомих у Краю й заграницею вітає з Різдвом Христовим і Новим Роком та пересилає найщиріші побажання — **Сергій Вишнівський,** Варшава.

Антін Галамага з Вовковатиці, пов. Броди пошукує **Івана Ґонтаря** з Побочі.

Найдорожчим Родичам, Рідні, Приятелям, Знайомим і щирим Прихильникам Веселих Свят і щасливого Нового Року засилає **Оксана Бурбелло (Берлін).**

Моїм Найдорожчим Кревним і Знайомим закордоном і тут Веселих Свят та кращого Завтра бажає **Тарас Шумилович.**

Абрисовський Мирослав Штатсартілерікасерне, Мурнау (Обербауерн) пересилає сердечні побажання „Веселих Свят" і щасливого Нового Року: „Христос Раждається": Впреподоб. о. Д-рові Кан. Василеві Лабі (також іменинові), о. Ген. Вік. Рект. Олександрові Малиновському, о. Проф. Волод. Микитюкові, о. Проф. Богонюкові, о. Дек. Буґері, Вп. П. Проф. Д-рові Іванові Зілинському, ВПанству: Байракам, Слюсарам, Хархалісам, Філінським, Лушпінськім, Колцям, інж. Шухевичеві Романові, всім Якторівцям, Перегновцям, Глинянцям, Кооператорам 50 з Бучаччини, Терещукам Дарії й Славкові, інж. Бровниковi, інсп. Ґамулі, Проф.: Сольсунові й Ярошові, інж. Паляниці, — ВПТ. Романюкові Ярослав., Марчукові, Васильчукові, Кобилянському Богданові, Мироновичеві Іванові, Лесняковi, Вархелякові та всім Друзям, Приятелям і Знакомим.

Всім Приятелям і Знайомим Веселих Свят і Нового Року бажає **Павло Ґенґало.**

Сердечні Різдвяні бажання Рідні, Друзям, Знайомим пересилають **Щуровські: Д-р Евген, Евгенія Філарет** Нірнберґ — О., Зіґфрідштр. 7/III та **Д-р Володимир і Марія** Дрезден, Лебтауерштр. 31. Штадткранкенгаус.

Рідні, Товаришам та Знайомим Веселих Свят та Щасливого Нового Року бажають **Д-р Олександер, Марія і Зіна Кушнірі,** Курорт Ерусдорф о/С бай Белітц.

Василь Колінко — Ярослав — бажає всім Друзям і Знайомим Веселих Свят.

РІДНІ, ПРИЯТЕЛЯМ І ЗНАЙОМИМ — Веселих Свят і Щасливого Нового Року. **ІНЖ. ЮРІЙ КРОХМАЛЮК.**

Рідні, Друзям і Знайомим із нагоди Свят Різдва Христового й Нового Року засилають найщиріші побажання **Наталія, Ольга й Олександер Мілян.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року п-ву Сенечкам в Нім. Перемишлі, Браттям Рижевським, Д-рові Бемкові, п. Залеським в Ліцманштадті, п. Пицям в Балигороді й п. Петикам — бажає **Володимир Герман.**

Веселих Свят, щасливого Нового Року бажає Найдорожчим Родичам, Рідні, Знайомим і Друзям **Ярослав Бурбелло (Берлін).**

Веселих Свят Рождества Христового та Щасливого Нового Року 1941 бажає всім Знайомим Українцям у Люблині **Михайло Погорецький із Родиною.**

Високоповажаним своїм Передплатникам, Відборцям, Прихильникам, Читачам щире побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року шле

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО

Високоповажаним Співробітникам усіх наших видань щирі побажання з нагоди Христового Різдва й Нового Року — шле

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО

Приятелям і Знайомим бажаю з Різдвом і Новим Роком спокою від щоденної метушні — **Маріян Козак.**

Друкарня „Поспішна" у Кракові під українською комісарською управою — бажає всім своїм Вп. Клієнтам — Щасливих Свят!

Щасливих Свят і Нового Року — Рідні, Знайомим бажають — **Ірена, Богдан Глібовицькі**, Біла Підляська, Фрайгайтспляц 4/I.

Д-р Осип і Ангелина Залужні бажають всім дорогим приятелям і знайомим справді веселих свят і щасливого Нового Року.

Приятелям, товаришам і знайомим пересилають Христос Раждається! **М-р Іван і Ольга Яремки**, Краків.

Всім Друзям і Знайомим щирі побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року пересилає **Д-р Степан Булак**, Краків, Зелена 28.

Всім Друзям та Знайомим, зокрема зі Золочівщини й Самбірщини, пересилають побажання Веселих Свят — **Ольга і Гриць Масники, Сянік.**

Всім Друзям і Знайомим пересилає побажання Веселих Свят **Гриць Терлецький, Сянік.**

Рідні, товаришам і знайомим з нагоди Різдва Христового і Нового Року засилаю найсердечніше побажання. — **Іван Кунців**, Краків.

Веселих Свят та Щасливого Нового Року бажає своїй рідні та близьким приятелям — **Григорій і Стефанія Клюки**, Краків, Райхсштрассе 35/3.

Веселих Свят і Нового Року бажають Рідні й Знайомим — **інж. Ірена, Іванка, Михайло Поточняки**, Берлін - Шарльоттенбурґ.

Рідні, Товаришам і Знайомим найщиріші желання з Христовим Різдвом і Новим Роком пересилають **Лідія й Роман Чолії, Ярослав.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року Рідні, знайомим — бажають **Мельничуки.**

Наталка і Ярослав Дидики бажають з Різдвом Христовим Рідні, Приятелям і Знайомим Веселих і Добрих Свят.

З днем Різдва Христового посилаю моїм подругам і друзям щирі побажання — Христос раждається! — **Грушатик Евдокія**, Штутґарт, В. Еккенерштр. 11.

Веселих Свят і щасливого Нового Року **Рідні і Знайомим** бажають — **Інж. Ярослав і Варвара Білинські**, — Гамбурґ.

Управі Сяніцького Бояна і всім членам цього хору Веселих Свят і щасливого Нового Року бажають **Л. і І. Потюхи.**

Всім покупцям з Різдвом Христовим всього кращого желає — Ярослав Потюх, Сянік, А. Гітлерштрассе 21.

Здоровлю всіх Знайомих зі Святами Різдва Христового і бажаю сили та витревалости — **о. Евген Ковальчук**, с. Голя, п. Кривоверба, пов. Холм.

Комісарська Управа ф-ми „ФАЛЯ", електротехнічне приладдя, Звержинецка 17, бажає всім своїм Клієнтам Веселих Свят!

Рідні, Друзям, Знайомим Веселих Свят, Щасливого Нового Року бажає — **Троць Вальдемар**, Бранденбурґ - Гавель, Карль Петерштр. 21.

Рідні, Друзям, Знайомим, щирі бажання „Веселих Свят" шлють **Мосевичі** — Ряшів.

Усім Кревним і Знайомим Веселих Свят і кращого Нового Року бажають **Михайлівські - Кисілевські** з Білгораю.

Із Світлим Празником Христового Різдва та Новим Роком щиро бажають всього добра **Родині, Приятелям та Знайомим — С. і о. В. Кучабські з мамою та сином.**

Рідні та Знайомим „Веселих Свят" бажає — **Люба і інж. Ярослав Шевчик**, Краків, Раковицька 14/5.

Рідні, Приятелям і Знайомим бажають радісних Свят та гаразду в Новому Році **Ірина, Євген і Лада Пеленські.**

Управа »Нової Денникової Друкарні« в Кракові пересилає щирі святочні побажання всім Високоповажаним Клієнтам із Українським Центральним Комітетом і Українським Видавництвом на чолі, усім Шановним Панам Редакторам та Співробітникам.

В. П. Борисові Солтикевичеві, Добродійці Леонтині Солтикевич та їх синові Романові, а також Михайлові Морайко Веселих Свят бажає — **Михайло Коцан.**

Веселих Різдвяних Свят та щастя в Новому Році бажає всім **Рідним, Приятелям і Знайомим на всіх землях — полковник Гнат Стефанів з родиною**, — Балигород.

Рідним, Друзям і Знайомим пересилають з нагоди Свята Різдва і Нового Року щирі побажання всього добра **Фостаківські Ольга, Любов, Іван.**

Українські Відділи Ревізійного Союзу Кооператив у Кракові і Люблині пересилають з нагоди Різдвяних Свят і Нового Року всім *обєднаним Кооперативам і Кооператорам* Лемківщини і Надсяння, Холмщини і Підляшшя свої побажання постійних і повних успіхів у праці, яка буде сповненням найдорожчих нам усім надій.

Рідні, Друзям і Знайомим бажання Веселих Свят шлють **Оксана і Орест Клюфаси** зі синами — Єдлче к. Кросна, Рафінерія.

Веселих Свят бажають Рідні та Знайомим **Інж. Богдан, Ірена та Юрко Галущинські**, Краків.

Друзям та Знайомим бажає Веселих Свят — **Романишин Володимир**, Райхенберґ, Еґерґассе 2, Судетенлянд.

Найкращі побажання Друзям і Знайомим складають **Іванна і Осип Рудакевичі.**

П-ву Вол. ЛУЧКАМ (Берлін) з Новим Роком — нових сил і гумору! **Вяч. А.** (Прошу докл. адреси).

ВП. Каз. ПИТЛЬОВАНИЙ (Ваймар)! Сповнення бажань, сил і повороту! прийміть від памятаючих.

Моїм Дорогим Співробітникам дольмечерського бюра, при прокуратурі спеціяльного суду в Люблині, бажає Веселих Свят Рождества Христового та Щасливого Нового Року 1941 — **М. Погорецький**, керманич бюра.

Веселих Свят Рождества Христового й Щасливого Нового Року 1941 бажає ВП. Панові Редакторові Федорові Дудкові з Родиною в Люблині — **Михайло Погорецький із Родиною**, Закопане — Люблин 5. I. 1941.

Рідні, приятелям і знайомим — веселих свят, здоровя й усього кращого!

Марія, Маркіян, Богдан і Борис ЛАДИ.

Братанкові, Знайомим і Товаришам сердечне „Христос раждається!" шле **о. Мак Іван, Пискоровичі.**

Здоровля, гаразду та здійснення національних змагань зі Святами бажає знайомим **Д-р Володимир Левицький**, Босько.

„Веселих Свят" — своїй Високоповажаній Клієнтелі бажає — **кравецька робітня Михайла Колодія — Ярослав, Ринок 12.**

Рідні й Приятелям із Різдвом кращої долі бажаемо — **Д-р Михайло й Олена Волошини.**

Бажаю Товаришам, Приятелям і Знайомим Веселих Свят та Щасливого Нового Року. — **Інж. Петро Смереканич**, Beskiden Erdöl Gewinnung — Ясло.

Рідні й Друзям бажаю „Веселих Свят"! Слава! — **Петро Гораль.**

З нагоди Різдва Христового всій Рідні, Друзям і Знайомим побажання Веселих і Щасливих Свят і всього найкращого шле **Франц Грабовий, Мінхен.**

Рідні й Приятелям із Христовим Різдвом і Новим Роком усього добра бажають — **Д-р Т., Ірина, Володимир Мацькові.**

Рідні, Друзям і Знайомим щирі побажання Веселих Свят і щасливого Нового Року складає **Сушків Володимир.**

З Колядою та Новим Роком здоровить: рідних, друзів та знайомих — **Інж. Роман Івасик**, Sosnowitz O/S. Karpfenstr. 1/V.

Рідні й Приятелям із Христовим Різдвом усього найкращого — **Ляля й Володимир Попадюки.**

Рідні та Знайомим Веселих Свят бажають **Гаврилюки - Лади**, Криниця.

Рідні, **Друзям і Знайомим** Веселих Свят бажає — **інж. Євген Пшепюрський.**

Рідні, Приятелям, Знайомим Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажають **Ярославці - Бременці**: Василюк М., Мачишин В., Дзядик Д., Хомик О., Олійник В., Веприк Д., Пухальський О., Глова М., Федак Д.

З нагоди Різдва Христового і Нового Року зволить прийняти **В.Ш. П. Професор Д-р Богдан Лепкий**, як найщиріші побажання, сповнення всіх Його бажань, які окружили Його авреолом слави в праці, на народній ниві, як і в родинному життю, через синочі і щасливі літа. — **Добре знайомий і дуже зобовязаний вже на терені Кракова — М. П.**

Односельчанам с. Черниxівці пов. Збараж і Всім Знайомим Веселих Свят бажає **Микола Колос** — Данціґ — Шельміль, Карль-Петерсштр. 6.

Односельчанам с. Черниxівці пов. Збараж і Всім Знайомим Веселих Свят бажає **Степан Дідух** — Данціґ — Шельміль, Карль-Петерсштр. 6.

Слава і Юрки Ляшкевичі Степовець бажають Родині, Приятелям і Знайомим Веселих Свят.

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає Всім Знайомим — **Гриць Яремчук**, Краків.

Високоповажаному Учительству всіх категорій шкіл, Шкільним Інспекторам, оо. Катехитам і Виховницям дошкіль, згуртованим у Секціях Учителів, — щирі побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року пересилає — **Центральна Секція Учителів при УЦК у Кракові.**

Найщиріші побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року — Рідні, Друзям і Знайомим засилають — **Іван, Юлія й Богданко Теслі.**

Щирі бажання щасливих Свят і Нового Року моїй *Рідні* у Люблині й Ліцманштаті та Друзям і Знайомим, пересилає **М-р Молодецький Теодор** з Кракова.

Земляків зі Сквири, де вони не були б, та Їх Родини, зі Святом Христового Народження і Новим Роком українським звичаєм здоровить та бажає Всім здійснення Святого Заповіту, Витривалости, Віри в недалеке Майбутнє і найближчого Святкування в своїй хаті — Микола Сілецький.

Олександер Севрюк вітає всіх Приятелів, Знайомих зі святами Різдва Христового і Нового Року та бажає сповнення всіх мрій.

Щирі побажання Щасливих Свят і Нового Року Рідні та Знайомим пересилає — **о. Степан Колянківський** з дітьми та **Ірена Сагайдакова.**

З нагоди Різдва Христового Всім Кревним і близьким Знайомим всього найкращого бажають — **І. В. і І. Соколовські.**

Учасників Шостої Стрілецької з Різдвом Христовим і Новим Роком здоровлять та бажають для всіх усього найкращого і спільного святкування **Микола Платонів і Микола Сілецький.**

Вістки зі світу

Новорічні бажання Фірера

Берлін, 3. І. — З приводу Нового Року **Канцлер Гітлер** вислав новорічні побажання до багатьох голов держав і керманичів урядів. На адресу Мусолінія Фірер вислав таку телеґраму:

„Починаючи Новий Рік пересилаю Вам, Дуче, сердечні вислови братньої відданости. Грядучий рік буде свідком спільної боротьби націонал - соціялістичної Німеччини й фашистівської Італії у непохитній вірі й залізній рішучості аж до остаточного знищення ворога. В цьому дусі посилаю Вам, Дуче, сердечні поздоровлення.

АДОЛЬФ ГІТЛЕР."

Мусоліні відповів такою телеґрамою:

„Дякую Вам за переслані мені поздоровлення й побажання, на які відповідаю з рівною сердечністю. Також у 1941 р. наші революції й наші народи дальше спільно машируватимуть і боротимуться з випробованою братньою товариськістю аж до перемоги. Мусоліні."

Кардіф збомбардований

Берлін, 4. І. — **Головне Командування Німецьких Збройних Сил** подає:

Дня 3. І. німецьке летунство переводило атаки на воєнні цілі на східньому побережжі Анґлії. Затоплено одне вороже стежно. В ночі на 3. І. сильні летунські ескадри перевели відплатну атаку за англійські налети на Бремен та обкидали бомбами всіх калібрів пристань і місто Кардіф. Численні пожежі видно було у віддалі 100 км.

Англійські літаки скинули бомби на два північно-німецькі міста, причому знов поцілено лікарню та багато мешкальних домів. Пожежі, що повстали в маґазинах і фабричних забудуваннях, погасила пожежна сторожа скоро, так, що не було поважніших втрат. Було 8 вбитих і 20 ранених.

Бої в Північній Африці

Рим, 4. І. — **Головне Командування Італійської Армії** подає:

У прикордонному районі **Киренаїки** італійська артилерія обстрілювала ворожі моторизовані частини й кораблі. Італійські літаки заатакували ворожі передові становища й кораблі біля побережжя, при чому поцілено один ворожий кружляк. Інші італійські летунські відділи бомбардували моторизовані війська на фронті біля **Бардії** та на пустині й обстрілювали їх скорострілами. Всі італійські літаки повернулися.

На **грецькому** фронті відбито льокальні ворожі наступи. Підчас одного сміливого випаду італійські війська розігнали ворожу частину та взяли полонених.

Ворожі літаки бомбардували **Ельбасан**, де були жертви серед цивільного населення.

У Східній Африці не було нічого замітного.

Німецькі летуни над Середземним Морем

Рим, 4. І. — З цього приводу, що до Італії виїздить відділ німецького летунства, шеф ґенерального штабу італійського летунства ґен. Пріколо видав такий денний наказ: „Тими днями відділи німецького летунства, що у боротьбі проявили свою боєздатність, що вже на Півночі вкрилося славою, ладяться прибути до кількох наших летунських баз, щоби взяти участь у твердій летунській і морській війні. Вона якраз тепер розгорілася над Середземним Морем, куди спільний ворог стягнув свої воєнні сили. Німецький летунський корпус треба вважати великою італійською одиницею. Тому команданти більших одиниць та летовищ, що безпосереднє або посереднє покликані, щоб щодня з німцями співпрацювати, мусять активно подбати за піддержку для товаришів, що прибувають до нас. Згадані команданти мусять з ними якнайтісніше співпрацювати як у питаннях, що торкаються приміщення так і боєвих дій. Спільна праця ще тісніше звяже героїв, що їх вже загартували попередні бої. Вона обєднає їх у братстві зброї, що зможе повстати як вислід спільних дій італійських та німецьких відділів. Я є переконаний, що висловлюю думки і почування, усіх італійських летунів. У хвилині, коли хоробрі німецькі друзі виряджаються у дорогу, щоби на наших летовищах взяти участь у наших боях з метою неминучої сильної перемоги, сердечно вітаю їх! Підп. Пріколо".

Залізний фронт на Середземному Морі

Рим, 4. І. — Приїзд німецького летунського корпусу до Італії вечірня преса подала в четвер як велику подію дня. Політичні круги пояснюють необхідністю скріпити летунство в Італії тим, що Анґлія зосередила тепер свої найбільші зусилля на Середземному морі. Звідти випливає конечність спільних зміцнених дій держав оси проти спільного ворога. При тій нагоді додають, що це не вперше зброїні сили обох союзників так тісно співпрацюють. Віддавна вже у Східній Африці бореться рука об руку з італійцями німецький корпус добровольців. Дальше часописи зазначують, що летунство держав оси це одна обєднана зброя з величезною силою. »Трібуна« пише, що проти Анґлії, що зі всією силою кинулася у бої на Середземному морі, стоять залізним фронтом обі великі наці держав оси, що їх обєднує одна спільна воля. Тотальний війні відповідає тотальна єдність зброї та духа. Нема ніякої різниці між поодинокими частинами фронту. »Ляворо Фашіста« пише, що таке взаїмне доповнювання сил, це доказ успішної солідарности держав оси. Вжиється всіх засобів і сил, щоби вдарити успішніше. Очевидно, що про місце приміщення та про величину німецького летунського корпусу, не подали ніяких даних. Німецького летунства вжиють на Середземному морі проти англійців.

При всяких оголошеннях, що їх надсилають до Адміністрації для вміщення в часописах, треба надсилати одночасно належитість та подати, чи оголошення має бути вміщене в ЩОДЕННИКУ „Кр. Вісті" чи ТИЖНЕВИКУ, чи, може, в ОБОХ часописах.

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол. 1/12 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу, — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.

ПЕРЕДПЛАТА „Кр. В.": Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати. При зміні адреси треба все подавати попередню адресу.

ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату чи книжки з Генерального Губернаторства треба посилати переказами або чеками нашого видавництва Sch A Warschau Nr. 2.143. З Німеччини на чеками нашого видавництва на Postscheckkonto Berlin № 68085.
З Протекторату: чеками „Українського Видавництва" Postsparkasse Prag 78.513. Курс 1 нім марки 2 злоті; 1 чеської корони 20 гр.
При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші. Звертаємо увагу: подавати чітку і докладну адресу.

За Редакцію відповідає начальний редактор М. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Райхсштрассе 34, II. Тел. 230-39.
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigen teil: Hauptschriftleiter M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79